ØKONOMI OG POLITIK

25. ÅRGANG NR. 1 JAN.-MARTS 1951

Indhold

Korea fra krig til krig 1
F.N.s virksomhed i 1950 14
Det schweiziske referendumsdemokrati 25
De Forenede Staters subsidier til landbruget 32
Den internationale økonomiske situation 39
Den økonomiske udvikling i Danmark 52
Institutet for Historie og Samfundsøkonomi 64
Politisk kronik 68

Kvartalsskrift udgivet af

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

EJNAR MUNKSGAARD . KØBENHAVN 1951

KOREA FRA KRIG TIL KRIG

Af Erik Reske-Nielsen

Det koreanske problem er et barn af 2. verdenskrig. Før denne var Japans herredømme over halvøen i almindelighed internationalt anerkendt, og ingen magt drømte om at skabe et frit Korea. Med krigsudbruddet i Stillehavet i december 1941 blev der vel skabt mulighed for, at de allierede kunne gå ind for koreanernes befrielse, men først ved Cairo-erklæringen i december 1943 blev der givet tilsagn herom, idet Roosevelt, Churchill og Chiang Kai-shek lovede, at Korea skulle blive frit og uafhængigt, „når tiden var inde".

Senere blev Korea nævnt på Yalta-konferencen i februar 1945, hvor amerikanerne pegede på landet som et muligt formynderskabsområde for flere magter. Russerne gjorde ikke indvendinger herimod, og synspunktet blev efter Roosevelts død uddybet i meningsudvekslinger mellem Washington og Moskva. Løfterne fra Cairo blev gentaget i Potsdam-erklæringen 26.7.1945, og efter at Sovjetunionen den 8. august var trådt ind i krigen mod Japan, gav Kreml sin officielle tilslutning til disse principper. I Potsdam var der desuden blevet truffet aftale om 38. breddegrad som demarkationslinie mellem en nord- og sydzone, der skulle besættes af henholdsvis russere og amerikanere.

Næste gang Korea kom til debat på en stormagtskonference var på Moskvamødet i december 1945. Baggrunden for Koreas optagelse på dagsordenen var den kendsgerning, at det ikke havde vist sig muligt at faa et samarbejde i gang mellem de russiske og amerikanske myndigheder i Korea. Desuden var forholdene i landet så vanskelige, at en øjeblikkelig militær rømning og fuldt koreansk selvstyre ikke kunne komme på tale. Følgen blev, at Moskvakonferencen traf beslutning om oprettelse af en fælles amerikansk-russisk kommission, der skulle arbejde for dannelse af en provisorisk demokratisk regering i Korea og herunder få hjælp af „koreanske demokratiske partier og sociale organisationer". Desuden skulle fælleskommissionen efter samråd med den kommende provisoriske regering fremsætte forslag til en overenskomst for et femårigt formynderskabsstyre, administreret af U.S.A., Sovjetunionen, Storbritannien og Kina. Gennem disse beslutninger skabte Moskvakonferencen grundlaget for Koreas internationale stilling i den følgende tid.

I marts 1946 trådte fælleskommissionen sammen i Seoul, men allerede i maj blev møderne midlertidigt indstillet. I april 1947 fandt derefter en noteudveksling sted mellem Washington og Kreml om sagen, og i maj kunne fælleskommissionen genoptage sit arbejde efter et års pause. Der skete i de følgende uger nogle fremskridt henimod et russisk-amerikansk samarbejde, men i juli

blev de videre forhandlinger udsat på ubestemt tid, og forsøg på at løse krisen ved direkte forhandlinger mellem den russiske og den amerikanske regering slog også fejl. I oktober forlod Sovjet-delegationen derpå Seoul, og fælleskommissionen var således sprængt.

U.S.A. forelagde nu Korea-spørgsmålet for F.N.s generalforsamling med det resultat, at denne i november 1947 imod Sovjetblokkens stemmer besluttede at nedsætte en kommission, der i selve Korea skulle undersøge problemet. 8.1.1948 begyndte F.N.-kommissionen sit arbejde, og siden da har udviklingen i landet til stadighed været under observation fra F.N.s side. Iagttagelserne er nedfældet i flere rapporter til generalforsamlingen og udgør det bedste eksisterende kildemateriale med hensyn til udviklingen i Korea, selv om man skal være forsigtig med at tilskrive det absolut upartiskhed i alle spørgsmål. På grund af Sovjetunionens afstandtagen fra generalforsamlingens beslutning om kommissionens virksomhed, blev der nægtet den adgang til Nordkorea og syd for 38. breddegrad demonstrerede kommunister og sovjetsympatisører imod den og søgte på forskellig måde at hindre dens virksomhed.

Den næste vigtigere begivenhed fandt sted, da Sovjetunionen i oktober 1948 anerkendte den i Pyongyang oprettede nordkoreanske regering, der tillige omfattede repræsentanter fra den amerikansk-besatte del af landet, og juledag samme år efterfulgtes denne beslutning af en tilbagetrækning af de russiske styrker i Korea.

U.S.A. anerkendte i januar 1949 den sydkoreanske regering i Seoul, og i første halvdel af året foregik tilbagetrækning af størsteparten af de amerikanske tropper. Noget amerikansk militær blev der dog efterladt som instruktører for den sydkoreanske hær. Forinden var der blevet sluttet en russisk-nordkoreansk venskabs- og bistandspagt, og i januar 1950 fik den et modstykke i en aftale mellem Sydkorea og U.S.A.

Dette er hovedtrækkene i den ydre udvikling i Korea-spørgsmålet frem til krigsudbruddet den 25. juni 1950. Der kan ikke herske nogen tvivl om, at disse forhold bærer et hovedansvar for krigen i Korea, og at dens dybeste årsag er fjendskabet mellem U.S.S.R. og U.S.A., men ved siden heraf har indre koreanske forhold — til dels i vekselvirkning med storpolitikken — spillet skæbnesvangert ind.

Japanervældet.

For forståelsen heraf er det nødvendigt at gå lidt tilbage i tiden. Et nyt afsnit i Koreas historie begyndte med freden i Portsmouth 1905, da landet kom under japansk indflydelse, for derefter at blive annekteret i 1910. Herved tilintetgjorde man ikke alene Koreas hidtidige selvstændighed, men det blev også revet ud af sin gamle forbindelse med det kinesiske rige. Japanernes mål var at gøre landet til en koloni, og i overensstemmelse hermed bosatte flere hundrede tusinde japanere sig i Korea, mens mange koreanere søgte vest- og nordpå til Manchuriet og Sibirien. Resultatet af den japanske kolonisation blev, at henved halvdelen af jorden kom i japansk eje, mens den overvejende del af resten tilhørte godsejere, der mod andel op til 50 % i høsten lejede jorden ud til fæstebønder. Hele administrationen kom på japanske hæn-

der eller blev — for de lavere stillingers vedkommende — givet til koreanere, der var villige til et samarbejde med erobrerne. Japansk blev det officielle sprog, og i skolerne undervistes på japansk. En vigtig mission havde Korea efter Tokios mening i at være Japans kornkammer, og øriget dækkede normalt sit underskud på ris gennem tilførsler fra Korea. Den koreanske risproduktion steg da også stærkt under japanervældet, men til trods herfor dalede befolkningens egen forsyning, idet japanernes beslaglæggelser af ris stadig voksede.

Dog indlagde japanerne sig på visse områder fortjeneste i Korea, først og fremmest ved at grundlægge en betydelig industri og et stort jernbanenet. Det var navnlig, efter at Japan havde underlagt sig Manchuriet og var kommet i krig med Kina, at interessen for Koreas muligheder tog til. Nødvendigheden af troppe- og forsyningstransporter førte til en hurtig udbygning af vej- og jernbanenettet, og krigen gjorde det hensigtsmæssigt at skabe en industriproduktion på grundlag af landets rigdomme på kul og vandkraft og dets betydelige mineralforekomster.

Den hårdhændede japanske okkupation havde allerede på et tidligt tidspunkt medført, at koreanske emigranter forsøgte at skabe en frihedsbevægelse, og i 1919 kom det i selve Korea til store uafhængighedsdemonstrationer, der imidlertid blev slået brutalt ned. Kort efter dannede koreanske flygtninge i Shanghai en provisorisk regering med dr. *Syngman Rhee* som præsident og general *Li Tung-hui* som ministerpræsident.

Modsætningerne inden for den koreanske frihedsbevægelse var imidlertid store. Den udpræget højreorienterede Rhee rejste snart til U.S.A., hvor han opholdt sig indtil 1945, men hans linie fortsattes i Shanghai af den lige så konservative *Kim Koo*. General Li var derimod kommunist og ønskede at genvinde Koreas frihed ved Sovjetunionens hjælp og med støtte fra de mange koreanere i Sibirien. Således var der også blandt de landflygtige koreanere under japanervældet spirer til efterkrigstidens koreanske konflikt.

Befrielsen.

Også i selve Korea havde modstandsbevægelsen mod japanerne fænget og blev navnlig stærk, da Japans fald nærmede sig. Når omstændighederne tages i betragtning, kan det ikke undre, at kommunisterne spillede en fremtrædende rolle i den koreanske frihedsbevægelse. De fik deres chance ved Japans kapitulation. Den røde hær var straks efter krigserklæringen til Japan 8.8.1945 rykket ind over grænsen og nåede hurtigt frem til den 38. breddegrad. Overalt byggede den sin administration på modstandsgrupperne. Derimod landede amerikanerne først i Sydkorea 8.9.1945, og da de nåede Seoul, fandt de en nationalkongres samlet med repræsentanter for frihedsbevægelsen i hele Korea. Den havde allerede bestemt, at der skulle oprettes en folkerepublik og havde nedsat en kommission, der i praksis skulle fungere som regering. Nationalkongressens leder var en moderat venstrepolitiker, *Lyuh Woon Hyung*. Foruden republikkens oprettelse havde kongressen besluttet konfiskation af al jord, idet man fastslog, at den enten tilhørte japanere eller kollaboratører. Endvidere skulle al industri, der havde været på japanske hænder, beslaglægges. Overfor ameri-

kanerne indtog kongressen en imødekommende holdning og tilbød samarbejde, men tilbudet blev afvist af den øverstkommanderende, general *Hodge*. Dette betød, at de amerikanske myndigheder underkendte nationalkongressen som revolutionær, hvoraf igen fulgte, at de var ude af stand til at styre landet ved hjælp af det net af folkekomitéer, der var blevet organiseret efter det japanske sammenbrud, og som alle støttede Lyuh Woon Hyung. Følgelig måtte general Hodge bibeholde det hidtidige administrationsapparat i landet, hvilket ville sige, at enten japanere eller kollaboratører fra japanertiden blev den amerikanske militærregerings første hjælpere med alt, hvad heraf fulgte af gnidninger med koreanerne. Det lykkedes dog i løbet af nogle måneder at få personalet i forvaltningen udskiftet, men da var der allerede sket betydelig skade.

Det var dog ikke alene med Lyuh Woon Hyungs folkerepublik, general Hodge nægtede at samarbejde. Også eksilregeringen i Chungking mødte en kold skulder, da den vendte hjem med Kim Koo i spidsen, således at militærregeringen for så vidt skiftede sol og vind lige mellem højre og venstre. Derimod forstod Syngman Rhee at vinde betydelig indflydelse hos amerikanerne, da han kom tilbage til Korea fra U.S.A., og gennem ham lykkedes det snart det koreanske højre at opnå en stærk position. Medvirkende hertil var dog også at venstre kategorisk vægrede sig ved at opgive den regeringsmyndighed, det havde tiltaget sig på nationalkongressen i Seoul, og som stadig opretholdtes gennem folkekomitéerne i mere fjerntliggende områder. I begyndelsen af december 1945 traf general Hodge foranstaltninger mod „folkerepublikken"s fortsatte aktivitet, og dermed var i virkeligheden højres magtstilling en kendsgerning, selv om forholdet mellem flere af højregrupperne og amerikanerne heller ikke var idyllisk, efter at Moskvakonferencens beslutninger var blevet kendt i Korea.

På denne tid, da amerikanernes popularitet i landet nåede lavpunktet, besluttede militærregeringen for dog at opnå nogen koreansk støtte at oprette et repræsentativt demokratisk råd, der trådte sammen 14.2.1946 og som skulle have rådgivende myndighed. Selv om det moderate højre og forskellige upolitiske og religiøse organisationer var repræsenteret, kunne rådet ikke siges at afspejle alle vigtigere politiske strømninger i Sydkorea; f. eks. deltog det sydkoreanske arbejderparti, der lededes af kommunisten og partisanen *Pak Heun Young,* ikke i rådet, der stort set domineredes af højre. Syngman Rhee blev præsident og Kim Koo vicepræsident.

I Nordkorea formede udviklingen sig helt anderledes. Russerne havde her stukket kursen af, før amerikanerne endnu var kommet i land i Korea. De japanske embedsmænd og kollaboratører var flygtet over hals og hoved, så snart den røde hær viste sig, og i stedet havde russerne bygget styret op på de koreanske folkekomitéer, der straks dukkede op overalt. Mange emigranter fra Sibirien og Manchuriet vendte desuden hjem og overtog nøglestillinger. De var i lighed med adskillige af modstandsbevægelsens ledere skolede kommunister og handlede i overensstemmelse med Sovjetunionens interesser, således at de russiske militærmyndigheder i det store og hele kunne nøjes med at øve indflydelse bag kulisserne.

Allerede 25. august 1945 kunne en „eksekutivkomité for det koreanske folk" derfor overtage magten nord for 38. breddegrad. Det betød, at den revolutio-

nære bevægelse, som general Hodge underkendte i Sydkorea ved sin ankomst til Seoul, havde sejret i nord. Eksekutivkomitéen med kommunisten *Kim Il Sung* som leder erklærede straks al jord for konfiskeret og al japansk industri for nationaliseret, og 9.2.1946 blev den erstattet af en „provisorisk folkekomité for Nordkorea", samtidig med at de forskellige politiske partier blev sluttet sammen til et enhedsparti.

Befrielsen og den første konsolideringsfase havde således formet sig vidt forskelligt nord og syd for 38. breddegrad. De revolutionære havde taget magten i sovjetzonen, men var blevet forhindret af besættelsesmagten i at gøre det samme i Sydkorea, hvor tværtimod højre ved begyndelsen af 1946 sad inde med al den indflydelse, der var overladt til koreanerne. I nord havde de fremmede militærmyndigheder holdt sig i baggrunden og i de kommunistisk beherskede folkekomitéer haft et fremragende instrument til at gennemføre den politik, de ønskede, mens amerikanerne i syd havde forbeholdt sig al magt og ikke formået at gøre nogen koreansk bevægelse til et villigt redskab. Allerede nu havde 38. breddegrad antaget karakter af en uoverstigelig kløft, selv om forholdet mellem stormagterne endnu ikke var blevet så tilspidset, at sagen ikke kunne klares ad den vej.

Koreanerne og Moskvabeslutningerne.

Et skridt fremad mod en løsning af det koreanske spørgsmål og skabelse af enhed eller i alt fald mere ensartede forhold i Nord- og Sydkorea blev som nævnt taget på Moskvakonferencen i december 1945, men det viste sig snart, at stormagtsaftalerne mødte kraftig modstand i visse koreanske kredse. Argumentet mod Moskvabeslutningerne var, at de skød afgørelsen om Koreas endelige uafhængighed ud i fremtiden og i det mindste for en fem-årig periode etablerede et russisk-amerikansk formynderskab over landet. Aftalerne fandt ganske vist tilslutning i Nordkorea og i venstreorienterede kredse i Sydkorea, men de toneangivende i den amerikanske zone, højrepartierne, erklærede straks Moskvabeslutningerne krig og oprettede en kampkomité til bekæmpelse af dem med den fra Chungking hjemvendte Kim Koo i spidsen. Om årsagerne til højres fordømmelse af Moskvaaftalerne kan der kun gisnes. Det er muligt, at man ønskede at slå mønt på det udbredte ønske om snarest at opnå fuld uafhængighed og blive de fremmede tropper både i nord og syd kvit, men det er også tænkeligt, at højres egentlige indvending mod udenrigsministrenes beslutning slet ikke gjaldt formynderskabet, men bestemmelsen om oprettelse af en provisorisk demokratisk regering for hele Korea, idet højre uden tvivl ville have de største vanskeligheder ved at klare sig, hvis denne aftale blev ført ud i livet. Højrepartiernes obstruktion fik desuden til følge, at russerne i fælleskommissionen overhovedet nægtede at tage hensyn til de partier, der ikke ville underordne sig den storpolitiske afgørelse; dette synspunkt ville amerikanerne imidlertid ikke anerkende, og konflikten herom blev en af de væsentligste årsager til fælleskommissionens sammenbrud og dermed til splittelsen af Korea i to stater med helt forskelligt politisk styre på hver sin side af den 38. breddegrad.

Kommissionen indstillede imidlertid sin virksomhed den 8. maj 1946, og

både på russisk og amerikansk side blev forhandlingernes sammenbrud signal til en skarpere kurs, således at modsætningerne mellem nord og syd herefter yderligere blev uddybet. Russerne forstærkede arbejdet på at få skabt en stærk regering i Nordkorea og at få kommunisternes magt gjort så effektiv som mulig. Samtidig gik amerikanerne videre ad den vej, de allerede var slået ind på. Koreansk støtte blev erhvervet fra højre, og demokratiske former søgtes indført i det politiske liv, idet der dog samtidig blev taget hårdere fat på kommunisterne og andre venstreorienterede.

Valgene i Sydkorea 1946.

Den amerikanske politik i Sydkorea bevirkede, at der i november 1946 fandt valg sted til en midlertidig lovgivende forsamling, hvortil de amerikanske militærmyndigheder udpegede halvdelen af medlemmerne. Tiden før valget var præget af øget spænding mellem højre og venstre, og af en række strejker. Selve valget resulterede i en klar sejr for højre, men mange vidnesbyrd i F.N.-kommissionens rapporter peger i retning af, at valgene foregik under et stærkt tryk fra godsejeres og arbejdsgiveres side, og at valgordningen som helhed begunstigede højre. En moderat højrepolitiker som *Kim Kiusic* protesterede overfor general Hodge imod valget og erklærede, at „venstrekandidaterne havde været handicappet af løbende politiundersøgelser". En anden omstændighed, der også bidrog til højres sejr, var den kendsgerning, at højrepartierne var adskilligt bedre organiseret end centrum og venstre, og ikke mindst at de disponerede over store midler. Ved organiseringen af højrepartierne spillede det også en stor rolle, at de havde herredømmet over administrationen og derigennem kunne skabe et net, der dækkede hele landet, mens de øvrige partier — bortset fra kommunisterne — ofte var lokalt begrænsede og derfor uden større muligheder.

De sejrende højrepartier var dels det demokratiske parti, også kaldet Hankook-partiet, dels „det nationale selskab til hurtig gennemførelse af Koreas uafhængighed" og endelig det koreanske uafhængighedsparti. Det største af disse var Hankook-partiet, der under ledelse af *Kim Sung Soo* nød støtte fra de koreanske godsejere og i særdeleshed måtte opfattes som deres parti. Syngman Rhee var leder af det nationale selskab og Kim Koo af uafhængighedspartiet, men noget hjerteligt forhold bestod der ikke mellem de tre grupper eller deres førere.

Højres overvældende flertal ved valgene til den lovgivende forsamling og de lidet betryggende omstændigheder ved afgørelsen foranledigede den amerikanske militærregering til fortrinsvis at udpege centrums- og moderate venstrepolitikere til den del af forsamlingen, der skulle udnævnes af general Hodge. Mest fremtrædende var de moderate højrefolk, Kim Kiusic og *Ahn Chae Hong,* mens det moderate venstre især blev repræsenteret af Lyuh Woon Hyung, der i september 1945 havde præsideret i den koreanske nationalkongres i Seoul. Der fandt også i 1947 en betydelig samling sted af centrum og det moderate venstre, uden at den herved opståede front dog var i stand til at træde effektivt op imod højre eller fortrænge dets indflydelse hos amerikanerne.

Det yderste venstre stod derimod helt uden for det officielle politiske liv i Sydkorea og havde ikke villet deltage i valgene til den lovgivende forsamling, idet det ikke ønskede at have noget at gøre med de højregrupper, der havde underkendt Moskva-beslutningerne. Kernen i yderste venstre var det sydkoreanske arbejderparti, der sammen med andre partier og foreninger af hel- eller halvkommunistisk anskuelse var organiseret i en national-demokratisk front. Foreløbig opretholdt disse grupper fuld legalitet, selv om der så tidligt som i efteråret 1946 var blevet udstedt arrestordre mod kommunistføreren Pak Heun Young.

Reaktion i Sydkorea 1947.

Den midlertidige lovgivende forsamling blev åbnet 12.12.1946, men den viste sig hurtigt ganske uarbejdsdygtig, idet højre straks nægtede at samarbejde med de medlemmer, der var udpeget af de amerikanske myndigheder, og som jo i overvejende grad nærede moderate anskuelser. Gennemførelsen af en valglov medførte de største vanskeligheder, og den jordlov, der med megen møje og besvær blev udarbejdet, var af en sådan karakter, at den ikke på nogen måde bidrog til at løse det presserende agrarproblem, men tværtimod sikrede godsejernes interesser.

Til trods for amerikanernes forsøg på at øve en modererende indflydelse var resultatet af den lovgivende forsamlings oprettelse således blevet, at højre havde konsolideret sin magtstilling. I det hele taget var eksperimentet ikke vellykket fra et amerikansk synspunkt. Militærregeringen havde ønsket gennem den politiske demokratisering at drage de ikke-kommunistiske koreanere ind i et samarbejde og derved få den støtte, amerikanerne hidtil havde savnet. Men udviklingen havde spillet alle kortene i hænderne på højre, og heraf fulgte igen, at oppositionen mere og mere så kommunisterne og deres folkefront som alternativet. Det kunne kun resultere i øget uro og stærkere revolutionære tendenser.

Til skuffelsen over den midlertidige lovgivende forsamlings virksomhed kom i løbet af 1947 en stærk terror mod yderste venstre. Arrestordren mod Pak i efteråret 1946 var optakten hertil, men et videre omfang tog aktionen først i april 1947, da det sydkoreanske politi arresterede en lang række ledere fra de partier og organisationer, der var tilsluttet folkefronten, bl. a. dennes fører *Pak Mun Giu* og formanden for det republikanske folkeparti, *Kim Won Bon,* såvel som adskillige fagforeningspolitikere. Politiaktionen fandt — med eller uden grund — sted samtidig med, at en brevveksling mellem *Marshall* og *Molotov* banede vejen for en genoptagelse af den russisk-amerikanske fælleskommissions virksomhed. På linie hermed lå, at der blev foretaget repressalier overfor folk, som fremførte klager til fælleskommissionen i Seoul, og at venstreorienterede centrumspolitikere blev myrdet af højre-terrorister, således Lyuh Woon Hyung. En ny forfølgelse af yderste venstre satte ind i august 1947 og motiveredes med, at man havde til hensigt at forebygge et kommunistisk kupforsøg, som man vidste var umiddelbart forestående. Folkefrontspressen blev nu forbudt, og de kommunistiske ledere, der ikke blev arresteret, gik under jorden og optog snart partisanvirksomheden fra japanertiden.

Fra fælleskommission til F.N.-kommission.

Det var i denne situation, den russisk-amerikanske fælleskommissions arbejde definitivt brød sammen, efterfulgt af U.S.A.s forelæggelse af Korea-problemet for F.N.s generalforsamling og udsendelsen af F.N.s Korea-kommission. Denne kommissions opgave skulle være at forberede og overvåge frie valg i hele Korea inden 31.3.1948, men kort efter sin ankomst blev kommissionen nægtet adgang til Nordkorea, hvorfor den 19.2. afgav rapport til F.N.s „lille forsamling", hvori U.S.S.R., der benægtede forsamlingens lovlighed, ikke havde sæde. Kommissionens indiske formand, Nanking-ambassadøren *K. P. S. Menon,* afviste her med tilslutning fra kommissionens flertal et amerikansk forslag om at lade afholde valg alene i den amerikanske zone; i stedet burde der, mente han, søges gennemført valg af politiske ledere fra begge zoner, hvorefter disse skulle mødes og med F.N. drøfte genskabelsen af Koreas enhed. Han advarede stærkt imod at følge en anden politik, idet en sådan ville kunne afstedkomme en eksplosion i Korea med skæbnesvangre følger for Asien og hele verden. Ved afstemningen afviste „den lille forsamling" imidlertid Menons og kommissionsflertallets indstilling og godkendte i stedet det amerikanske forslag. Ved afstemningen gik Australien og Canada, der begge havde deltaget i kommissionen, imod U.S.A.s politik, mens 11 andre lande undlod at stemme, heriblandt de skandinaviske. Beslutningen blev truffet den 26. februar, og umiddelbart efter fastsatte den amerikanske militærregering i Sydkorea valgene til 10.5.1948.

„Den lille forsamling"s afgørelse blev straks sanktioneret af de sydkoreanske højrepartier, mens centrum nu sagde helt fra. Det resulterede bl. a. i, at Kim Kiusec og 18 andre medlemmer af den lovgivende forsamling nedlagde deres hverv. Tiden op til valget formede sig også meget urolig, og selv Kim Koo tog nu afstand fra afholdelse af valg alene i Sydkorea.

Sydkoreanske valg 1948.

Den stærkeste agitation mod separatvalg i Sydkorea kom dog fra Nordkorea, hvor man samtidig med forhandlingerne i „den lille forsamling" havde proklameret at ville oprette en „folkehær" og en „demokratisk folkerepublik", hvis forfatning skulle vedtages i foråret 1948. Følgelig afholdtes i april en konference i Pyongyang mellem repræsentanter for de forskellige nordkoreanske instanser og for partier og organisationer i Sydkorea, der modsatte sig afholdelsen af separatvalg. Blandt de sydkoreanske deltagere var Kim Koo og Kim Kiusic, der sammen med de henved 600 andre delegerede deltog i udarbejdelsen af et manifest, der understregede kravet om Koreas enhed og fordrede valg afholdt i hele landet paa een gang samt tilbagetrækning af de udenlandske tropper.

Pyongyang-manifestet blev signalet til en voldsom strejke- og sabotagebølge i Sydkorea, og deltagelse af flere politikere fra det moderate højre, centrum og det moderate venstre i Pyongyang-konferencen øgede yderligere forvirringen i den allerede fuldstændig splittede opposition mod højre-regimet. Når endvidere tages i betragtning, at mange grupper nægtede at deltage i valgene, og når

hensyn tages til højre-partimaskinernes overvældende kraft, højres absolutte herredømme over administration og politi og ikke mindst godsejernes muligheder for at øve indflydelse eller tryk på de helt afhængige og analfabetiske fæstebønders stemmeafgivning, kunne valgresultatet udregnes på forhånd. Det blev da også en knusende sejr for Syngman Rhees „Nationale selskab til hurtig gennemførelse af Koreas uafhængighed" og Kim Sung Soos Hankook-parti samt de med disse partier allierede ungdomsorganisationer. Af den nye nationalforsamlings 200 medlemmer var 84 godsejere. Fra nordkoreansk side blev der gjort et stort nummer ud af en række voldshandlinger på valgdagen og i tiden umiddelbart forinden, men denne påstand om terror står hårdt imod F.N.-kommissionen, der 20.6. enstemmigt anerkendte valgene. Nationalforsamlingen havde forinden valgt Syngman Rhee til formand og samtidig vedtaget en proklamation, hvori den opfordrede til afholdelse af frie valg i Nordkorea snarest muligt for således at bane vej for Koreas frihed og enhed.

Regeringsdannelser.

I Nordkorea blev der i juli afholdt en ny konference i stil med Pyongyang-mødet i april, og man besluttede dels at afholde nyvalg til de nordkoreanske folkekomitéer, dels at forsøge på illegal måde at få valgt delegerede i Sydkorea. Forinden havde „den midlertidige folkekomité for Korea" i Pyongyang 1.5. vedtaget en forfatning for hele Korea. Den omfattede skabelsen af en nationalforsamling med sæde i Seoul, når dette blev muligt, og et 15-mands præsidium med funktion som regering, ligesom den fastslog statseje af produktionsmidlerne. Denne forfatning blev derefter godkendt af den forsamling, der efter valg til de nordkoreanske folkekomitéer og efter illegale valg i Sydkorea trådte sammen i Pyongyang i september 1948 og her formelt proklamerede den demokratiske koreanske folkerepublik. Forsamlingen bestod af 527 medlemmer, hvoraf 360 fra Sydkorea; denne sydkoreanske overvægt svarede til, at Sydkorea har henved 20 mill. indbyggere mod Nordkoreas 10 mill. I regeringen blev både nord og syd repræsenteret, selv om ledelsen tilfaldt den nordkoreanske kommunist Kim Il Sung. Det nye styres første handling bestod i en henvendelse til både de russiske og de amerikanske okkupationsmyndigheder om at forlade landet.

I mellemtiden havde også Sydkorea fået en forfatning d. 12.7., hvorefter nationalforsamlingen valgte Syngman Rhee til præsident, og d. 4.8. dannedes den første regering under ledelse af general *Li Bum Suk,* der havde været chef for de koreanske tropper, som kæmpede i den kinesiske hær imod japanerne. Endelig proklameredes den koreanske republik 15.8.1948. I oktober anerkendte U.S.S.R. på sin side regeringen i Pyongyang, mens U.S.A. i januar 1949 anerkendte Seoul-regeringen. Delingen af Korea var således fuldstændig, og to fjendtlige regeringer stod overfor hinanden, hver støttet af sin stormagt.

Evakuering.

En vis afspænding syntes dog at indtræde, da Sovjetunionen som svar på Kim Il Sungs henvendelse erklærede sig villig til at trække den røde hær tilbage

fra Nordkorea med det resultat, at de sidste russiske tropper forlod landet 25.12.1948. Allerede i oktober var der imidlertid udbrudt en stor militæropstand i Sydkorea, hvor byerne Suchon og Yosh var blevet besat af oprørere, og selv om det lykkedes at slå revolten ned, var den dog et umiskendeligt tegn på, at den guerilla-aktivitet, man havde kunnet spore tilbage til tiden før valgene i maj måned, var tiltagende. Samtidig forelå der i Seoul efterretninger om, at nordkoreanerne koncentrerede styrker fra den 250.000 mand stærke nordkoreanske „folkehær" langs 38. breddegrad. Stillet overfor disse oplysninger vedtog nationalforsamlingen 21.11. at opfordre amerikanerne til at lade tropper blive stående i Sydkorea uanset russernes rømning af Nordkorea. Henvendelsen blev vedtaget med 88 stemmer mod 3, men mere end halvdelen af nationalforsamlingen undlod at stemme, og kort efter trådte adskillige deputerede ud af den som protest.

Korea-spørgsmålet kom dernæst til drøftelse på F.N.s generalforsamling i december 1948, hvor man imod Sovjet-blokkens stemmer vedtog at anerkende Seoul-regeringen som det eneste lovlige styre i Korea. Endvidere besluttede generalforsamlingen, at den midlertidige Korea-kommission, der var blevet nedsat i 1947, skulle erstattes af en permanent. Dens opgave skulle bestå i et forsøg på at genoprette Koreas enhed. Også denne kommission nægtede Sovjet at anerkende, og den ukrainske repræsentant, der blev indvalgt i den, indtog aldrig sin plads. Desuden anbefalede generalforsamlingen hurtigst mulig tilbagetrækning af de udenlandske tropper. Efter denne afgørelse begyndte i 1949 en evakuering af de amerikanske styrker i Sydkorea. Den blev erklæret for afsluttet 29. juni, idet der på det tidspunkt kun var 500 mand tilbage, der skulle fungere som instruktører i den sydkoreanske hær.

Sydkoreas vanskeligheder.

Den følgende tids udvikling i Sydkorea var præget af en tiltagende splittelse mellem de højregrupper, der havde vundet valgsejren i maj 1948, men adskilligt mere alvorlig end den politiske situation tegnede sig dog den militære og økonomiske stilling. Ved amerikanernes tilbagetrækning havde den sydkoreanske regering påpeget, at landet ville komme til at ligge åbent for en nordkoreansk invasion, idet militærtræningen og oprustningen var langt længere fremme nord end syd for 38. breddegrad. Det kom også gentagne gange til skærmydsler langs grænsen, og to gange foretog regulære nordkoreanske tropper invasion på Ongjin-halvøen, der er en del af Sydkorea, men som kun har landforbindelse med Nordkorea. Endnu større bekymring foranledigede den voksende guerillaaktivitet mange steder og den upålidelighed blandt sydkoreanske militærafdelinger, der fik ganske betydelige styrker til at desertere til Nordkorea.

Den store uro i Sydkorea havde dog ikke alene politiske årsager, men fuldt så meget økonomiske. En kilde til megen forargelse var den afgørelse, der efter krigens slutning var blevet truffet vedrørende japansk ejendom syd for 38. breddegrad. Mens den i Nordkorea var blevet nationaliseret for industriens og handelens vedkommende og udstykket for landbrugets, havde den amerikanske militærregering fulgt en ganske anden kurs. Japansk ejendom var nok blevet

konfiskeret, men blev solgt videre til de koreanere, der havde penge; det betød, at jorden og virksomhederne samledes hos de folk, der i forvejen sad inde med store dele af produktionsapparatet — og adskillige af disse var mænd, der havde stået japanervældet nær.

Andre forhold blev dog nok så katastrofale for den sydkoreanske økonomi. Det var en tung arv, amerikanerne overtog efter japanerne i september 1945. Koreas økonomiske liv var blevet totalt desorganiseret i de sidste krigsår, mange vigtige forsyninger udeblevet, der var drevet rovdrift på mange sider af Koreas produktion og endelig var priserne steget ganske betydeligt. I det almindelige kaos forsøgte militærregeringen straks at klare vanskelighederne ved at ophæve priskontrol og rationering, men måtte snart skifte kurs igen. Det hjalp dog ikke meget. Prisstigningerne fortsatte med uformindsket fart, og en-gros-prisindex (1947 = 100) viser en forøgelse fra 19 i august 1945 til 264 fire år senere.

En hovedårsag til den alvorlige økonomiske situation lå i delingen af Korea ved 38. breddegrad. Sydkorea savnede både forsyninger og marked i Nordkorea — et savn, der naturligvis mærkedes lige så stærkt nord for breddegraden —, og også de økonomiske følger af Japans sammenbrud var i høj grad følelige. Hertil kom et øget befolkningspres, til dels forårsaget af koreanske flygtninge fra Nordkorea, men nok så meget af koreanere, der vendte hjem fra Japan og andre steder efter 1945.

Det alvorligste problem var dog nok jordspørgsmålet, og her blev det af uhyre betydning, at udviklingen havde lagt magten i hænderne på højre, før hele denne sag kom ind i sin afgørende fase. Militærregeringen havde taget det standpunkt, at det var et indre koreansk anliggende, som først kunne klares, når Sydkorea havde fået egen regering og parlament. Ganske vist gennemførtes der allerede i 1946—47 en række reformer, der begrænsede fæstebøndernes ydelser til godsejerne og gav dem en friere stilling end hidtil, men det afgørende spørgsmål om ejendomsforholdene i landbruget blev der ikke rørt ved, undtagen ved et dekret fra foråret 1948, hvorigennem amerikanerne tog et første skridt til en rimeligere fordeling af den jord, der havde tilhørt japanerne. De reformtendenser, der herved var begyndt at gøre sig gældende, blev imidlertid omgående kvalt, da den amerikanske kontrol over Sydkorea ophørte 15.8.1948 og Syngman Rhee og hans meningsfæller fik lov at boltre sig frit. De gennemførte ganske vist i 1948 og 1949 nogle jordreformer, men de var mere til fordel for godsejerne end for fæsterne og de jordløse, og hvad der var af virkelige reformbestemmelser, blev aldrig ført ud i livet.

Under sådanne omstændigheder stod det klart, at Sydkorea hurtigt kunne bukke under for den tiltagende kommunistiske virksomhed både nord og syd for 38. breddegrad, hvis der ikke udefra blev ydet tilstrækkelig økonomisk og moralsk støtte. Det kom frem, da udenrigsminister *Acheson,* i juni 1949 erklærede, at Sydkorea ikke ville kunne opretholde sin uafhængighed mere end et par måneder, såfremt der ikke blev ydet den sydkoreanske regering økonomisk hjælp, og en sådan blev da også bevilget med $ 150 mill. i løbet af 1 år. Hertil kom i september 1949 Koreas andel i en amerikansk bevilling til militære formål på $ 27.640.000 til Persien, Filippinerne og Korea.

Den amerikanske hjælp bevirkede vel nok nogen stabilisering af forholdene i Sydkorea, og i alt fald fik regeringen nu lejlighed til at træde kraftigere op imod partisanerne, ligesom den sydkoreanske hær blev udbygget uden dog at have større chancer for at indhente det forspring, Nordkorea havde i så henseende til trods for, at Sydkorea med sit dobbelt så store folketal normalt skulle være den stærkere part. Derimod kom der heller ikke nu noget reformarbejde i gang, og de politiske tilstande var fortsat højst uheldige. Splittelsen i højre, der var begyndt efter maj-valgene 1948, blev fortsat, og Syngman Rhees tilhængerskare skrumpede efterhånden stærkt ind. Nyvalg til nationalforsamlingen 31.5. 1950 var præget af tilbagegang for præsidentens parti, mens der blev valgt endnu flere uafhængige end i 1948, hvilket som helhed dog kun betød, at højrefolk havde afløst hinanden. En stærk kritik af styret i Korea var da også kommet til orde i F.N.s koreakommissions rapport i september 1949, og navnlig ankede man stærkt over regeringens forfølgelse af alle anderledes tænkende og af de voldsmetoder, den anvendte.

Udviklingen i Nordkorea.

Sydkoreas historie i årene 1945—50 fremtræder således ikke som noget idyllisk billede, men den har i alt fald een positiv side: begivenhederne er trådt klart frem, og der eksisterer et pålideligt materiale til belysning af udviklingen, hvilket dog mere skyldes F.N. og amerikanerne end de sydkoreanske myndigheder.

Hvad Nordkorea angår, er kildematerialet af meget tvivlsom værdi. Der eksisterer dårligt nok andre tilgængelige efterretninger end dem, der er fremkommet i russiske aviser og tidsskrifter, og dem, der stammer fra flygtninge fra Nordkorea. Begge grupper er i høj grad farvede, men desuagtet er det dog muligt at fremdrage de fleste vigtige træk i begivenhederne nord for 38. breddegrad siden august 1945.

Den tidligste udvikling i Nordkorea efter Japans sammenbrud er allerede blevet skildret (p. 4—5) med dannelsen af en „eksekutivkomité for det koreanske folk" 25.8.1945, skabelsen af den „provisoriske folkekomité for Nordkorea" 9.2.1946 og den russiske politiks hovedprincip, hvor man undlod egentlig indblanding, men virkede gennem de af de koreanske kommunister beherskede folkekomitéer og senere gennem en „national-demokratisk front" med det kommunistiske arbejderparti som det absolut førende. Efter lokale valg i november 1946 trådte i februar 1947 237 repræsentanter for folkekomitéerne sammen og konstituerede sig som nordkoreansk nationalforsamling. 146 af de 237 mandater tilfaldt repræsentanter for partierne i den national-demokratiske front, og heraf var igen de 88 fra det kommunistiske arbejderparti. De resterende 91 mandater tilfaldt såkaldte uafhængige. Nationalforsamlingen godkendte straks hele det hidtidige lovgivningsarbejde og dannede en ny folkekomité for Nordkorea, der denne gang ikke kaldtes „provisorisk" som den hidtidige. Formand for folkekomitéen blev Kim Il Sung, og foruden ham fik 15 andre medlemmer af arbejderpartiet sæde i den 22 mand stærke forsamling. 4 kom fra de to andre folkefrontspartier, og de resterende 2 var partiløse. En sammenligning med de østeuropæiske lande viser den store lighed mellem Nordkorea og folkedemokra-

tierne. Til billedet hører også en „folkemilits", der udstyrede folkefronten med væbnet magt, så den røde armé kunne holdes i baggrunden.

Efter dannelsen af folkekomitéen i februar 1947 fulgte i 1948 Pyongyang-konferencen mellem repræsentanter for nord- og sydkoreanere (se pag. 8), vedtagelsen af en koreansk forfatning og proklameringen af „den demokratiske koreanske folkerepublik" i september 1948. Dermed var Nordkorea fuldt udbygget i politisk henseende, og dets regering opretholdt kravet om at repræsentere hele landet.

Samtidig med at folkedemokratiet således blev skabt, fuldførte regimet den økonomiske revolution, der var blevet startet allerede i august 1945, og som skulle sikre det magten. De økonomiske problemer, myndighederne blev stillet overfor i Nordkorea, var på ingen måde lettere at løse end dem, man traf i Sydkorea, men det synes som om vanskelighederne er blevet klaret på en mere rationel og håndfast måde end syd for 38. breddegrad. Sin første økonomiske plan fik Nordkorea i 1947, og den blev i 1948 efterfulgt af en to-årsplan. De vigtigste beslutninger turde dog være nationaliseringsdekretet af 4.10.1946 og den store jordreform af 5.3.1946. Socialiseringen blev i første omgang indskrænket til virksomheder, der var i hænderne på japanere eller kollaboratører, men det ville rigtignok også sige størsteparten af alle større anlæg, og for landbrugspolitikkens vedkommende fastslog man en lignende fremgangsmåde, men tillige konfiskation af alle godser og udstykning af jorden til individuelle småbrug.

På dette grundlag kan udviklingen i Nordkorea i et og alt sammenholdes med de østeuropæiske folkedemokratiers struktur: Den økonomisk-sociale revolution, eet-parti-diktaturet gennem kommunisternes beherskelse af folkefronten og den dominerende russiske indflydelse gennem de kommunistiske ledere. Sikkert har begivenhederne i Nordkorea givet anledning til brydninger, og utvivlsomt har Kim Il Sungs regime faret hårdt frem imod enhver opposition inden for eller uden for folkefronten, men vort kendskab hertil er ringe. Det skyldes først og fremmest, at F.N.-kommissionen ikke fik adgang til Nordkorea og derfor ikke kunne fremlægge et så autoritativt stof som det, der har givet anledning til den hårde kritik af forholdene i Sydkorea, både — og især — af Syngman Rhees styre, men også af den amerikanske politik.

Det skal dog siges, at amerikanernes opgave i syd var langt vanskeligere end russernes i nord. Det synes, som om den amerikanske Korea-ekspert, George McCune rammer i centrum, når han i sin bog „Korea To-day" (London, 1950) resumerer (pag. 181) situationen i følgende ord: „Det store flertal af det koreanske folk i nord reagerede gunstigt overfor det russiske regime, især da det blev fulgt af mange af de revolutionære goder i et socialistisk samfund. I Syd-Korea blev på den anden side fundamentale friheder i et demokratisk samfund ikke synderligt værdsat af det koreanske folk på grund af manglende social reformvirksomhed og som følge af den uregulære form, demokratiet antog."

F. N.s VIRKSOMHED I 1950

Af PREBEN V. ASKGAARD

De politiske modsætninger indenfor F.N. nåede deres højdepunkt i det forløbne år. Årets første halvdel var præget af striden om Kinas repræsentation, der bevirkede, at de 5 østeuropæiske lande trak sig ud af de fleste F.N.-organers arbejde. I den anden halvdel af året var Koreakrigen det dominerende spørgsmål.

Striden om Kinas repræsentation.

I løbet af de sidste måneder af 1949 sejrede Mao Tse-tung afgørende over Chiang Kai-shek, der med resterne af sine tropper måtte trække sig tilbage til Formosa.

De første konsekvenser heraf for F.N.s vedkommende meldte sig allerede 18. november 1949, da Pekingregeringens udenrigsminister i telegrammer til 4. generalforsamlings præsident og til F.N.s generalsekretær erklærede, at Formosaregeringens F.N.-repræsentant ikke kunne tale på det kinesiske folks vegne i F.N. På et møde i Sikkerhedsrådet 29. december 1949 blev dette standpunkt støttet af Sovjet og Ukraine. Den 8. januar 1950 gik Pekingregeringen endnu et skridt videre ved at erklære, at denne repræsentants nærværelse i Sikkerhedsrådet var ulovlig, og at han derfor burde bortvises.

Da Sovjetunionens forslag på mødet 13. januar, der gik ud på, at Formosarepræsentanten skulle bortvises, blev forkastet med 6 stemmer mod 3 (Indien, Rusland og Jugoslavien) blev konsekvensen, at Sovjetunionen og de 4 andre østeuropæiske lande trak sig helt ud af arbejdet indenfor de F.N.-organer, hvor Formosaregeringen var repræsenteret. Unionens repræsentant erklærede endvidere, at Rusland ikke ville anerkende nogen beslutning som lovlig, der blev vedtaget med Formosarepræsentantens deltagelse. I over et halvt år holdt Malik sig borte fra Sikkerhedsrådets møder og vendte først tilbage i august i anledning af Koreakrigen.

Den 8. marts sendte generalsekretær Trygve Lie et memorandum til Sikkerhedsrådets medlemmer, hvori han udtalte, at spørgsmålet om repræsentation i F.N. urigtigt var blevet sammenkædet med spørgsmålet om medlemsstaternes anerkendelse af Kina. Den af de to kinesiske regeringer, der var i stand til at anvende statens hjælpekilder og styre folket under opfyldelse af medlemsskabets forpligtelser, burde anerkendes. Derfor måtte det undersøges, om den nye regerings myndighed indenfor statens område var effektiv og almindeligt anerkendt af størstedelen af befolkningen. Hvis dette viste sig at være tilfældet, var det rimeligt, at F.N. gav den ret til at repræsentere Kina.

Dette memorandum blev skarpt kritiseret af Formosaregeringens repræsentant, der udtalte, at spørgsmålet om Kinas repræsentation ikke kunne anses for at true opretholdelsen af mellemfolkelig fred og sikkerhed i pagtens art. 99's forstand, den eneste artikel, der gav generalsekretæren beføjelse til at handle på det politiske område.

Trygve Lie oplyser i sin sidste årsrapport, at han fandt hele situationen så alvorlig, at den krævede intet mindre end en fornyet bekræftelse på, at regeringerne stadig troede på F.N. som fredsopbyggende faktor, og at der krævedes en helt ny start. Han udarbejdede et memorandum på 10 punkter med henblik på at udvikle et 20-årigt program til sikring af freden gennem F.N. Trygve Lies hovedtanke på det politiske område kom frem i pkt. 1, der foreslog, at Sikkerhedsrådet burde afholde periodiske møder, hvor udenrigsministrene eller andre regeringsmedlemmer skulle repræsentere de respektive medlemslande, som det er bestemt i pagten og procedurereglerne. Sådanne møder har ikke været afholdt i de forløbne 5 år. De øvrige punkter drejede sig om atomenergikontrol, rustningskontrol, Sikkerhedsrådets gennemførelse af sine beslutninger med væbnet magt, universelt medlemsskab ved optagelse af de 14 ansøgende stater, mere økonomisk hjælp til underudviklede lande, større brug af de særlige institutioner, videreudvikling af menneskerettighederne, hjælp til de ikke-selvstyrende lande, for at de kan opnå ligestilling med andre folk, og arbejdet for en hurtig udvikling henimod et internationalt retssamfund.

Med dette memorandum besøgte Lie stormagternes hovedstæder 22. april—25. maj og drøftede det med præsident Truman og premierministrene Attlee, Bidault og Stalin. Han vendte hjem med en stærk overbevisning om, at F.N. stadig var en primær faktor i alle disse regeringers udenrigspolitik. Endvidere blev 20-års programmet optaget på 5. generalforsamlings dagsorden. Her behandledes det direkte in plenum uden udvalgsbehandling på ialt 5 møder, og det blev vedtaget at rose generalsekretæren for hans initiativ, at anmode F.N.s forskellige organer om at overveje de punkter i programmet, som hørte under deres myndighedsområde, og at indsende rapporter herom til næste generalforsamling. Ved afstemningen 20. november stemte 51 for, 5 imod, 1 stemte ikke. Sovjet og de 4 andre østlande kunne gå med til visse punkter, men kun på betingelser, der ikke kunne akcepteres af flertallet. Derfor stemte de imod og opstillede deres eget program, der blev forkastet.

Korea.

25. juni: Krigens udbrud. Sikkerhedsrådet, hvori Sovjet ikke var repræsenteret, kræver øjeblikkelig indstilling af fjendtlighederne og opfordrer nordkoreanerne til straks at trække deres væbnede styrker tilbage til 38. breddegrad. Endvidere opfordres alle medlemmer til at yde F.N. enhver hjælp til udførelse af denne resolution.

27. juni: Da nordkoreanerne ikke havde efterkommet opfordringen, anbefaler Sikkerhedsrådet, at medlemmerne yder republiken Korea al den bistand, som måtte være nødvendig til at slå det væbnede angreb tilbage og genoprette international fred og sikkerhed i området.

4. juli: Sovjet erklærer, at 25. juni-resolutionen er en krænkelse af pagten, og at 27. juni-resolutionen er ulovlig, fordi to faste medlemmer af rådet var fraværende, nemlig Kina og Sovjet.

7. juli: Sikkerhedsrådet vedtager at oprette en enhedskommando i Korea, U.S.A. opfordres til at udnævne en øverstkommanderende og udpeger general MacArthur.

14. juli: Trygve Lie meddeler, at han har modtaget positive svar fra 53 medlemmer på 27. juni-resolutionen.

27. juli: Sovjets repræsentant, Malik, meddeler, at han vil overtage formandsposten i Sikkerhedsrådet for august i overensstemmelse med procedurereglerne. Han indkalder rådet til møde den 1. august. Derefter begyndte voldsomme diskussioner om procedurereglerne og om hvem, der skulle have adgang til rådets møder. Det endte med, at kun Sydkorea blev inviteret.

29. september: Sikkerhedsrådet vedtager at invitere en repræsentant for Pekingregeringen til at deltage i møderne om Kinas klage over væbnet invasion på Formosa.

7. oktober: Generalforsamlingen vedtager en resolution, der er udtryk for F.N.s mål i Korea: valg under F.N.s auspicier for at få oprettet en uafhængig og demokratisk regering i en suveræn koreansk stat og økonomisk genopbygning. Til at realisere dette mål nedsættes en F.N.-kommission for Koreas enhed og genopbygning.

6. november: MacArthurs rapport om kinesisk intervention.

8. november: Sikkerhedsrådet vedtager at indbyde Pekingregeringens repræsentant til også at deltage i drøftelserne af denne rapport.

28.—30. november: Pekingregeringens repræsentant deltager i Sikkerhedsrådets møder. Gennem Sovjetunionen fremsætter han forslag om at fordømme den amerikanske regering for „dens forbryderiske væbnede aggressionshandlinger mod kinesisk Formosa og væbnet intervention i Korea" og kræver fuldstændig tilbagetrækning af alle styrker fra disse to steder. Forslaget forkastes. Da Sovjet nedlægger veto overfor et forslag fra vestmagternes side, er Sikkerhedsrådet ude af stand til at komme videre.

14. december: På initiativ af 13 arabiske og asiatiske lande vedtager generalforsamlingen at nedsætte et våbenstilstandsudvalg bestående af forsamlingens præsident, Nasrollah Entezam, Persien, Lester Pearson, Canada, og Benegal Rau, Indien.

5. Generalforsamling.

Den 19. september trådte Generalforsamlingen sammen i New York. Dagsordenen var denne gang på 76 punkter.

Endnu førend valget af præsident havde fundet sted, foreslog Benegal Rau, at Kina skulle repræsenteres i forsamlingen af Pekingregeringen. Efter en diskussion, hvor bl. a. Danmark, Norge og Sverige støttede Indien, vedtog man på Canadas forslag at nedsætte et særligt udvalg til at overveje spørgsmålet om Kinas repræsentation. Udvalget skulle rapportere til forsamlingen, og indtil denne havde afgjort sagen, skulle Formosaregeringens repræsentanter blive siddende. Afgørelsen er ikke truffet endnu.

Til præsident valgtes Nasrollah Entezam, Persien, og formændene for de 6 hovedudvalg blev repræsentanter fra Colombia, Cuba, Nederlandene, Siam, Indien og Tjekkoslovakiet.

Derefter begyndte den store generaldebat, der varede fra 20. til 28. september og indledtes af den amerikanske udenrigsminister Dean Acheson. Først fremhævede han, at pagten gav Sikkerhedsrådet hovedansvaret for opretholdelse af fred og sikkerhed. Men hvis dette råd var ude af stand til at handle på grund af et fast medlems obstruktionstaktik, så gjorde pagten ikke F.N. magtesløst. Et veto fjernede ikke alle medlemmers forpligtelser til at handle for at opretholde eller genoprette freden. Pagtens artikler 10, 11 og 14 gav Generalforsamlingen myndighed og ansvar i sager, der berørte den internationale fred. Forsamlingen kunne og skulle organisere sig således, at den hurtigt og på afgørende måde kunne påtage sig dette ansvar, hvis Sikkerhedsrådet var forhindret i at handle. Med dette mål for øje fremsatte han dernæst en række forslag, der skulle forøge F.N.s effektivitet overfor aggression.

Achesons plan „Fælles indsats for freden", kom til behandling i 1. udvalg, hvor den drøftedes i 18 møder fra 9. til 21. oktober. Det endeligt vedtagne forslag var i fællesskab udformet af Canada, Filippinerne, Frankrig, Storbritannien, Tyrkiet, Uruguay og U.S.A. Dog havde også andre lande, især Chile, haft indflydelse derpå. Det blev vedtaget med 50 stemmer mod 5 (Hviderusland, Polen, Sovjetunionen, Tjekkoslovakiet, Ukraine). 3 (Argentina, Indien, Syrien) afholdt sig fra at stemme.

Indstillingen blev vedtaget med 52 stemmer mod 5 (de ovennævnte østeuropæiske lande). 2 (Argentina og Indien) stemte ikke.

Resolutionen består af 5 punkter:

1. Hvis Sikkerhedsrådet på grund af manglende enighed mellem de faste medlemmer undlader at røgte sit hovedansvar for opretholdelsen af mellemfolkelig fred og sikkerhed i tilfælde af trusel mod freden, fredsbrud eller angrebshandling, så skal Generalforsamlingen øjeblikkeligt overveje sagen med henblik på at fremsætte passende forslag til medlemmerne om kollektive forholdsregler, om nødvendigt indbefattet brugen af væbnet magt i tilfælde af fredsbrud eller angrebshandling. Hvis Generalforsamlingen ikke er samlet, skal dette kunne ske med 24 timers varsel, og indkaldelsen kan foretages enten af 7 medlemmer af Sikkerhedsrådet (altså ingen vetoret) eller af et flertal af F.N.s medlemmer.

2. Der oprettes en freds-observations-kommission på 14 medlemmer til at iagttage og rapportere om situationen i ethvert område, hvor der råder international spænding, hvis fortsættelse vil kunne bringe opretholdelsen af mellemfolkelig fred og sikkerhed i fare. Den skal kunne benyttes af Generalforsamlingen eller, når den ikke er inde, af Interimsudvalget, hvis Sikkerhedsrådet ikke udøver sine funktioner ifølge pagten i den pågældende sag. Beslutninger om at anvende kommissionen skal tages med ⅔ flertal af nærværende og stemmeafgivende medlemmer.

3. Hvert medlem opfordres til at danne sig et overblik over sine hjælpekilder for at kunne tage bestemmelse om arten og omfanget af den hjælp, som det vil være i stand til at yde til støtte for de forholdsregler, som Sikkerhedsrådet eller Generalforsamlingen vil foreslå til genoprettelse af den internatio-

nale fred og sikkerhed. Med dette mål for øje anbefales det, at hvert medlem indenfor sine nationale styrker sørger for at have afdelinger, der er således trænede, organiserede og udstyrede, at de omgående vil være i stand til at gøre tjeneste som F.N.-enheder på opfordring af Sikkerhedsrådet eller Generalforsamlingen.

4. Der oprettes et udvalg for kollektive forholdsregler på 14 medlemmer, som skal undersøge og aflægge rapport til Sikkerhedsrådet og Generalforsamlingen senest 1. september 1951 om metoder, som vil kunne anvendes til at opretholde og styrke freden og sikkerheden i overensstemmelse med pagtens formål og principper.

5. Generalforsamlingen er sig dog fuldt bevidst, at freden ikke alene sikres ved kollektive sikkerhedsforholdsregler mod fredsbrud og angrebshandlinger, men at en virkelig og varig fred også afhænger af overholdelsen af alle F.N.-pagtens principper og formål, af opfyldelsen af Sikkerhedsrådets, Generalforsamlingens og de øvrige F.N,-hovedorganers resolutioner til opretholdelse af fred og sikkerhed og særlig af respekten for og overholdelsen af menneskerettigheder og fundamentale friheder for alle og endelig af oprettelse og opretholdelse af betingelserne for økonomisk og social velfærd i alle lande. Derfor opfordres medlemmerne indtrængende til at sætte ind på disse punkter og især bestræbe sig for en ophjælpning af de underudviklede lande.

„Fælles indsats for freden" blev stærkt kritiseret af den russiske udenrigsminister Vyshinsky. F.N. kunne ikke gøres stærkere ved at gøre Sikkerhedsrådet svagere, og dette ville blive det uundgåelige resultat, fordi resolutionens formål var at fratage rådet dets hovedansvar for opretholdelse af fred og sikkerhed. F.N. blev sat i stand til at handle udenom Sikkerhedsrådet og Generalforsamlingen i stedet for dette, således at selve grundlaget for de 5 stormagters fælles ansvar for fredens opretholdelse blev undermineret. Pagtens art. 11, stk. 2, der udtrykkeligt siger, at ethvert spørgsmål vedrørende opretholdelsen af international fred og sikkerhed, der kræver handling, skal henvises til Sikkerhedsrådet, var blevet krænket åbenlyst ved denne resolution. Ved en gennemgang af resolutionens enkeltheder, sagde Vyshinsky, at Sovjet intet havde at indvende imod de ekstraordinære indkaldelser af Generalforsamlingen, dog skulle beslutning herom tages med de faste medlemmers jastemmer (altså vetoret), og indkaldelsesfristen burde på grund af de særlige forberedelser, der var nødvendige, være længere end 24 timer; Sovjet foreslog 2 uger. Endvidere kunne Sovjet gå med til oprettelse af freds-observations-kommissionen, men var modstander af de væbnede styrker i punkt 3, fordi deres oprettelse ville være et forsøg på at bemægtige sig Sikkerhedsrådets rettigheder og var i strid med pagtens kap. VII, som bestemte, at væbnede styrker ikke skulle stå under Generalforsamlingens, men under Sikkerhedsrådets myndighed gennem Generalstabskomitéen. I stedet for gjaldt det om at virkeliggøre art. 43 om de væbnede styrker, der ved særlige overenskomster skal stilles til rådighed for Sikkerhedsrådet. Ej heller kunne Sovjet gå med til udvalget for kollektive forholdsregler, fordi også dette ville trænge sig ind på Sikkerhedsrådets myndighedsområde.

Argentina kunne ikke gå med til punkterne 3 og 4, fordi der ikke fra nogen

side var blevet ført noget uigenkaldeligt bevis, hverken positivt eller negativt, for Generalforsamlingens kompetence med hensyn til kap. VII og art. 11, 2. Pagten bør ikke fortolkes ud fra politiske motiver. Derfor afholdt Argentina sig fra at stemme.

Heller ikke Indien var sikker på disse to punkters overensstemmelse med pagten. Desuden tvivlede Indien på deres praktiske nytte, fordi de var gjort afhængige af flere forbehold, bl. a. skulle F.N.-enhederne ifølge resolutionen oprettes i overensstemmelse med de respektive regeringers forfatningsmæssige fremgangsmåder og uden at forhindre, at de pågældende styrker kunne anvendes ved udøvelse af den ret til individuelt eller kollektivt forsvar, som er anerkendt i pagtens art. 51. Men det, der mest fyldte Indien med bange anelser, var, om man havde valgt det rette tidspunkt til at understrege den militære side af F.N. Indien følte, at man snarere skulle koncentrere opmærksomheden om at forbedre F.N.s maskineri med fredens opgaver for øje. Derfor var Indien ikke i stand til at støtte punkterne 3 og 4, og da disse to punkter var blevet betegnet som resolutionens kerne, ville det afholde sig fra at stemme for resolutionen som helhed.

Fredsplaner: Også denne gang fremsatte Vyshinsky et fredsforslag. Det nye var idéen fra Stockholmsappellen: den første regering, der bruger atombomben, skal erklæres for krigsforbryder. Men netop fordi det russiske forslag kun fordømte een slags våben og ikke var rettet mod brugen af andre våben, mod aggression eller mod femtekolonner, stillede flertallet af stater sig afvisende overfor det.

I stedet for vedtoges et andet forslag, der fordømmer en stats intervention i en anden stats indre anliggender i den hensigt at ændre dens lovligt oprettede regering ved trusel om eller anvendelse af magt. Uanset hvilke våben der bruges, er aggression den alvorligste af alle forbrydelser mod fred og sikkerhed i verden, hvad enten den foretages åbenlyst eller ved at fremkalde indre uroligheder i en fremmed magt interesse. Følgende er absolut nødvendigt for at opnå varig fred og sikkerhed: øjeblikkelige forholdsregler mod aggression, international kontrol med atomenergien for at gøre et forbud mod atomvåben effektivt, kontrol med og afskaffelse af alle andre masseødelæggelsesvåben, regulering af rustningerne og de væbnede styrker, altsammen under F.N.s ledelse og tilsyn. Til sidst erklæres det, at disse mål kan nås, hvis alle F.N.s medlemmer gennem deres handlinger viser vilje til fred. Forslaget blev vedtaget 17. november med 50 stemmer mod 5; 1 afholdt sig fra at stemme.

F.N.s anerkendelse af en medlemsstats repræsentation: Dette spørgsmål kom op på grund af striden omkring Kinas repræsentation. Drøftelserne blev da også i høj grad farvet netop heraf, idet politiske synspunkter gjorde sig gældende på den måde, at de lande, der havde anerkendt Pekingregeringen, krævede objektive kriterier som grundlag ved afgørelsen af repræsentationsspørgsmålet, mens de lande, der stadig holder på Formosaregeringen, forlangte mere subjektivt prægede kriterier. Det endte med, at man valgte helt at stryge disse kriterier. Til gengæld blev resultatet kun en temmelig intetsigende resolution, der bl. a. fastslår ønskeligheden af ensartethed i fremgangsmåden, hvis mere

end een myndighed gør krav på at repræsentere i F.N. og erklærer, at Generalforsamlingen er det F.N.-organ, hvor alle medlemmers synspunkter bedst kan overvejes, hvorfor repræsentationsstridigheder skal behandles der eller i Interimsudvalget. Dog skal F.N.s holdning ikke i sig selv have nogen virkning på den direkte forbindelse mellem de enkelte medlemmer og vedkommende stat.

Staters pligter i tilfælde af fjendtligheders udbrud: Dette spørgsmål var sat på dagsordenen på jugoslavisk initiativ. Meningen med det oprindelige jugoslaviske forslag var at få vedtaget en fremgangsmåde, hvorved det kunne fastslås, hvilken stat der i et konkret tilfælde er angriberen. Jugoslavien reviderede selv sit første forslag, men også i den nye skikkelse blev det i 1. udvalg betegnet som urealistisk. Atter blev det ændret af forslagsstilleren under hensyntagen til diskussionsindlæggene, og denne gang blev det vedtaget i udvalget.

Formålet er at skabe en yderligere hindring for et fuldstændigt krigsudbrud, selv efter at fjendtlighederne er indledet, og at lette fjendtlighedernes ophør ved parternes egne forholdsregler og således bidrage til fredelig bilæggelse af tvister. Dette skal nås ved, at en stat, som bliver indviklet i en væbnet konflikt, senest 24 timer efter fjendtlighedernes udbrud offentligt skal erklære, at den, under forudsætning af at den anden part vil gøre det samme, vil indstille alle militære operationer og trække sine militære styrker tilbage fra den anden parts område på betingelser, som enten parterne selv bliver enige om, eller vedkommende F.N.-organer foreslår. Generalsekretæren skal straks underrettes og videresende meddelelsen til Sikkerhedsrådet og medlemsstaterne. Endvidere skal staten anmode de pågældende F.N.-organer om at sende den nyoprettede fredsobservationskommission til stedet. Når ansvaret for fredsbruddet eller angrebshandlingen fastslås, skal de pågældende F.N.-organer tage hensyn til, i hvilken udstrækning staterne har rettet sig efter disse anbefalinger. Resolutionen blev vedtaget 17. november med 49 stemmer mod 5, mens 1 afholdt sig fra at stemme.

Sammen med denne resolution vedtoges det at lade F.N.s folkeretskommission beskæftige sig med spørgsmålet om en definition af begrebet aggression. Dette spørgsmål var blevet rejst af Sovjet, der foreslog at definere angreb på samme måde, som Litvinov gjorde det i Folkeforbundets nedrustningskommission i 1933. Men den amerikanske repræsentant påviste så store mangler ved det, at det ikke gik igennem. Efter flertallets mening kunne dette spørgsmål bedre undersøges i folkeretskommissionen, der sammen med de øvrige indlæg i diskussionen skulle tage det russiske forslag i betragtning.

I denne forbindelse kan det nævnes, at det også var Jugoslavien, der foreslog oprettelse af en fast mæglingskommission. Det blev vedtaget at henvise sagen til Interimsudvalget med anmodning om at tage dette forslag med i udvalgets arbejde for at finde en fremgangsmåde ved fredelig løsning af internationale tvister.

Indonesien medlemsstat nr. 60: Den nye republik Indonesien søgte om medlemsskab den 25. september. Allerede dagen efter kom ansøgningen til behandling i Sikkerhedsrådet, der i den anledning afbrød sin oprindelige dagsorden og på Indiens forslag gik direkte igang med behandlingen uden, som ellers normalt, først at henvise den til sin komité for optagelse af nye medlemmer. Benegal Rau, Indien, betegnede ved sin forelæggelse af ansøgningen Indonesien som et barn

af F.N. Af rådets 11 medlemmer gik de 10 meget varmt ind for at anbefale optagelsen. Kina afholdt sig fra at stemme, fordi Indonesien havde anerkendt Pekingregeringen.

I Generalforsamlingen blev den første velkomsttale holdt af den hollandske repræsentant, dr. van Heuen Goedhart. Indonesiens repræsentant, dr. Palar, udtrykte sin taknemmelighed bl. a. overfor Sikkerhedsrådets faste medlemmer, der havde skudt deres meningsforskelle i baggrunden og givet deres støtte, overfor Holland, der havde muliggjort en standsning af blodsudgydelsen og havde søgt en fredelig bilæggelse ved rundbordskonferencen og sidst, men ikke mindst overfor F.N., som i høj grad havde haft held til at indføre en ånd af forsoning og fornuft i diskussionerne mellem parterne og på en meget højsindet måde havde bidraget til oprettelsen af et frit Indonesien. Optagelsen blev vedtaget 28. september enstemmigt uden afstemning.

Trygve Lie generalsekretær i yderligere 3 år: Generalsekretæren vælges for 5 år med adgang til genvalg for yderligere 5 år. Han ansættes af Generalforsamlingen efter indstilling af Sikkerhedsrådet. I sidstnævnte gælder vetoretten, mens simpelt flertal er tilstrækkeligt i Generalforsamlingen. Trygve Lie blev ansat 1. februar 1946, og hans normale embedsperiode udløb altså 1. februar iår.

I løbet af oktober holdt Sikkerhedsrådet 5 lukkede møder uden at kunne nå til enighed. Sovjet nedlagde veto mod et jugoslavisk forslag om genvalg, der ellers havde fået 9 stemmer. Sovjet foreslog derefter uden held den polske udenrigsminister. Senere foreslog det yderligere 4 kandidater: Romulo, Filippinerne; Malik, Libanon; Rau, Indien, og Nervo, Mexico, men det endte med, at U.S.A. erklærede, at det ville nedlægge veto mod alle andre end Trygve Lie. Dermed var Sikkerhedsrådet kørt fast. Det skabte en meget alvorlig situation, fordi pagten som nævnt forudsætter en anbefaling fra rådet, førend Generalforsamlingen kan behandle sagen.

Alligevel tog forsamlingen sagen op 31. oktober. Under den bitre og langvarige debat beskyldte U.S.A. Sovjet for at ville hævne sig på Trygve Lie på grund af hans faste holdning i Koreaspørgsmålet. Sovjet svarede nej hertil og erklærede, at Trygve Lie ikke havde handlet tilstrækkeligt upartisk i overensstemmelse med pagtens art. 100. Det memorandum, som Trygve Lie var rejst rundt med i foråret, var ikke i overensstemmelse med de krav, der måtte stilles til en international embedsmand, fordi det havde sin oprindelse i Washington og London. Sovjet kritiserede også Lies stilling til Atlantpagten. Derfor ville det ikke anerkende Trygve Lie, hvis han blev genvalgt, hvilket også uden Sikkerhedsrådets indstilling ville være i modstrid med pagten. Men forsamlingens flertal fandt, at man befandt sig i en nødssituation og måtte handle derefter, selvom det ikke var forudset i pagten. Derfor vedtog man med 46 stemmer mod 5, at Trygve Lie skulle fortsætte i yderligere 3 år under henvisning til, at det var nødvendigt at have en generalsekretær for at sikre en uafbrudt udøvelse af hans funktioner. 8 afholdt sig fra at stemme: Kina på grund af Lies positive indstilling overfor Pekingregeringens optagelse i F.N., de 6 arabiske lande, fordi Lie efter deres mening ikke havde været upartisk og positiv nok overfor det arabiske flygtningeproblem i Palæstina og endelig Australien af frygt for præcedens ved fremtidige ansættelser af generalsekretærer.

Viderebehandling af tidligere spørgsmål: På grund af Sovjetunionens udtræden af F.N.-arbejdet i første halvdel af året blev møderne mellem atomenergikommissionens 6 faste medlemmer afbrudt. På Generalforsamlingen vedtoges det at tage dette problem op fra en ny side. Med 47 stemmer mod 5 og 3 ikke-stemmer blev der 13. december oprettet et udvalg på 12 medlemmer (Sikkerhedsrådets medlemmer i 1951 og Canada), der til næste Generalforsamling skulle fremsætte forslag om en koordinering af atomenergikommissionens og nedrustningskommissionens arbejde. Endvidere skal udvalget udtale sig om sammenlægning af de to kommissioner til en ny nedrustningskommission.

For 4. år i træk var Grækenland på dagsordenen. Tre resolutioner blev vedtaget. Den første anbefalede, at alle tilfangetagne græske soldater, der stadig sad som fanger i nabolandene, skulle hjemsendes, hvis de ønskede det, og det henstilledes til vedkommende lande at træffe de fornødne foranstaltninger hertil. Den anden vedtog at opretholde F.N.s særlige Balkan-kommission, selvom der ikke havde fundet kampe sted i årets løb, fordi flertallet mente, at der stadig forelå en trusel mod Grækenland. Den tredje opfordrede endnu en gang indtrængende nabostaterne til at hjemsende de græske børn. Kun Jugoslavien havde fulgt opfordringen. Af ialt 28.296 børn var kun 17 vendt tilbage til deres forældre, 62 var på vej og endelig ville 63 i løbet af kort tid vende tilbage fra Jugoslavien.

I rapporten fra F.N.s organisation for hjælp og arbejde til de arabiske flygtninge fra Palæstina meddeltes det, at man havde regnet med, at antallet af dem, der modtog direkte hjælp til deres underhold, i løbet af 3. kvartal 1950 ville gå ned til 392.000, men ved udgangen af september blev der uddelt til 855.000. Af dette samlede antal flygtninge havde kun 14.502 fundet beskæftigelse gennem det arbejdsprogram, der var sat op. Regner man med, at de hver underholdt 3 pårørende, kan man fra de 855.000 trække ca. 58.000, som udførte arbejde for den modtagne hjælp. Der var altså stadig 797.000, der helt og holdent var henvist til den hjælp, de fik. Det fremgik af debatten om denne rapport, at politisk enighed mellem Israel og de arabiske stater er forudsætningen for en virkelig løsning af flygtningeproblemet, hvorfor parterne i den resolution, der blev vedtaget, indtrængende opfordres til at blive enige om alle udestående problemer enten ved direkte forhandling eller gennem F.N.s mæglingskommission for Palæstina. En anden side af Palæstina-spørgsmålet var Jerusalems internationalisering, som var blevet besluttet på forrige Generalforsamling. Formynderskabsrådet havde i overensstemmelse med denne beslutning udarbejdet statutterne for Jerusalem. De blev forelagt Israel og Jordan, men ingen af dem ville være med til at gennemføre dem. Heller ikke Generalforsamlingen var denne gang i stand til at enes om en løsning.

Fra Den mellemfolkelige Domstol forelå på Generalforsamlingen et responsum om Sydvestafrikas internationale status: 1. Sydvestafrika vedblev at være under det internationale mandat, der var underskrevet af Den sydafrikanske Union 17. dec. 1920, 2. Pagtens kap. XII om bestemmelserne for et territoriums overgang til formynderskabssystemet skal anvendes i tilfældet Sydvestafrika, 3. Unionen var ikke kompetent til at ændre Sydvestafrikas internationale status uden F.N.s samtykke, 4. De internationale forpligtelser ifølge mandatet inclu-

sive rapporter om administrationen af Sydvestafrika til F.N. og andragender fra dets indbyggere påhvilede stadig Unionen, 5. Pagten pålagde ikke Unionen nogen juridisk forpligtelse til at stille territoriet under formynderskabssystemet. Generalforsamlingen vedtog en resolution i overensstemmelse hermed og oprettede en komité, der skulle forhandle med Unionen om opfyldelse af domstolens responsum. Unionen har givet F.N. endnu en vanskelig nød at knække. Det er Indiens og Pakistans klage over behandlingen af den indiske befolkning i Unionen. Denne gang blev der i ad hoc-udvalget ligefrem forelagt en sydafrikansk lov, den såkaldte Group Areas Act, som efter Indiens mening var rettet imod den indiske del af befolkningen. Det er første gang, at en stats lov er blevet forelagt til undersøgelse i et F.N.-organ. Unionen benægtede F.N.s kompetence i denne sag, fordi det måtte være et indre anliggende ifølge art. 2, 7. Generalforsamlingen vedtog alligevel en resolution, der i indledningen udtalte, at en afsondringspolitik nødvendigvis er baseret på racediskriminering, der er imod pagtens ånd og bogstav. Der opfordres til rundbordskonference mellem de 3 parter. Hvis denne ikke er blevet til noget inden 1. april 1951, skal der nedsættes en 3 mands-kommission til at bistå parterne med forhandlingerne.

Også i spørgsmålet om menneskerettighederne i Bulgarien, Ungarn og Rumænien havde domstolen afgivet responsum. Det udtales heri, at de tre lande er forpligtede til at udnævne repræsentanter til traktatkommissionerne, der ifølge fredstraktaterne skal tage affære i tilfælde af uenighed om deres opfyldelse, og denne uenighed foreligger nu efter noteudvekslingen mellem de tre lande på den ene side og U.S.A.-Storbritannien på den anden side om menneskerettighedernes overholdelse. En resolution baseret på dette responsum blev vedtaget, hvori der især udtales bekymring over, at der stadig rettes anklager mod de tre regeringer for krænkelse af menneskerettighederne og over deres hårdhudede ligegyldighed overfor verdensopinionen.

På 1. Generalforsamling i 1946 henstilledes det til alle medlemmerne at tilbagekalde deres i Madrid akkrediterede ambassadører og befuldmægtigede ministre og at udelukke Franco-regeringen fra medlemsskab i mellemfolkelige institutioner, der er oprettet af eller bragt i forbindelse med F.N. Disse bestemmelser blev nu ophævet af 5. Generalforsamling med den begrundelse, at oprettelse af diplomatiske forbindelser og udveksling af ambassadører og ministre ikke indebærer nogen anerkendelse af en regerings indenrigspolitik, og at de særlige institutioner er af teknisk og stort set af upolitisk karakter og oprettet for at gavne alle nationers folk. Derimod opretholdtes stadig andre af 1946-resolutionens bestemmelser inclusive fordømmelsen af Franco-regimet, og der er stadig ikke tale om at optage Spanien i F.N. Den nye resolution blev vedtaget med 38 stemmer mod 10; mellem de sidste var de 5 østlande. 12 afholdt sig fra at stemme, deriblandt Danmark, Norge og Sverige.

Allerede på forrige Generalforsamling var det blevet vedtaget, at Libyen skulle være uafhængigt og selvstændigt senest 1. januar 1952. 17. november vedtog Generalforsamlingen med 50 stemmer mod 0 og 6 ikke-stemmer, at en nationalforsamling, der er repræsentativ for Libyens befolkning, skal træde sammen inden 1. januar 1951. Et program for overføring af regeringsmyndigheden til den libyske regering skal straks udarbejdes af F.N.-kommissæren Adrian Pelt.

Det økonomiske og sociale Råd sammen med de særlige institutioner og Generalsekretæren skal sørge for en sund basis for landets økonomiske og sociale udvikling. Såsnart det er frit, skal Libyen anbefales til medlemsskab i F.N. Hvad Eritrea angår, så kunne den kommission, der blev nedsat i 1949 for at undersøge befolkningens ønsker og fremme dens interesser, ikke enes om en løsning. Det kunne Interimsudvalget heller ikke, da det fik sagen til behandling. Derfor måtte sagen sendes til Generalforsamlingen uden nogen anbefaling. Her lykkedes det. En resolution blev vedtaget, hvorefter Eritrea skal være et selvstyret område i forbund med Abessinien under den abessinske krones suverænitet. Eritreas regering skal have lovgivende, udøvende og dømmende magt i indre anliggender, men forsvar, udenrigs- og mellemrigshandel og kommunikationsmidlerne skal stå under forbundsregeringen. Der skal være en overgangsperiode indtil senest 15. september 1952, i hvilken Storbritannien fortsat skal være ansvarlig for administrationen, men en F.N.-kommissær, Matienzo, Bolivia, skal træffe de nødvendige forberedelser til at overføre myndigheden til en eritreisk regering. Et kejserligt forbundsråd sammensat af lige mange eritreiske og abessinske medlemmer skal mødes mindst 1 gang om året til drøftelse af fælles problemer. Der skal være fælles statsborgerret, og både den eritreiske regering og forbundsregeringen skal sikre menneskerettigheder og fundamentale friheder uden hensyn til nationalitet, race, køn, sprog eller religion.

DET SCHWEIZISKE REFERENDUMSDEMOKRATI

Af prof. dr. jur. HANS HUBER, Bern.

I Schweiz er i modsætning til De forenede Stater den tanke ikke særlig fremtrædende, at de politiske fællesanliggender ikke bør være genstand for folkeafstemninger, og at der gennem forfatningen også er pålagt befolkningen og folkets repræsentanter uoverstigelige skranker til fordel for mindretal, ja endog til fordel for den enkelte. Ganske vist kender vi også til garantier for fundamentale rettigheder og en forskel mellem forfatning og lov, men i forbundets dvs. centralstatens og kantonernes dvs. enkeltstaternes forfatninger er folkets og forbundsforsamlingens to kamres stilling dog højt hævet over de nævnte to institutioner. En revision af forfatningerne er ikke vanskeliggjort for at sikre dem og deres naturretlige indhold varighed, men er tværtimod blevet gjort lettere for at gøre det muligt for befolkningen stadig at tilpasse dem til nye behov og ønskede „fremskridt". Vi konstaterer således, at virkeliggørelsen af demokratiet i Schweiz til dels er sket på bekostning af konstitutionalismen. Det schweiziske demokrati har også, bortset fra referendumet, en let plebiscitær karakter.

Som institution er referendumet langt fra den eneste grundpille i det schweiziske demokrati. Lige så vigtige er f. eks. kommunernes autonomi og selvstændige forvaltning. Herved er ikke blot betydelige fællesopgaver og områder af det offentlige liv blevet unddraget statens indflydelse, men det umiddelbare demokrati er også blevet udbygget på en sådan måde, at kantonerne og forbundet kan drage nytte deraf. I kommunerne kommer demokratiet nærmere ind på selve livet og har mere modstandskraft overfor bureaukratiet, dér findes også flere tillidshverv, og borgeren kan udnytte sit kendskab og sin indsigt i kommissioner og i kommunerådet eller ved valgurnen. Dér gælder også den menneskelige personlighed mere i sammenligning med det politiske parti og den organiserede interessegruppe. Kommunen er for den voksne schweizer et centrum for statsborgerlig skoling. Det må nemlig ikke glemmes, at i kommunerne skal de stemmeberettigede som helhed ikke blot træffe afgørelse om nye love og lovrevisioner, men også om talrige administrationsanliggender f. eks. om det årlige budget, om anlæg af en vej, om udvidelse af den tvungne folkeskole med et år osv. De større bykommuner løber ganske vist den risiko, at deres administration på grund af deres størrelse og mangfoldighed må organiseres bureaukratisk og derfor ikke længere adskiller sig meget fra den statslige forvaltning. Endvidere er kommunerne ifølge deres natur i de anliggender, der er overdraget dem af staten som en ren og skær decentralisationsforanstaltning, mindre selvstændige end indenfor deres eget autonomiområde.

Edsforbundets opbygning som forbundsstat er ikke blot en historisk rest af de små samfunds forbund, som dannedes i slutningen af middelalderen. Den tjener heller ikke blot regionalismen som i De forenede Stater. Den betyder tværtimod i første række en uafviselig nødvendig beskyttelse af de tre eller fire sprog- og kulturstammer. Selv om der også findes fire flersprogede kantoner, så er de enkelte sproggrupper dog ikke minoriteter, men derimod herrer og mestre i deres kantoner. Men desuden har den statslige organisations føderative struktur den samme værdi som det kommunale selvstyre: I kantonerne er demokratiet, som her tildels er udformet som forsamlingsdemokrati — der eksisterer blandt de 25 kantoner endnu fem, som afholder den såkaldte „Landsgemeinde" — mere rodfæstet og funktionsdygtigt end i forbundsstaten. Talrige institutioner måtte først stå deres prøve i kantonerne, før forbundsstaten kunne indføre dem. Således vil det formodentlig også gå med kvindernes valgret, som ganske vist hidtil heller ikke i kantonerne har vundet særlig tilslutning hos mændene. En forklaring — ikke den eneste — på at kvinderne i Schweiz ikke har valgret, ligger bl. a. netop deri, at flertallet af mændene skal bifalde dette ved folkeafstemning, mens i udlandet overalt det mere „oplyste" parlamentsflertal var tilstrækkeligt. I kantonerne og endda i kommunerne må derfor også de politikere og statsmænd først vinde deres sporer og skaffe sig en position, som senere ønsker at indtræde i en af forbundets øverste myndigheder. Dette er også en bemærkelsesværdig side af den schweiziske stats tit nævnte opbygning „nedefra og opefter".

Det er bedre ikke at betegne en stat, i hvilken viljesdannelsen er underkastet referendumet, som et umiddelbart demokrati, men derimod snarere som et halvvejs direkte demokrati. Sådan fastslås det med rette i den franske og den anglo-amerikanske statslære. I Schweiz roser vi os derimod ofte af at have virkeliggjort det umiddelbare demokrati takket være referendumet. En folkets afgørelse blandt de tilstedeværende, som i forsamlingsdemokratiet i den klassiske oldtids græske bystater, er retsligt og psykologisk noget andet — navnlig når der forud for afstemningen går en debat — end en hemmelig afstemning. Her har borgeren kun mulighed for at sige ja eller nej, men ikke for at stille ændringsforslag eller for at udtrykke sin vilje i form af en subsidiær afstemning. I referendumsdemokratiet ligger udformningen af indholdet ikke hos folket, men derimod hos den repræsentative myndighed. Vi kan derfor uden overdreven indskrænkning betegne referendumsdemokratiet som et repræsentativt demokrati med folkets medvirken ved lovgivningen i form af en slags veto. I hvert fald står referendumsdemokratiet det repræsentative demokrati nærmere end oldtidens forsamlingsdemokrati. Det er derfor heller ikke tilfældigt, at repræsentationsprincipet og midlet dertil, folkevalget, i referendumsdemokratiet har beholdt en næsten lige så stor betydning som i det repræsentative demokrati. At ideen om repræsentation (af hele folket) har lidt skade ved forholdstalsvalgmåden, som er blevet indført ved valg til det schweiziske nationalråd i 1919, er en anden sag.

Referendumet er sandsynligvis uforeneligt med det parlamentariske regeringssystem. I Weimarrepubliken f. eks. viste en kombination af disse to former sig ikke at være levedygtig; men referendumet egner sig slet ikke for en stor

stat. Har man et parlamentarisk regeringssystem, så bæres regeringen oppe af det parlamentsflertal, som er fremkommet ved valgene, men den bliver omvendt også — i det mindste ved topartisystemet — toneangivende i flertalspartiet og dets parlamentsgruppe. Folket er kun kaldet til medvirken ved dannelsen af den offentlige mening og ved nyvalg, periodisk eller efter en opløsning af parlamentet; ved nyvalg udtaler det sig ganske vist også indirekte med hensyn til bestemte sager, idet det foretrækker det ene eller andet partis kandidater. Folkeafstemningen om love kunne under parlamentets valgperiode gennemkrydse systemets spil i hvert fald i det tilfælde, hvor folkets afgørelse falder anderledes ud end parlamentsflertallets. I Schweiz har man netop gang på gang gjort denne erfaring: De stemmeberettigede træffer hyppigt en anden afgørelse om en lov end flertallet i nationalrådet (og „Ständerat" dvs. kantonernes råd). Dette fænomen skal i reglen ikke forklares sådan, at borgerne har ændret deres mening siden sidste valg, men derved, at de i almindelighed ved valget forholder sig konservativt og atter skænker deres tillid til sådanne mænd og partier, hvis afgørelse om love de absolut ikke altid billiger. Nu har imidlertid det parlamentariske regeringssystem i Schweiz altid været ukendt, og det endda selv der, hvor til tider to partier har afløst hinanden i regeringen. Det var også en af grundene til, at referendumet i det 19. århundrede kunne indføres først i kantonerne og derpå i forbundet uden omvæltninger i statens struktur. Den parlamentariske regering ville iøvrigt dog vel også kræve, at der bestod et, omend måske kun republikansk-dekorativt, statsoverhoved, som i hvert tilfælde i det mindste skulle give ordre til regeringsdannelsen. Et sådant mangler i Schweiz såvel i forbundet som i kantonerne; intetsteds består ved siden af den som kollegialregering udformede udøvende magt yderligere en enkeltmyndighed som statsoverhoved eller præsident.

En ny forbundsforfatning eller en revision af den bestående forbundsforfatning gennem en ændring af paragraffer eller indføjelse af sådanne kræver, at et flertal af folket og kantonerne vedtager den ved folkeafstemning. Den forfatningsgivende magt beror altså hos folket (og enkeltstaterne). Vi er i Schweiz vant til også at benævne dette indvilligelseskrav referendum, og da der under alle omstændigheder skal finde en folkeafstemning sted, kalder vi det for „obligatorisk referendum". Men denne folkets medvirken ved grundlovsdannelsen er idag forlængst ikke mere noget særkende for Schweiz; den franske republiks forfatning af 13. oktober 1946 er således også blevet underkastet en godkendelse gennem „Corps électoral des citoyens français" og er ved revisionen ifølge § 90 under bestemte forudsætninger atter underkastet referendum.

Det fakultative referendum er i Schweiz også anvendeligt på de traktater med fremmede magter, som afsluttes for et længere tidsrum end 15 år eller på ubestemt tid. Dette referendum er først blevet indført i 1921; det har vundet tilslutning, fordi Schweizerne i forvejen havde været utilfredse med de forpligtelser, som forbundsforsamlingen havde indgået overfor Tyskland og Italien ved oprettelsen af Gotthardbanen. Der er dog siden da kun blevet gjort brug af det een gang, nemlig overfor den såkaldte zoneoverenskomst med Frankrig, hvilken i tilslutning til fredstraktaten i Versailles i 1919 byen Geneves gamle toldprivilegier skulle fjernes eller nedsættes; denne overenskomst er blevet forkastet ved

folkafstemning, og da Frankrig bagefter gik til en eensidig ophævelse af disse privilegier, opstod der en international konflikt, som til sidst afgjordes ved, at den internationale domstol i Haag afsagde en for Schweiz gunstig kendelse. Anvendelsen af referendum'et overfor traktater må af forskellige grunde anses for at være problematisk, De stemmeberettigede er i almindelighed ikke tilstrækkeligt velbevandret i udenrigspolitik, og de kan næppe heller overtage ansvaret for afgørelser af denne art. Yderligere bliver en stats muligheder for at afslutte traktater faktisk skadet, hvis den må løbe den risiko, at aftaler med andre stater, som er kommet i stand efter besværlige forhandlinger, tilsidst bliver afvist af dens egen befolkning. I Schweiz plejer man at sige, at de bliver „bachab geschickt" (= sejlet i sænk); med en sådan stat indlader andre sig ikke oftere i traktatforhandlinger. I Schweiz har man siden 1921 omgået disse vanskeligheder derved, at man enten afsluttede traktaterne for et tidsrum mindre end 15 år eller optog opsigelsesklausuler deri, således at referendum'et blev udelukket. Endvidere mildnes det problematiske ved traktatreferendum'et derved, at den neutrale småstat holder sig udenfor storpolitik og indblanding i andres stridigheder. Således savner de fleste traktater et udpræget politisk indhold og har en mere teknisk karakter, navnlig da der heller ikke bliver sluttet nogen alliancer, som jo overhovedet udenrigspolitiken træder stærkt tilbage for indenrigspolitiken. Schweiz' indtræden i Folkeforbundet i 1920 var underkastet det obligatoriske referendum. Man havde antaget, at dette i betragtning af den indskrænkning af neutraliteten, som havde været forbundet dermed — Schweiz' forpligtelse til deltagelse ikke i militære, men i det mindste i økonomiske sanktioner imod fredsbrydende stater — skulle behandles som en revision af forbundsforfatningen. Der er hidtil endnu ikke foretaget noget forsøg på at indtræde som medlem af De forenede Nationer. Bortset fra alle andre vanskeligheder kan det ikke antages, at det schweiziske folk i en afstemning ville godkende et sådant medlemsskab, hvis dette medførte, at der måtte gives afkald på neutraliteten, eller at denne måtte indskrænkes; der hersker også en vis mistillid med hensyn til magtkoncentrationen i sikkerhedsrådet og imod „De fem Store"s vetoret.

I kantonerne eksisterer der ved siden af lovreferendum'et for det meste også et administrationsreferendum i form af et referendum overfor udgifterne. Financielle ydelser, der finder sted eengang for alle eller er tilbagevendende, og som ikke allerede i form af en lov er blevet besluttet af folket, må, såfremt de når en bestemt højde, enten altid eller, når et bestemt antal borgere forlanger dette, ved en indsamling af underskrifter bringes til folkeafstemning. I centralstaten eksisterer dette finansreferendum ikke; det ville her hindre staten alt for meget i opfyldelsen af visse fælles opgaver og måske også forfordele enkelte egne af landet. Ofte kræver de stemmeberettigede dog ad anden vej af myndighederne i forbundet en større sparsommelighed, således navnlig når der ved lov foreslås oprettelse af nye embeder.

Det egentlige referendum i forbundsstaten er derfor lovreferendum'et. Inden 90 dage efter en af forbundsforsamlingen besluttet lovs fremsættelse kan der gribes til referendum om denne. Mindst 30.000 stemmeberettigede borgere kan gøre dette gennem deres underskrift. Underskrifterne må afgives i opholdskom-

munerne og anerkendes af disses styrelser. Kommer et sådant referendum i stand, så udskriver forbundsrådet, regeringen, folkeafstemningen. Denne finder altid sted en lørdag eftermiddag og søndag. Afgørelsen træffes af det simple flertal i hele landet; kantonernes flertal er i modsætning til ved forfatningsrevisionerne ikke nødvendigt. Stemmeberettiget er de mandlige schweizerborgere fra deres fyldte 20. år, forsåvidt stemmeretten ikke er blevet dem frataget af en særlig grund (f. eks. på grund af sindssygdom, vanærende straffe, selvforskyldt insolvens). For at samle det nødvendige antal underskrifter, kræves der en vis organisation og visse financielle midler. I modsætning til de engelske og amerikanske valg består der ingen statslige kontrolbestemmelser angående disses størrelse og tilvejebringelse. Stærke interessegrupper har derfor lettere ved at bringe et referendum i stand end de, som forsvarer ideelle standpunkter. En vis materialisme i referendumssystemet lader sig derfor ikke bestride. På den anden side er et mindste antal underskrifter på 30.000 i forhold til et samlet vælgerantal på mere end 1 million lavt ansat, således at det ikke er gjort altfor svært også for de mindre stærke at benytte referendum.

Indtil 1949 kunne forbundsforsamlingen unddrage en lovanordning referendum'et derved, at man gav den form af en forbundsbeslutning og erklærede den som hastende. Hertil krævedes der ganske vist et kvalificeret flertal i begge kamre, og at disse forbundsbeslutninger skulle tidsbegrænses. Da disse hastebeslutninger navnlig under den økonomiske krise i trediverne blev ret hyppigt brugt og tildels også misbrugt, opstod der imidlertid utilfredshed, og i 1949 er et folkeinitiativ (folket kan selv også med mindst 50.000 underskrifter indgive begæring om revision af forbundsforfatningen) blevet vedtaget, efter hvilket haste-erklæringen ikke mere tillader at udelukke referendum'et bortset fra, hvor det drejer sig om anvendelse af den egentlige nødret. Når forbundsforsamlingen idag erklærer en i form af en forbundsbeslutning udstedt lovanordning som hastende, så betyder dette i reglen nu kun, at den kan træde i kraft straks; men den skal igen sættes ud af kraft inden et år, dersom der indgives referendum imod den og den bliver forkastet ved folkeafstemning, eller hvis folkeafstemningen af myndighederne ikke bliver rettidigt udskrevet. Denne af borgerne og kantonerne i 1949 godkendte folkebegæring kaldtes „initiativ til en tilbagevenden til det direkte demokrati". Det havde åbenbart til formål at hindre forbundsforsamlingen i at udelukke referendumet ved lovgivningen, og det blev båret frem af en stærk mistillid fra de stemmeberettigedes side. Men den nye ordning driver sikkert referendumdemokratiet til dets yderste grænser, navnlig da den også forudser folkets medvirken ved anvendelse af nødretten.

Under den anden verdenskrig gav forbundsforsamlingen forbundsrådet overordentlige fuldmagter uden at have udtrykkelig bemyndigelse dertil i forfatningen. I henhold til disse fuldmagter har forbundsrådet længe efter 1945 udstedt talløse nødforordninger. De var underkastet en vis, men ikke meget intensiv kontrol gennem parlamentariske kommissioner og gennem kamrene selv. De havde tjent til at beskytte edsforbundets uafhængighed og neutralitet samt dets sikkerhed, som særlig på grund af det nationalsocialistiske Tysklands og dets sydlige forbundsfællers omringning af Schweiz havde været stærkt truet, og yderligere skulle de sikre landets forsyninger med de nødvendige varer. Schwei-

zerne har forholdsvis let båret denne forbundsrådets nødret, det såkaldte „forfatningsmæssige diktatur", selvom fuldmagterne også i enkelte tilfælde blev misbrugt, thi det skortede ikke på forståelse af deres nødvendighed og lovlighed. Men efter krigen krævede man atter indskrænkning af nødretten og genindførelse af den demokratiske referendumslovgivning. Dog er dette krav lettere at stille end at virkeliggøre, for forbundsforsamlingen kan ikke til stadighed træde sammen, når medlemmernes mandat ikke skal gøres til deres hovederhverv. Følgerne af en nødretstilstand, sådan som vi havde den i ca. 10 år, kan ikke så let ophæves, fordi den har frembragt visse varige ændringer i retsordenen, i det økonomiske liv, i den politiske struktur og også i vor forstand og vort hjerte.

Jeg har allerede omtalt, at den schweiziske borger ved valgene ofte opfører sig anderledes end ved referendumsafstemningerne om bestemte spørgsmål. Ved valgene er han konservativ og fremkalder så at sige aldrig et „skred" i nationalrådets sammensætning eller i de kantonale store råd. Forholdstalsvalgmetoden giver ham jo, trods muligheden for at kumulere (fordobling af stemmeværdien for en bestemt kandidat) og for at panachere (stemmeafgivelse for kandidater fra forskellige partier) heller ikke mange vigespor for personlig afgørelse. Ved referendumsafstemningen føler han sig derimod fri og gør også rigelig brug af denne frihed. Således sker det ofte, at et lovforslag bliver forkastet stik imod næsten alle partiers anbefaling. Ja, det er for det meste formålsløst for tilhængerne af et lovforslag (og for myndighederne) at udfolde en altfor stor propaganda, for de stemmeberettigede er ikke modtagelige for stærk påvirkning, men bliver endda mistroiske: „Det må da være en dårlig sag, når der skal kostes så meget på den." Demagogien i afstemningskampen mangler ikke helt, men den er i reglen tålelig, særlig da det store flertal har bevaret en sikker følelse af, at den er forkastelig. Ganske vist findes der et forholdsvis stort antal personer, der rent vanemæssigt siger nej, og som man altid må regne med. De bidrager til, at lovreferendum'et har en bevarende, ja mange gange endda en negativ karakter. Man må imidlertid ikke overdrive dette fænomens betydning. Ikke ufarlig for referendum'et er den moderne lovgivnings komplicerede natur. Af og til stemmer større grupper nej af harme over ikke at kunne forstå lovforslaget. Men der er dog også mange eksempler på statsborgerligt sindelag og dannelse. Ofte lykkes det også at reducere et lovudkast, dvs. diskussionerne for og imod, til nogle få bestemte spørgsmål. I maj 1949 forkastedes f. eks. ved stemmeflertal en forbundslov om en bedre udbygning af tuberkulosebekæmpelsen, som bl. a. forudså at gøre en skærmbilledgennemlysning obligatorisk. Den medicinske formålstjenlighed af en almindelig periodisk gennemlysning og skærmbilledoptagelser var blandt fagfolk blevet stærkt omdisputeret inden afstemningen. Men også i de jævnere og fattigere folkelag rekruteredes der mange negativt indstillede vælgere: arbejdere frygtede, at en nu helbredt tuberkulose, hvorom der endnu fandtes en skærmbilledoptagelse, kunne blive en hindring ved ansøgning om en ny stilling, da folk som bekendt er overtroiske med hensyn til smittefare. Det er gentagne gange hændt, at et lovforslag om et nyt emne i første og eventuelt også i anden omgang er blevet afslået, for så ved en senere afstemning at blive vedtaget med en ubetydelig ændring. I et sådant tilfælde

er man let tilbøjelig til at bebrejde befolkningen dette og sige, at det kunne være lykkedes allerede i første omgang, hvis den havde vist mere forståelse for sagen. En bonde stemmer virkelig mange gange først med et nej, fordi han netop er utilfreds med at have haft en dårlig høst, eller en håndværker, fordi han lider under skattetrykket. Alligevel kan selv denne usaglighed i vælgernes stillingtagen ikke dække over, at referendum'et har sin eksistensberettigelse endda som ren og skær ventil. Det tillader borgeren at „reagere af", og mange gange er det heller ikke så ufordelagtigt, når en lov lader vente lidt på sig. I England må man jo også vente to år, før Underhuset kan sætte sig ud over Overhusets modstand. Alligevel er det naturligvis en stor tilfredsstillelse, når, hvad der da også stadig sker, et lovforslag på grund af det store flertals indsigt i det fælles bedste allerede vedtages i første omgang.

I sommeren 1947 er den schweiziske forbundsforfatning blevet revideret gennem optagelse af de nye erhvervsøkonomiske paragraffer. Derved blev der skabt grundlag for statslig indblanding dvs. for visse afvigelser fra erhvervsfriheden og den frie konkurrence. Navnlig skal erhvervsgrene og erhverv, som er truet i deres eksistens, kunne beskyttes af staten. En af de nye forfatningsparagraffer foreskriver imidlertid, at sådanne bestemmelser kun må fastsættes i form af referendumspligtige love. Dette betyder en væsentlig indskrænkning i denne begrænsning af den økonomiske liberalisme. Selvom man hidtil endnu ikke har turdet vove at udtale nogen afsluttende dom, kan det dog allerede antydes, at folkeflertallet i referendumsafstemningerne i reglen indtager en liberalistisk holdning; erhvervsliberalismen synes altså at blive beskyttet af de stemmende borgere. Samtidig betyder referendum en vis begrænsning af erhvervsorganisationernes magt, som, selv om det af og til sker modvilligt, må finde sig deri og ikke altid kan omgå den ved „privat lovgivning". Dog er der her endnu et uløst problem. Hvis indgreb i det hele taget skal legaliseres, således som det er sket i 1947, kan det ikke uden videre siges, at retten hertil skal ligge hos folkeflertallet, for de erhvervsgrene og erhverv, som har brug for beskyttelse, er politisk set altid minoriteter, og beskyttelsen af deres eksistens skulle ikke udelukkende være afhængig af, hvor mange interessemodstandere flertallet tæller.

I almindelighed kan man dog tilskrive det schweiziske lovreferendum en positiv virkning. Det løsner politiske og økonomiske forpligtelser og understreger den personlige afgørelse, som ofte hverken savner sagkundskab eller almennytte. Som følge af at den voldsomme propaganda er relativ virkningsløs, formår det også nogenlunde at frigøre den politiske kamp om lovgivningen for magtindflydelse. Yderligere viser det sig som den individuelle friheds forbundsfælle. Men en „eksportartikel" er det naturligvis ikke. I andre lande mangler måske de heldige forudsætninger for dets anvendelse, selv om det ganske vist heller ikke i Schweiz hviler på en lang historisk erfaring; det blev først indført i kantonerne i tiden omkring den franske julirevolution i 1830, og kun i to kantoner havde det bestået allerede i tidligere århundreder i form af kommunereferendum.

DE FORENEDE STATERS SUBSIDIER TIL LANDBRUGET

Af Erik Mortensen

Siden de første kriseår i trediverne har U.S.A.s landbrugspolitik i væsentlig grad koncentreret sig om prishævende eller prisstabiliserende foranstaltninger og om afsætning af overskudsproduktion uden for de normale markeder. Hovedsynspunktet har været, at landbruget burde sikres et nogenlunde konstant forhold mellem købs- og salgspriser, baseret på prisforholdene før første verdenskrig, det såkaldte paritetsprincip[1]. Støtten er i overvejende grad ydet i to forskellige former, dels gennem den i 1933 oprettede *Commodity Credit Corporation* (CCC), dels direkte gennem landbrugsministeriet, der hvert år siden 1935 har fået stillet 30 % af U.S.A.s bruttotoldindtægter til rådighed til fremme af afsætningen af overskudsvarer. Siden 1939 har CCC været direkte underlagt landbrugsministeriet, og de to former for offentlig støtte er nu kædet ret nøje sammen.

Vil man forsøge at danne sig en opfattelse af omfanget af den ydede støtte, opdager man imidlertid, at der i modsætning til, hvad der gælder for de fleste andre områder af det offentliges virksomhed, er ret betydelige vanskeligheder ved at fremskaffe en samlet oversigt vedrørende størrelsen af de anvendte beløb og deres fordeling. Uden at være ekspert i det voluminøse „statsregnskab" er det næsten umuligt at rekonstruere de finansielle transaktioner, og regnskabet giver kun meget summariske oplysninger om beløbenes anvendelse. CCC offentliggør imidlertid en månedlig oversigt over den finansielle stilling og de siden finansårets begyndelse foretagne transaktioner, og landbrugsministeriet har naturligvis et komplet bogholderi over anvendelsen af de fra toldindtægterne modtagne beløb, de såkaldte *Section 32 fonds*. Kongressen holdes herigennem fuldt underrettet om administrationen, men der sker ingen omfattende publicering af enkeltheder, formentlig af politiske grunde. Det er interessant, at der i hele den omfangsrige litteratur, hvori prisstøttepolitikens fortsættelse i efterkrigsårene er diskuteret, ikke synes at foreligge en eneste talmæssig belysning hverken af CCC's virksomhed eller af section 32 fondens anvendelse. Litteraturen beskæftiger sig alene med principperne for støtte, støtteprisernes fastsættelse, virkningerne på produktion og forbrug og konflikten mellem landbrugsbeskyttelsen og den liberale udenrigshandelspolitik.

Det er karakteristisk, at landbrugsminister *Brannan,* da kongressen forlangte, at han skulle fremlægge et budget for omkostningerne ved det af ham stillede forslag (Brannanplanen) om direkte tilskud til producenterne i stedet for prishævende markedsoperationer, kunne svare, at der ikke hidtil var forlangt tilsvarende beregninger for omkostningerne ved paritetspolitiken frem i tiden. Kongressen efterbevilliger derimod de beløb, der er tabt af CCC ved markedsoperationer inden for det fastlagte program

Commodity Credit Corporation's støttevirksomhed.

CCC's rolle i prisstøttepolitiken er at påvirke markedspriserne, således at de bringes så nær til „paritetsprisen" som foreskrevet

[1] En nærmere redegørelse for paritetspolitikens udvikling og for den teoretiske kritik af paritetsbegreb og paritetsindeks findes i samme forfatters afhandling i Nationaløkonomisk Tidsskrift, 1951, 1. hæfte.

eller som mulígt. Påvirkningen sker gennem belåning eller gennem direkte opkøb. Lånene er af den særlige karakter, at de altid kan indfries ved at stille varepartiet til rådighed for CCC, men hvis markedsprisen ligger over låneværdien, kan landbrugeren frit sælge varepartiet og tilbagebetale lånet. Derigennem bliver den fastsatte låneværdi (en vis procent af den beregnede paritetspris) i reglen en minimumsgrænse, hvorunder landbrugeren ikke vil sælge varen. En vigtig undtagelse fra denne regel gælder i egne, hvor CCC ikke har tilstrækkelig lagerkapacitet, og hvor forpligtelsen til at overtage varepartier har været begrænset, et forhold, der spillede en væsentlig rolle i valgkampen i 1948. Der er nu taget skridt til en udvidelse af lagerkapaciteten. Selve belåningen og muligheden af at lade CCC overtage varepartiet sætter landbrugeren i stand til at tilbageholde varen i forventning om en forbedring i prisen. Hvis markedsprisen ikke inden låneperiodens udløb er steget over lånegrænsen, vil varen til den tid indgå på CCC's lager.

De enkelte års støttelove fastsætter, hvilke varer CCC *skal* belåne eller opkøbe, hvis markedsprisen ligger under det tilsigtede støtteniveau, og hvilke andre varer institutionen *kan* inddrage under sin virksomhed, hvis de forhåndenværende midler er tilstrækkelige. Oprindelig var den obligatoriske støtte begrænset til hovedafgrøderne bomuld, hvede, majs, ris, tobak og jordnødder, de såkaldte basisvarer, men tendensen i efterkrigslovgivningen er gået i retning af udvidelse af varegrupperne under obligatorisk støtte. Den gældende 1949-lov inddrager således blandt andet uld og kartofler, mejeriprodukter og honning, uanset at sandsynligheden for tab er betydelig ved de mere letfordærvelige varer. Samtidig har der været en tendens til at forhøje prisgarantierne og dermed lånegrænsen. 1949-loven pålægger også administrationen at støtte enhver lagerdygtig vare, for hvilken der er indført areal- eller salgskvota for de enkelte farme, i videst mulig udstrækning.

Denne tendens i efterkrigslovgivningen har medført udvidet aktivitet fra CCC's side og nødvendiggjort en forøgelse af institutionens driftskapital. Ved oprettelsen i 1933 var denne i alt $ 3 mill. I 1936 udvidedes den til $ 100 mill. og i 1938 til $ 500 mill. Krigsårene bragte yderligere forhøjelser, og ved krigens afslutning var kapitalen bragt op til et beløb af 4,75 milld. dollars. Som følge af prisstøtteloven af 1949 forventedes finansieringsbehovet at stige betydeligt. Ved en i juni 1950 vedtaget lov bemyndigedes CCC derfor til at låne yderligere $ 2 milld. i finansministeriet, således at kapitalen herefter kan bringes op til 6,75 milld. Ult. juni 1950 beløb de udestående lån plus værdien af lagerbeholdninger til kostpris sig til $ 3,5 milld., og det var dengang ventet, at finansieringsbehovet efter høsten 1950 ialt ville kræve mellem 5,3 og 6,3 milld. Prisudviklingen siden koreakrigens udbrud, der har formindsket behovet for støtte og reduceret risikoen for tab på varebeholdninger, var naturligvis ikke forudset.

Til belysning af efterkrigsårenes variationer i status ved udgangen af finansåret d. 30. juni er i *tabel I* anført størrelsen af de *udestående lån og værdien af lagerbeholdningerne* til kostpris samt totalbeløbet af begge. Endvidere er anført statusbeløbene ult. dec. 1949 og 1950 til belysning af udviklingen siden koreakrigen. Decembertallene kan ikke sammenlignes med junitallene, fordi udestående lån i reglen er større midt i høståret, hvorimod lagerbeholdningerne i reglen går op ved høstårets udgang, når lånene forfalder. Det vil ses, at statusværdierne var stærkt nedadgående i de tre første år efter krigen, men at der er sket en meget betydelig stigning siden juni 1948, både for lån og lagerbeholdninger. Tabellen giver tal for 4—5 hovedvarer, der udgør de største poster i regnskabet. Gruppen „andre varer", der omfatter alle øvrige poster, har været af ringe betydning indtil de to sidste års udvidelse af varelisten. Lagerbeholdningen pr. 30. juni 1950 af „andre varer", ialt $ 776,2 mill., omfattede blandt andet smør $ 99,5 mill., æg $ 103,3 mill., tørmælk $ 45,7 mill., hørfrø $ 69,8 mill., linolie $ 134,8 mill., hirse $ 104,7 mill. og spisebønner $ 79,7 mill.

Stigningen i lånebeløb og lagerbeholdninger gennem finansårene 1948/49 og 1949/50

TABEL I.

Commodity Credit Corporation.
Udestående lån samt værdi af varebeholdninger.

1945—1950

	30. juni 1945	30. juni 1946	30. juni 1947	30. juni 1948	30. juni 1949	30. juni 1950	31. dec. 1949	31. dec. 1950
	Millioner dollars							
Udestående lån:								
Bomuld	251.7	32.1	2.1	4.6	609.3	121.0	337.9	1.3
Hvede	30.8	3.8	1.0	8.0	40.3	65.1	597.9	365.1
Majs	16.7	—	17.0	0.9	455.9	554.1	596.3	272.0
Tobak	1.0	5.5	86.2	120.6	134.7	125.5	151.9	128.7
Andre	8.4	6.5	15.1	10.2	29.5	44.5	236.1	197.1
Ialt lån	308.6	47.9	121.4	144.3	1269.7	910.2	1920.1	964.2
Værdi af varebeholdninger under prisstøtteprogrammet:								
Bomuld	447.5	140.9	1.2	—	—	580.2	617.7	17.4
Hvede	153.7	53.2	43.6	81.1	529.3	760.4	398.8	653.0
Majs	19.7	14.4	6.9	—	9.9	505.9	116.8	617.1
Tobak	35.1	4.8	—	1.7	1.0	0.8	—	0.7
Uld	159.7	243.4	229.9	112.2	75.7	0.4	53.5	—
Andre	106.0	33.4	96.1	39.3	465.9	776.2	538.3	637.3
Samlet værdi af beholdninger	921.7	490.1	377.7	234.3	1081.8	2623.9	1725.1	1925.5
Lån + varebeholdninger	1230.3	538.0	499.1	378.6	2351.5	3534.1	3645.2	2889.7

forklares ikke blot af de udvidede støttekrav i henhold til landbrugslovene i 1948 og 1949, men desuden af faldet i markedspriserne i disse år, jvf. f. eks. beløbene for bomuld og hvede. Ved udgangen af 1950 var udestående lån for bomuld derimod omtrent elimineret, og for de øvrige varegrupper væsentligt lavere end ved udgangen af 1949. Lagerbeholdningerne af hvede, majs og „andre varer" var derimod væsentligt højere end ult. dec. 1949.

Af statusværdierne ved finansårets udgang kan man naturligvis ikke danne sig et billede af den samlede støtteaktivitet året igennem. De er mere et udtryk for vanskelighederne ved at afsætte varerne i det frie marked. Man må enten følge bevægelserne i status fra måned til måned eller analysere driftsregnskabet for låneaktivitet og vareomsætning for at danne sig et billede af CCC's samlede transaktioner. I *tabel II* er derfor til belysning af den samlede aktivitet anført den totale *procent af høsten i årene 1948 og 1949, der har været belånt eller opkøbt* af CCC. Tabellen er begrænset til at omfatte de 10 afgrøder, for hvilke CCC's virksomhed i 1949 har omfattet den største procent af høsten, varierende fra 55,5 procent for hirse til 11,4 procent for majs. Forskellen fra 1948 til 1949 er betydelig, f. eks. for bomuld, hirse og hørfrø.

Til belysning af *det samlede tab for CCC ved prisstøtteprogrammet siden oprettelsen i 1933* er i *tabel III* anført gevinst og tab for hele perioden indtil 30. juni 1950. Tabellen giver endvidere tal for gevinst og tab i perioderne 1933/41, 1941/46 og i hvert af finansårene 1946/47 til 1949/50. Det vil ses, at tabene op til 30. juni 1941 beløb sig til ca. $ 60 mill., at krigsårene og det første efter-

TABEL II.

CCC's prisstøttetransaktioner for vigtigere afgrøder i 1948 og 1949 sammenholdt med produktionen.

Vare	Enhed	1949 høst		1948 høst	
		Produktion i millioner	Procent under pris-støtte	Produktion i millioner	Procent under pris-støtte
Hirse	cwt	85.5	55.5	73.7	30.3
Jordnødder	lbs	1875.8	52.2	2338.5	63.1
Tørre spisebønner	cwt	21.4	42.1	20.8	40.3
Hvede	bushel	1146.5	33.4	1313.5	28.0
Hørfrø	bushel	43.7	27.5	54.5	76.0
Kartofler	cwt	241.1	23.9	272.8	37.4
Ris	cwt	38.3	21.4	40.1	8.7
Bomuld	bales	16.1	19.8	14.9	35.6
Byg	bushel	238.1	13.9	315.9	15.7
Majs	bushel	3377.8	11.4	3681.8	14.9

1 cwt = 50.8 kg 1 bushel = 0.35 hl

TABEL III.

CCC's gevinst (+) og tab (÷) under prisstøtteprogrammet fra oprettelsen i 1933 til 30. juni 1950.

Vare	17/10 1933-30/6 1941	1/7 1941-30/6 1946	1/7 1946-30/6 1947	1/7 1947-30/6 1948	1/7 1948-30/6 1949	1/7 1949-30/6 1950	17/10 1933-30/6 1950
	Mill. dollars						
I. Basisvarer	÷55.8	+182.6	+34.4	÷ 3.1	÷ 28.6	÷ 83.8	+ 45.8
heraf: Majs	÷20.1	÷ 14.3	+ 0.3	„	„	÷ 17.2	÷ 51.4
Hvede	÷ 6.2	÷ 11.8	+ 0.6	„	÷ 3.7	÷ 28.4	÷ 49.5
Jordnødder	„	„	+ 0.7	÷ 2.8	÷ 23.8	÷ 40.6	÷ 66.4
Bomuld	÷27.4	+218.3	+46.5	÷ 0.3	÷ 1.0	+ 3.4	+239.6
„ eksport[1]	„	÷ 27.7	÷13.7	„	„	„	÷ 41.4
II. Andre varer under obligatorisk støtte	„	÷ 41.0	÷96.4	÷ 66.9	÷217.2	÷105.6	÷527.2
heraf: Uld	„	÷ 15.8	÷33.5	÷ 19.5	÷ 12.7	÷ 10.8	÷ 92.3
Kartofler	„	÷ 25.2	÷62.9	÷ 47.4	÷203.9	÷ 75.1	÷414.5
III. Alle øvrige varer	÷ 4.6	÷ 16.0	÷ 9.9	÷ 55.4	÷ 9.0	÷ 59.8	÷154.7
heraf: Æg	„	÷ 0.2	÷11.5	÷ 25.9	÷ 0.7	÷ 41.6	÷ 80.0
Hamp	„	÷ 20.2	÷ 1.3	„	„	„	÷ 21.5
Sukkerroer	„	„	„	÷ 11.9	÷ 4.7	„	÷ 16.5
I—III. Ialt	÷60.4	+125.6	÷71.9	÷125.4	÷254.8	÷249.2	÷636.0

Tilgang i reguleringskonto for forventet tab 30/6 1949—30/6 1950: 333.1
Samlet reguleringskonto for forventet tab pr. 30/6 1950: 705.8
Samlet tab, realiseret plus forventet pr. 30/6 1950: 1341.8[2]

[1] Omfatter kun CCC's egen eksport; subsidier til privat eksport af bomuld 1941—48 har kostet yderligere 13 mill. dollars.

[2] Som følge af overskud på andre transaktioner samt refusion fra Treasury af diverse tab uden for det egentlige prisstøtteprogram finder man i status pr. 30. juni 1950 kun anført et nettotab for hele perioden siden 1933 på 798.2 mill. dollars.

krigsår bragte en betydelig netto-gevinst på $ 125 mill., udelukkende hidrørende fra en gevinst på bomuldslagrene på $ 218 mill. De tre sidste finansår har vist stærkt stigende nettotab for alle vareposter. De realiserede tab i 1949/50 beløb sig til $ 249 mill., og hertil kan lægges $ 333 mill., hvormed reguleringskontoen til imødegåelse af forventede tab er forøget i samme finansår. Det samlede resultat for perioden okt. 1933—juni 1950 var et realiseret nettotab på $ 636 mill. plus den samlede reguleringskonto til imødegåelse af forventede tab på lagerbeholdningerne på $ 705,8 mill., ialt $ 1341,8 mill. Koncentreret på de tre sidste finansår er dette et anseligt beløb ydet i tilskud til producenterne. Heri er ikke medregnet den gevinst, landbruget har opnået ved egen afsætning af produkter til de ved CCC's virksomhed kunstigt forhøjede markedspriser. Dette beløb er betydeligt større, men figurerer ikke i det offentliges regnskab, da det er udredet af forbrugerne ved betaling af den merpris, som støtteprogrammet har muliggjort.

I foråret 1950 udviste CCC stor ihærdighed med at søge beholdninger afsat til eksport, for visse varer til stærkt reducerede priser (f. eks. tørmælk og tørrede æg) og for kartofler til en rent nominel pris på een cent pr. 100 lbs ab lager, incl. jutesæk. Hovedreglen for salg af CCC's beholdninger er den, at ingen *lagerdygtig* vare må sælges til en pris under 105 procent af støtteprisen plus rimelige omkostninger, men eksportsalg er undtaget herfra. Allerede ved *Surplus property Act* af 1944 fik CCC autorisation til at foretage eksportsalg under hjemmemarkedspris og evt. støttepris, men til „competitive world market prices". Denne regel har været anvendt bl. a. til støtte af eksport af bomuld. Salg af *letfordærvelige* varer er søgt gennemført til nominelle priser til forskellige velgørende institutioner i U.S.A., og kartofler er søgt afsat til foderbrug, ligeledes til rent nominelle priser.

Prisstigningen siden sommeren 1950 vil sandsynligvis medføre, at visse lagerbeholdninger, for hvilke der i status pr. 30. juni 1950 var imødeset betydelige tab, vil kunne sælges med ringere tab eller med gevinst, og status ved udgangen af finansåret 1950/51 vil antagelig vise en betydelig forbedring. Ved udgangen af 1950 var markedspriserne for bomuld, ris og en række animalske produkter, f. eks. kød og uld, over paritetspriserne. For kornsorter, jordnødder, kartofler, smør, svin og kyllinger var priserne stadig under den beregnede paritet.

Subsidier ydet af toldindtægterne.

For at belyse det samlede omfang af prisstøtte til landbruget er det nødvendigt også at undersøge regnskaberne over de foran omtalte Section 32 fonds, de 30 % af U.S.A.s brutto-toldindtægter, der siden 1935 har været stillet til landbrugsministeriets rådighed til fremme af afsætning af overskudsvarer, enten til eksport eller til nye eller sekundære anvendelsesområder på hjemmemarkedet, herunder udvidet forbrug i de lavere indkomstgrupper. Loven giver også hjemmel til at yde direkte tilskud til farmerne til sikring af „normal produktion" for hjemmemarkedet. Ved *Foreign Assistance Act,* sect. 112(f) af 1948 blev landbrugsministeren bemyndiget til at yde tilskud af de nævnte midler på indtil 50 % af salgsprisen f.o.b. U.S.A. til gennemførelse af eksport af overskudsvarer under hjælpeprogrammer, som f. eks. Marshall-hjælpen. Den gennem disse midler finansierede virksomhed tjener som et vigtigt supplement til CCC's prisstøttende foranstaltninger. Fra 1935/36 til 1949/50 inclusive har de overførte toldindtægter udgjort ca. $ 1750 mill., og i de første krigsår er der ydet ekstra bevillinger til særlige afsætningsfremmende foranstaltninger som *Food stamp planen* og *Cotton stamp planen,* rabatordninger for merforbrug. De samlede midler, der har været til rådighed for 1936/50 har således beløbet sig til $ 2242 mill., en anselig sum i sammenligning med CCC's gevinst- og tabskonto for samme periode. Da ca. $ 278 mill. er forblevet uanvendt, har samtlige projekter, incl. administrationsomkostninger, kostet $ 1964 mill., hvoraf eksportpræmier dog hidtil kun har beslaglagt $ 220 mill., mens resten er gået til indenlandske fordelingsplaner, jvf. følgende oversigt:

TABEL IV.

Anvendelse af toldindtægterne (section 32 fonds) til afsætning af overskudslagre af landbrugsvarer.

	$19^{45}/_{46}$	$19^{46}/_{47}$	$19^{47}/_{48}$	$19^{48}/_{49}$	$19^{49}/_{50}$
	Mill. dollars				
Indkøb til fordeling gennem institutioner	6.2	16.2	45.4	25.8	41.8
Støtte til omdannelse og sekundær anvendelse ...	3.8	21.8	8.0	0.5	7.4
Skolefrokost og mælkefordeling	56.5	75.0	65.0	75.0	—
Ialt indenlandsk program	66.5	113.0	118.4	101.3	49.2
Eksporttilskud	20.3	33.7	19.9	27.0	25.2
Administration	4.0	3.5	1.7	2.3	3.7
Overførsel til særlige formål	0.2	16.3	0.4	0.2	0.5
Saldo udisponeret	23.2	25.3	9.3	2.1	47.0
Ialt section 32 fonds	114.2	191.8	149.7	132.9	125.6

		mill. $
Food Stamp planen	1939/43	262
Cotton Stamp planen o. l.	1940/42	24
Indkøb til direkte fordeling af fødevarer	1936/50	564
Støtte til sekundær anvendelse	1936/50	104
Skolefrokostprogrammet	1943/49	352
Overførsel ved lov til særlige formål	1936/47	389
Administration	1936/50	49
Ialt indenlandske afsætningsprogrammer plus administration	1936/50	1744
Eksporttilskud	1936/50	220
Totalbeløb anvendt	1936/50	1964

Blandt de omsatte varegrupper har bomuld beslaglagt det største beløb $ 186 mill. i hele perioden 1936/50. De øvrige vigtige poster har været grøntsager $ 178 mill., frugt $ 172 mill., kornprodukter $ 163 mill., æg og fjerkræ $ 126 mill. og kød $ 72 mill. Disse midler er således i vid udstrækning anvendt til støtte af de letfordærvelige varer, der indtil for nylig ikke har kunnet inddrages under CCC's virksomhed.

Angående *section 32 fondens anvendelse i efterkrigsperioden,* hvor eksporten har beslaglagt en forholdsvis større del end for samtlige år siden 1936, henvises til tallene i *tabel IV,* der viser de årlige rådighedsbeløb og tilskud til indenlandske afsætningsforanstaltninger såvel som eksportpræmier i hvert af finansårene 1945/46 og 1949/50. For 1949/50 har kongressen givet en særskilt bevilling til finansiering af skolefrokostprogrammet på $ 83,5 mill., og section 32 fonden er aflastet tilsvarende. De øvrige afsætningsforanstaltninger har kunnet udvides, men der var dog pr. 30. juni 1950 et udisponeret beløb på $ 47 mill. Det må i denne forbindelse erindres, at 1949-loven pålagde at yde støtte fra section 32 fonden til sådanne letfordærvelige varer, der ikke er inddraget under obligatorisk støtte fra CCC. De største beløb i 1949/50 er anvendt til afsætning af smør, fjerkræ og frugt. Inden for eksportprogrammet var det især frugt, frisk såvel som tørret, jordnødder og æg, der beslaglagde større beløb.

Om skolefrokostprogrammet bør det måske oplyses, at dette i væsentlig grad tager sigte på at anvende landbrugsvarer, for hvilke der foreligger afsætningsvanskeligheder. Landbrugsministeriets husholdningsdepartement udsender til skolerne opskrifter på retter, der fortrinsvis fremstilles af disse overskudsvarer, f. eks. forskellige grønsager, frugter, kyllinger eller kalkuner, varierende fra tid til tid. Foranstaltningen betragtes derfor som en del af afsætnings-

programmet og ikke som en social foranstaltning.

Kritiken mod den hidtil fulgte støttepolitik har i særlig grad fremhævet, at prisstøtte gennem belåning og offentlige opkøb medfører en indskrænkning i forbruget og dermed en tendens til ophobning af uafsættelige overskudslagre eller til restriktioner vedrørende areal for de enkelte afgrøder eller salgskvotaer, som anvendt i visse tilfælde. Det er også fremhævet, at prisstøtten vanskeliggør U.S.A.s konkurrence med andre lande på verdensmarkedet, og at forsøg på at fremme afsætningen ved eksportpræmier er i konflikt med U.S.A.s grundlæggende synspunkter vedrørende fremme af en fri verdenshandel på konkurrencemæssig basis.

Brannan-planen søgte at imødekomme denne kritik ved at foreslå omsætning af alle ikke-lagerdygtige varer til frie markedspriser, suppleret med kontanttilskud til landbruget. Produktionen ville derigennem fremdeles blive stimuleret, men forbrugerne ville aftage større kvanta til de lavere, frie priser. For de lagringsdygtige varer var det derimod også efter denne plan tanken at fortsætte CCC's støttevirksomhed.

En af årsagerne til den politiske modstand mod Brannan-planen var utvivlsomt, at direkte kontanttilskud i stedet for indirekte støtte for de letfordærvelige varer ville figurere i det offentliges regnskab, mens den merpris, som forbrugerne nu betaler, ikke lader sig aflæse noget sted. Kun CCC's tab og section 32 fondens ydelser figurerer i regnskaberne.

Med den ændrede markedssituation for mange landbrugsvarer siden sommeren 1950 er interessen for en revision af lovgivningen aftaget betydeligt, og landbrugspolitikken vil antagelig fortsætte i den hidtidige form, indtil nye afsætningsvanskeligheder genopliver interessen for en reform.

DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

U.S.A.

Detailomsætning og detailpriser.

Det man navnlig hæfter sig ved, når man betragter den økonomiske udvikling i U.S.A. i den forløbne del af 1951, er den tilbagegang i efterspørgslen efter civile forbrugsvarer, der indtrådte omkring midten af februar, og den samtidige standsning af prisstigningen. Tiden siden midten af 1950 har været præget af stærke svingninger i detailomsætningen. Den voldsomme indkøbsbølge straks efter Koreakrigens udbrud bragte det sæsonudjævnede indeks for varehusomsætningen op på 362 (1935—39=100) i juli 1950, men i november var det faldet til 290, det samme som i maj. Samtidig med tilbageslaget for F.N.-styrkerne i Korea i slutningen af året indtrådte der imidlertid en ny opgang, og indekset nåede i januar atter op på 362 for derefter at falde til 286 i marts. Dette var kun 4 % mere end i marts 1950, og reelt var der tale om en ikke ubetydelig tilbagegang, idet priserne var steget langt mere end 4 %, leveomkostningsindekset, der jo også omfatter den kun lidt forøgede udgift til husleje, således med over 10 %.

Den formindskede købelyst må ses på baggrund af en varerigelighed, der var større end nogensinde før. Trods oprustningen producerede industrien i januar kvartal betydeligt flere forbrugsvarer, også flere varige forbrugsgoder som f. eks. automobiler, end i januar kvartal 1950, og dette har naturligvis indvirket på publikums købelyst, for så vidt den var bestemt af frygten for varemangel. Resultatet af den seneste tids udvikling af produktion og efterspørgsel har været stigende varelagre, men denne tilstand vil formentlig kun blive af kort varighed.

Rustningsproduktionen.

Rustningsproduktionen, som for tiden har en værdi af 2 milliarder $ om måneden, ventes ved udgangen af 1951 at ville være steget til det dobbelte, og alene på grund af råstofknapheden må det anses for udelukket, at en sådan udvidelse af rustningsproduktionen kan finde sted uden en vis nedgang i den civile produktion. For at sikre industrien tilstrækkeligt med råstoffer til udførelse af rustningsbestillingerne, indføres fra 1. juli en ny fordelingsplan for stål, kobber og aluminium, og ved siden heraf bevares de eksisterende bestemmelser, hvorefter forbruget af knappe råvarer til ikke-krigsvigtige formål er begrænset til

Amerikanske konjunkturtal.

	Priser[1]			Industri-produktion[2]	Bygge- og anlægsvirksomhed[3]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[7]	Udenrigs-handel		Aktiekurser[10]	Personlige indkomster[11]	Bruttonational-produkt[12]
	Engros-priser		Leveomkost-ninger												
	Samlet indeks	Landbr.-produkt.			Ialt	Bolig-byggeri	Beskæftigede[4]	Arbejdsløshed[5]	Arbejdsløn[6]		Import[8]	Eksport[9]			
	1926 = 100 *	1926 = 100 *	1935-39 = 100 *	1935-39 = 100 *	1923-25 = 100 *	1923-25 = 100 *	Mill. *	Mill. *	Cents *	Mld. $ *	Mill. $ *	Mill. $ *	1935-39 = 100 *	Mld. $ *	Mld. $ *
1938	79	69	101	89	64	45	30.3[13]	8.1[14]	63	3.5[13]	163	258	88	68	85
1945	106	128	128	203	68	26	40.1	1.0	102	6.3	345	817	122	172	215
1946	121	149	139	170	153	143	41.4	2.3	108	8.4	409	812	140	178	211
1947	152	181	159	187	157	142	43.4	2.1	122	9.9	478	1274	123	191	233
1948	165	188	171	192	190	162	44.2	2.1	133	10.8	589	1051	124	210	259
1949	155	166	169	176	211	192	43.0	3.4	140	10.7	552	999	121	206	256
1950	162	170	171	200	295	305	44.1	3.1	146	11.7	737	856	146	223	280
Jan. 1950	152	155	167	183	242	245	42.1	4.5	142	10.9	623	746	135	215	—
Febr. —	153	159	167	180	263	260	41.7	4.7	142	11.1	600	773	137	215	—
Marts —	153	159	167	187	275	278	42.3	4.1	142	11.1	664	868	139	219	263
April —	153	159	167	190	284	298	42.9	3.5	143	11.1	583	810	142	214	—
Maj —	156	165	169	195	274	303	43.3	3.1	144	11.3	659	825	147	215	—
Juni —	157	166	170	199	291	325	43,9	3.4	145	11.7	686	876	148	217	272
Juli —	163	176	173	196	325	369	44.1	3.2	146	12.7	711	774	138	221	—
Aug. —	166	178	173	209	334	362	45.1	2.5	146	12.7	819	761	147	225	—
Sept. —	170	180	174	211	321	332	45.7	2.3	148	12.1	858	910	152	229	284
Okt. —	169	178	175	216	299	294	45.9	1.9	150	11.8	921	904	158	231	—
Nov. —	172	184	176	215	306	284	45.9	2.2	151	11.4	852	978	156	233	—
Dec. —	175	187	178	218	332	297	46.6	2.2	154	12.2	864	1063	158	241	300
Jan. 1951	180	194	182	221	333	312	45.2	2.5	155	13.3	1021	973	169	241	—
Febr. —	184	203	184	221	323	311	45.4	2.4	156	13.1	907	1076	175	241	—
Marts —	184	204	185	222	306	298	45.8	2.1	157	12.3	1100	1281	170	243	314

* Tallene for 1938 og 1945—50 (de første 7 rækker) er gennemsnit for 12 måneder. [1] Bureau of Labor Statistics. [2] Federal Reserve Board's sæsonudjævnede indeks. [3] Værdien af byggekontrakter efter F. W. Dodge Corp.; indekset udjævnet for sæsonsvingninger af F. R. B. [4] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Bureau of Labor. Af det samlede antal beskæftigede i marts 1951, 45.8 millioner, faldt 16.0 mill. på industrien, 0.9 på minedrift, 2.3 på bygge- og anlægsvirksomhed, 4.1 på transport og off. forsyningsvirksomheder, 9,7 på handel, 1.9 på pengeinstitutter, 4.7 på tjenesteydelser og 6.2 var off. ansatte. [5] Bureau of Census. [6] Gnstl. timefortjeneste i fabriksindustrien. [7] Survey of Current Business. Tallene udjævnede for sæsonsvingninger. [8] Generalindførsel. [9] Inkl. reeksport; omfatter også hjælp til udlandet („foreign aid and relief"). [10] Standard and Poor's Corp., omfatter 416 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [11] „Personal income". Tallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [12] Kvartalstallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [13] 1939. [14] 1940.

en vis procent af forbruget i første halvår 1950. I henhold hertil er f. eks. forbruget af stål til personautomobiler i april kvartal begrænset til 80 % af det gennemsnitlige forbrug i januar og april kvartaler 1950.

Investeringen i fast realkapital.

Det er imidlertid ikke blot produktionen af krigsmateriel, der i 1951 vil udøve et stærkt og voksende pres på U.S.A.s økonomiske ressourcer. Efter de foreliggende planer at dømme vil der også blive tale om en stor forøgelse af investeringerne i nye anlæg og maskiner. Den nyeste opgørelse viser, at der i 1951 regnes med en samlet udgift til „new plant and equipment" på næsten 24 milliarder $, 29 % mere end i 1950 og 24 % mere end i rekordåret 1948. En trediedel af stigningen i sammenligning med 1950 skyldes dog højere priser. Værdien af det industrielle byggeri var i januar og februar omtrent dobbelt så stor som i den tilsvarende periode i 1950, og trods stramningen af prioriteringsvilkårene blev der i januar og februar påbegyndt henholdsvis 87.000 og 80.000 boliger mod 79.000 og 83.000 i januar og februar 1950. I sommermånederne i fjor lå tallet imidlertid over 140.000, og medens i fjor antallet af påbegyndte boliger var større i februar end i januar, var det i år næsten 10 % mindre. Iøvrigt er værdien af den samlede byggevirksomhed i de første to måneder af 1951 opgjort til 4 mld. $ mod 3.3 milliarder i 1950.

Engrospriserne.

Nedgangen i efterspørgslen efter forbrugsvarer må utvivlsomt ses i forbindelse med den tendens til stabilisering af priserne, som har gjort sig gældende i de sidste måneder. Uanset prisstoppet af 26. januar fortsatte opgangen i engrosprisindekset i de følgende uger, men siden slutningen af februar har priskurven bevæget sig omtrent vandret. En medvirkende årsag har været den svagere tendens på nogle af de internationale varemarkeder, som har givet sig udslag i en nedgang i Moody's råvareindeks, der i begyndelsen af maj var faldet til ca. 515 (31/12 1931 = 100), ca. 20 points under maksimum i februar. Blandt de råvarer, der er gået ned i pris, må særlig nævnes tin og uld. I begge tilfælde er stødet til nedgangen kommet fra de amerikanske myndigheder. Den 6. marts

Engrospriserne i U.S.A.

(1926 = 100).

		Landbrugsprodukter	Fødevarer	Alle andre varer	Ialt
15. april	1950	159.3	154.4	146.0	152.5
27. maj	„	165.3	160.7	147.6	156.1
30. dec.	„	190.6	181.4	165.9	176.0
27. januar	1951	196.4	183.9	169.3	180.0
24. februar	„	203.4	189.5	170.9	183.3
31. marts	„	203.8	187.3	172.3	183.9
28. april	„	202.4	188.0	171.8	183.6

meddeltes det, at den amerikanske regering ville standse opkøbet af tin til strategiske lagre, indtil prisen var faldet til et rimeligt niveau, og herpå fulgte den 12. marts regeringens overtagelse af hele tinimporten til U.S.A. (Også gummiimporten er overtaget af regeringen). I april udeblev de amerikanske opkøbere fra de australske uldauktioner med det resultat, at priserne i begyndelsen af maj i løbet af 6 uger var faldet med i gennemsnit ca. 40 %. Uldpriserne er dog stadig ca. 11 gange højere end før krigen.

Lønudviklingen.

Iøvrigt blev prisstoppet den 27. februar for en stor mængde forbrugsvarer afløst af en mere elastisk form for priskontrol, og i stedet for lønstoppet er der indført en bestemmelse om, at de almindelige timelønsatser ikke må stige mere end 10 % i forhold til januar 1950. I mange tilfælde vil der dog være mulighed for betydelige lønstigninger herudover, idet bl. a. hverken lønforhøjelser i henhold til allerede indgåede aftaler om pristalsregulering eller de såkaldte produktivitetstillæg medregnes i de 10 %. Det kan i denne forbindelse nævnes, at timelønsatserne i fabriksindustrien i de 12 måneder fra januar 1950 til januar 1951 var steget med gennemsnitlig ca. 7 %, hvilket var lidt mindre end stigningen i leveomkostningerne, men på grund af længere arbejdstid var den gennemsnitlige ugefortjeneste i samme tidsrum gået op med 12 %. Uden for fabriksindustrien var stigningen i timelønnen gennemgående væsentlig mindre.

Kreditpolitikken.

Trods nedgangen i efterspørgslen efter visse forbrugsvarer er det på lidt længere sigt de stigende udgifter til rustningsproduktion og investeringer, der er den afgørende faktor i den økonomiske situation i U.S.A., og spørgsmålet om bekæmpelse af inflationsfaren er derfor stadig aktuelt. Hidtil har kreditpolitikken kun spillet en mindre rolle som følge af regeringens krav om, at Federal Reserve Board skulle holde renten nede af hensyn til forrentningen af forbundsgælden; den omstændighed, at reserve-bankerne købte forbundsobligationer til faste kurser har nemlig som nævnt i sidste hefte af „Økonomi og Politik" (24. årgang side 354) stort set gjort forhøjelsen af de lovpligtige reserver virkningsløs. En ny æra synes imidlertid at være blevet indledt på dette område, efter at der den 3. marts var givet meddelelse om, at der til ombytning med to lange lån med en rentefod af 2½ % ville blive udstedt en ny type forbundsobligationer til en rente af 2¾ %, og efter at Federal Reserve Board derpå ophørte at købe forbundsobligationer til faste kurser. Som følge af den ændrede politik var den effektive rente af forbundsobligationer ved udgangen af marts steget med $^1/_8$—$^1/_4$ %.

7.5.1951.

ENGLAND

Kulproduktionen.

Blandt de økonomiske problemer, der har optaget sindene i den forløbne del af 1951, må i første række nævnes den kritiske råstofsituation. Hvad kulforsyningen angår, gik vinteren til ende, uden at det kom til nogen krise, men stillingen er fremdeles vanskelig. Ganske vist forøgedes produktionen i kulminerne i januar—april med 3 mill. tons eller ca. 4 % i sammenligning med de første 4 måneder af 1950, men på grund af tilbagegang i produktionen fra åbne kulbrud var stigningen i den samlede kulproduktion kun 2.3 mill. tons, hvilket var mindre end stigningen i det indenlandske forbrug. Når kullagrene ved udgangen af april alligevel var noget større end et år i forvejen, skyldtes det dels en import på ca. 1 mill. tons, hvortil der ikke var noget sidestykke i 1950, dels en drastisk nedskæring af eksporten fra 6.6 til knap 3 mill. tons. Gennem hele januar kvartal var tilgangen af arbejdskraft til kulminerne fortsat større end afgangen, men en væsentlig årsag hertil synes at have været, at forhenværende minearbejdere er søgt tilbage til gruberne for derved at undgå at blive indkaldt til militærtjeneste, og udviklingen i de seneste uger tyder på, at en ny nedgang i antallet af minearbejdere er forestående.

Jern- og stålindustrien.

Medens den engelske industri takket være nedskæringen af eksporten ikke har været hæmmet i sin produktion af kulmangel, har knapheden på stålplader medført en nedgang i automobilproduktionen, og stålindustrien som helhed befinder sig i en vanskelig situation på grund af utilstrækkelige tilførsler af malm og scrap. Endnu i januar og februar var produktionen af råstål til trods herfor større end i 1950, men på bekostning af beholdningerne af råmaterialer. Allerede i oktober kvartal 1950 formindskedes disse lagre med et kvantum svarende til over 0.4 mill. tons råstål, og i januar kvartal var det tilsvarende tal over 0.5 mill. tons. Ved udgangen af marts var lagrene af importeret jernmalm og scrap faldet med godt halvdelen og af råjern med to femtedele af, hvad de var et halvt år i forvejen, og nogle højovne har været nødt til at standse produktionen. Både i marts og april var stålproduktionen mindre end i marts og april 1950, og i Economic Survey for 1951 regnes der for hele året med en mindre nedgang i sammenligning med det foregående års rekordproduktion af 16.3 mill. tons råstål, skønt industriens kapacitet er voksende. I de første 4 måneder af 1951 var importen af jernmalm kun 2.5 mill. tons mod 2.8 mill. tons i samme tidsrum i 1950, men efter at den planlagte kulimport er gennemført, er der nu blevet mere tonnage til rådighed til malmimporten, således at der er udsigt til en forøgelse af tilførslerne i den kommende tid. Derimod kan det anses for givet, at importen af scrap vil komme til at ligge væsentlig lavere end i 1950, da der importeredes 1.9 mill. tons fra Vesttyskland, medens der næppe kan ventes mere end halvt så meget i år. For at afbøde virkningerne af den svigtende scrapimport er der iværksat en kampagne for indsamling af mere indenlandsk scrap.

Engelske [a]) *konjunkturtal.*

	Priser		Industriproduktion		Boligbyggeri[5]		Arbejdsmarked				Detailomsætning[8]	Udenrigshandel		Aktiekurser[11]
							Beskæftigelse[6]							
	Engrospriser[1]	Leveomkostninger[2]	Central Statistical Office[3]	London & Cambridge Economic Service[4]	Antal boliger under opførelse	Antal boliger fuldført	Samlet antal beskæftigede	Fabriksindustrien	Arbejdsløshed	Arbejdsløn[7]		Import[9]	Eksport[10]	
	1938 = 100 *	Juli 1914 = 100 *	1946 = 100 *	1946 = 100 *	1000 †	*	Mill. †	Mill. †	1000 †	Sept. 39 = 100 *	1947 = 100 *	Mill. £ *	Mill. £ *	31/12 38 = 100 *
1938	100	156	—	—	—	30.0	17.9	6.8	1688	100	65	77	44	100
1945	167	203	—	—	26	0.2	16.3	6.8	103	150	76	92	38	—
1946	173	204	100	100	204	4.1	17.3	6.6	359	162	88	108	80	150
1947	189	203	108	109	256	11.6	18.6	7.1	256	168	100	149	100	157
1948	216	108	121	121	191	19.0	19.1	7.3	282	106	114	173	137	151
1949	227	111	129	129	195	16.5	22.2	8.3	243	109	125	189	154	137
1950	259	114	140	138	201	16.5	22.4	8.4	272	111	138	217	188	136
Jan 1950	241	113	135	134	—	14.4	22.3	8.4	372	110	115	201	182	129
Febr. —	242	113	140	139	—	14.1	22.2	8.4	373	110	122	182	161	131
Marts —	242	113	144	143	195	19.4	22.2	8.4	347	110	133	221	191	130
April —	246	114	135	132	—	14.9	22.3	8.4	329	110	131	211	156	130
Maj —	252	114	141	136	—	17.0	22.3	8.4	315	110	141	229	188	133
Juni —	253	114	143	141	199	18.1	22.4	8.4	282	110	134	239	182	136
Juli —	257	114	134	130	—	17.0	22.4	8.4	272	110	137	225	189	134
Aug. —	260	113	123	122	—	14.9	22.4	8.4	288	110	130	215	197	137
Sept. —	268	114	143	141	204	17.4	22.4	8.5	284	110	139	194	181	143
Okt. —	276	115	152	148	—	17.6	22.5	8.5	304	111	142	223	212	142
Nov. —	285	116	153	150	—	17.5	22.2	8.6	302	113	147	235	222	144
Dec. —	288	116	141	138	201	16.0	22.1[12]	8.6	302	114	182	239	196	141
Jan. 1951	296	117	141	138	—	13.2	22.2	8.7	334	115	128	298	223	145
Febr. —	301	118	150	147	—	14.0	22.1	8.7	302	116	141	248	183	150
Marts —	309	119	142	137		16.8	22.1	8.7	275	117	153	303	208	144

a) Priser, industriproduktion, arbejdsløn og udenrigshandel refererer til Det forenede Kongerige (England & Wales, Skotland og Nordirland), boligbyggeri, beskæftigelse og arbejdsløshed samt detailomsætning til Storbritannien (England & Wales, Skotland).

* Tallene for 1938 og 1945—50 (de første 7 rækker) er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1945—50 (de første 7 rækker) gælder for juli (beskæftigelse, arbejdsløshed) eller december.

[1] Board of Trade. [2] Ministry of Labour. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947. [3] Inkl. rustningsproduktion („finished munitions"). [4] Ekskl. rustningsproduktion. [5] Ministry of Health. Permanente boliger. [6] Fra 1949 ny serie, der i modsætning til den tidligere omfatter privat hushjælp og beskæftigede over pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder). Desuden tælles nu halvdagsarbejdere som heldagsarbejdere. Til sammenligning anføres, at tallene efter den nye opgørelse medio juli 1948 var 21.9 og 8.1. [7] Ugentlige lønsatser. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947, omfattende industri, landbrug, off. forsyningsvirksomheder, detailhandel m. m. [8] Varehuse, kædebutikker og brugsforeninger. [9] Generalindførsel. [10] Inkl. reeksport. [11] Actuaries' Investment Index. Industriaktier den sidste tirsdag i hver måned. [12] Reviderede tal. Tilsvarende tal for dec. 1949 21.9 mill. og for medio 1948 21.7 mill.

Iøvrigt er det især knapheden på metaller og svovl (svovlsyre), der har tildraget sig opmærksomheden. Her gælder det samme som for råmaterialer til stålindustrien, at lagrene har været faldende og nu er meget små, især i betragtning af den tendens til stigende forbrug, som er en følge af oprustningen.

Forbrug og investering.

På grund af råvareknapheden er det foreløbig meget usikkert, om den stigning på 4 % i den samlede industriproduktion i sammenligning med 1950, som er nævnt i Economic Survey for 1951, og som er en forudsætning for, at oprustningen kan gennemføres uden nogen større nedgang i det civile forbrug, vil blive til virkelighed. I Economic Survey er der under denne og andre forudsætninger regnet med en nedgang i forbruget i 1951 på kun 50 mill. £ efter priserne i 1950, for hvilket år det er opgjort til godt 9000 mill. £, og der er ligeledes regnet med en indenlandsk investering af væsentlig samme omfang som i 1950, idet der dog her er set bort fra et beløb på 100 mill. £ i 1951 til indkøb og oplagring af strategiske råvarer. Selv med en produktionsforøgelse på 4 % vil den indenlandske investering og forbruget dog efter beregningerne i Economic Survey kun kunne opretholdes på bekostning af overskudet på betalingsbalancen, der for 1950 er opgjort til 229 mill. £. Målet for 1951 er at tilvejebringe ligevægt på betalingsbalancen, bortset fra de nævnte 100 mill. £ til strategiske råvarelagre.

Udenrigshandel og betalingsbalance.

Overskudet på betalingsbalancen i 1950, som var det største i 30 år, skyldtes, som det vil ses af nedenstående tabel, i første række nedgangen i underskudet over for dollarområdet, der kun var godt en trediedel af, hvad det var i 1949. Udtrykt i dollars efter den til de forskellige tidspunkter gældende kurs gik det ned fra 1117 millioner i 1949 til 310 millioner i 1950. Eksporten til dollar-

Den engelske betalingsbalance.

(Mill. £).

	1948	1949	1950
Import, f.o.b.	1790	1971	2374
Eksport og reeksport, f.o.b.	1583	1818	2221
Handelsbalancen	÷207	÷153	÷153
„Usynlige" poster	+177	+183	+382
Betalingsbalancens løbende poster	÷ 30	+ 30	+229
Heraf overfor:			
Dollarområdet	÷263	÷303	÷111
Marshall-landene	+ 85	÷ 8	+118
Andre lande uden for sterlingområdet	÷ 84	+ 57	÷ 3
Resten af sterlingområdet	+232	+284	+225
Samtlige lande uden for dollarområdet	+233	+333	+340

området steg fra 688 mill. $ i 1949 til 882 mill. $ i 1950, men den vigtigste årsag til nedgangen i underskudet på betalingsbalancen var nedskæringen af importen (f.o.b.-værdien) fra 1596 til 1192 mill. $. Med en mere liberal importpolitik for dollarvarer ville den engelske råstofsituation formentlig på adskillige områder have været mindre kritisk, end den nu er. Imidlertid er det trods bedringen i Englands betalingsbalance over for dollarområdet især de øvrige sterlinglande, der har bidraget til den stærke vækst i guld- og dollarbeholdningen, som fandt sted i 1950, og som fortsatte i januar kvartal 1951. Pr. 31. marts er guld- og dollarbeholdningen opgjort til 3758 mill. $, hvilket var 458 mill. $ mere end ved udgangen af december 1950 og næsten tre gange så meget som umiddelbart før pundets devaluering i september 1949. I det foregående kvartal var stigningen noget større, nemlig 544 mill. $, men medens England i oktober kvartal modtog Marshallhjælp til et beløb af 146 mill. $, var indtægten på denne konto i januar kvartal kun 98 mill. $. Som nævnt i sidste hefte af „Økonomi og Politik" er Marshallhjælpen for Englands vedkommende suspenderet fra og med udgangen af 1950, og de 98 mill. $, som England modtog i første kvartal 1951, repræsenterede Marshallbevillinger, der var ydet inden denne dato, men ikke kommet til udbetaling.

Medens sterlingområdets guld- og dollaroverskud således fortsat har ligget på et højt niveau, er overskudet på den samlede engelske betalingsbalance forvandlet til et så vidt det kan skønnes ret betydeligt underskud. I den første trediedel af 1951 havde England et indførselsoverskud på ikke mindre end 305 mill. £ mod 125 mill. £ i samme periode i 1950 og 348 mill. £ i hele året 1950, og selv om de „usynlige" indtægter utvivlsomt har været stigende, har de ikke kunnet dække underskudet på handelsbalancen. Formentlig har underskudet på betalingsbalancens løbende poster i det nævnte tidsrum haft en størrelse svarende til henved 200 mill. £ for et helt år. Den stærke opgang i indførselsoverskudet må ses på baggrund af udviklingen af bytteforholdet over for udlandet, der er karakteriseret ved, at importpriserne fra april 1950 til april 1951 gik op med gnstl. over 41 %, eksportpriserne kun med godt 17 %. Ialt importerede England i januar—april 1951 varer til en værdi af 290 mill. £ pr. måned, hvilket var 34 % mere end månedsgennemsnittet i 1950, medens den indførte varemængde kun var ca. 7 % større. I de samme 4 måneder udgjorde eksporten af engelske varer 203 mill. £ pr. måned eller 12 % mere end gennemsnittet for 1950, og hertil svarede en stigning i eksportvolumen på 3 %. Oprustningen synes således ikke hidtil i nævneværdig grad at have påvirket Englands evne til at eksportere, men det er for tidligt at dømme om, hvorvidt det vil lykkes at gennemføre den omlægning af eksporten til især tekstilvarer, som er en forudsætning for, at eksportvolumen som helhed kan opretholdes, når metal- og maskinindustrierne i højere grad bliver taget i brug til rustningsproduktion. Hvad eksportpriserne angår, vil de i de kommende måneder utvivlsomt tendere opad under indflydelse af de højere råvarepriser og andre omkostningsforøgelser, og dersom den nuværende nedgang i de internationale råstofpriser holder sig, skulle der derfor være en mulighed for en forbedring eller i hvert fald en stabilisering af bytteforholdet, hvis ugunstige udvikling har spillet så stor en rolle for den engelske handelsbalance i den forløbne del af 1951.

Statsbudgettet 1951—52.

Finansåret 1950—51 sluttede den 31. marts med et overskud på det ordinære budget på 720 mill. £, og samtlige indtægter oversteg samtlige udgifter med 247 mill. £. I det budget for 1951—52, som finansminister *Gaitskell* den 10. april forelagde for underhuset, er der regnet med en stigning i de ordinære udgifter på 939 mill. £ (næsten 30 %), medens indtægterne med uændrede skattesatser blev anslået til 4098 mill. £ eller 120 mill. £ mere end i 1950—51. Imidlertid foreslog finansministeren skatteforhøjelser, der i 1951—52 beregnes at ville indbringe netto 138 mill. £, og der fremkommer herved et lille overskud på det ordinære budget på 39 mill. £, men selv herefter overstiger de

De engelske statsfinanser.
(Mill. £).

	Budget 1950-51	Regnskab 1950-51	Budgetforslag 1951-52
Ordinære indtægter	3898	3978	4236
Ordinære udgifter	3455	3258	4197
Overskud på de ordinære poster ...	443	720	39
Andre udgifter („below the line")	450	473	496
Samlet over- eller underskud	÷7	+247	÷457

samlede udgifter de samlede indtægter med ikke mindre end 457 mill. £. Efter finansministerens beregninger skulle den foreslåede relativt beskedne skatteforhøjelse imidlertid være tilstrækkelig til at dække „the inflationary gap" mellem efterspørgsel og varemængde i det indeværende finansår, fordi der samtidig vil finde en nedgang sted i de udenlandske investeringer (overskudet på betalingsbalancen vil forsvinde), ligesom der regnes med øget opsparing i aktieselskaberne. Af skatteændringerne kan nævnes en forhøjelse af standardsatsen for indkomstskatten fra 45 til 47½ % og af skatten på udbetalt udbytte fra 30 til 50 % samt forhøjelse af benzinafgiften og fordobling af omsætningsafgiften på elektriske apparater, radiomodtagere og motorkøretøjer. Desuden foreslog finansministeren, at der for at holde udgiften til sundhedsvæsenet inden for en ramme af 400 mill. £ skulle kræves halv betaling for briller og kunstige tænder, hvilket gav anledning til, at arbejdsminister *Bevan* og handelsminister *Wilson* trådte ud af regeringen og derefter har givet udtryk for den opfattelse, at det på grund af råvaresituationen vil være umuligt at gennemføre en oprustning af det omfang, der er regnet med i budgettet for 1951—52.

Iøvrigt er udgiften til levnedsmiddelsubsidier opført uforandret med 410 mill. £, således at de prisforhøjelser, som både det engelske landbrug og en række af Englands udenlandske levnedsmiddelleverandører har opnået i den sidste tid, i hovedsagen må bæres af forbrugerne. I denne forbindelse må særlig nævnes, at England efter lang tids standsning af kødimporten fra Argentina har måttet gå ind på en betydelig prisforhøjelse for at få importen i gang igen. På et område er der dog i budgettet tale om en forbedring af de sociale ydelser, idet alderspensionsforsikringens satser vil blive forhøjet fra 1. oktober 1951.

28.5.1951.

VESTTYSKLAND

Industriproduktionen.

Efter pengereformen i sommeren 1948 steg den vesttyske industriproduktion stærkt, og den ligger nu betydeligt over førkrigsniveauet. Sættes produktionen i 1936=100, var den i gennemsnit for 1949 89 og for 1950 113, og i sidste kvartal 1950 var den over 30 % større end i 1936. Dette er noget mere end den procentvise stigning i folketallet, således at der også er tale om en forøgelse af industriproduktionen pr. indbygger i sammenligning med før krigen. Hvad angår udviklingen i den forløbne del af 1951, havde industriproduktionen som helhed i januar kvartal samme omfang som i oktober kvartal 1950, men stålproduktionen gik ned fra 3.2 til 3 mill. tons. Som årsag anføres i første række kulmangel, og de allierede myndigheder gik med til at nedsætte eksportkvotaen for januar kvartal med 550.000 tons til ca. 6.2 mill. tons; faktisk eksporterede Vesttyskland i de 3 måneder kun ca. 5.5 mill. tons. Til gengæld måtte forbundsregeringen love at gennemføre en bedre fordeling af kullene og større sparsommelighed i kulforbruget, og fra 1. april er der indført en slags rationering af kul til brug i husholdningerne. Iøvrigt har minearbejderne i vintermånederne arbejdet to ekstra skift om måneden, og i januar kvartal producerede Vesttyskland ialt 29.6 mill. tons, altså i gennemsnit næsten 10 mill. tons om måneden, omtrent det samme som i 1936, men væsentlig mindre end i 1938 og 1943. Endnu ligger produktionen pr. mand og skift i kulgruberne kun på ca. to tredjedele af førkrigsniveauet.

Produktion og beskæftigelse i Vesttyskland.

	1948	1949	1950	Jan. kvt. 1951
Industriproduktionen (1936 = 100)	60[1]	89	113	131
FAO's indeks for landbrugsproduktionen (1934—38 = 100)	77	84		
Produktion af:				
Stål (mill. tons)	5.6	9.15	12.4	3.0
Stenkul (mill. tons)	87.0	103.2	111.0	29.6
Brødkorn (1000 t.)	4828	5954	5792	
Foderkorn (1000 t.)	3071	4247	4397	
Kartofler (1000 t.)	23547	20875	27959	

[1] Bizonen.

Der er i tidens løb sket en række lempelser i Potsdamaftalens bestemmelser om forbud mod visse industrier og begrænsning af produktionen i andre, og fra den 3. april er Vesttysklands handlefrihed på dette område pány blevet udvidet. I første række må nævnes, at alle restriktioner med hensyn til størrelse og hastighed på bygningen af handelstonnage nu er ophævet, men skibsbygningsindustriens kapacitet, der anslås til 70 % af kapaciteten før krigen, må ikke forøges uden de allierede højkommissærers tilladelse. Endvidere er restriktionerne på produktionen af aluminium, der hidtil var begrænset til 85.000 tons

årlig, bortfaldet, og det samme gælder forbudet mod produktion af syntetisk gummi og benzin, ligesom produktionen af en lang række værktøjsmaskiner nu er fri. Produktionen af syntetisk gummi og benzin må dog kun ske inden for den eksisterende kapacitets rammer. Den vesttyske stålindustris kapacitet er fortsat begrænset til 14.6 mill. tons, men begrænsningen af den årlige stålproduktion til 11.1 mill. tons er gennemhullet ved bestemmelsen om, at der i de 11.1 mill. tons ikke medregnes stål, der leveres til genopbygningen af vestmagternes forsvar. Forbudet mod produktion af våben og krigsmateriel er imidlertid fortsat i kraft.

Beskæftigelsesproblemet.

Trods produktionsforøgelsen har det vesttyske erhvervsliv ikke kunnet absorbere det stadigt stigende udbud af arbejdskraft, og arbejdsløsheden har siden 1948 haft et meget betydeligt omfang. I februar 1950 var arbejdsløshedstallet steget til næsten 2 millioner, men ser man bort fra sæsonsvingningerne, har det siden da haft en nedadgående tendens, og som det fremgår af nedenstående tabel, lå det i marts 1951 væsentligt lavere end et år i forvejen, skønt udbudet af arbejdskraft samtidig forøgedes med ⅔ million. Arbejdsløsheden i Vesttyskland

Arbejdsløshed og beskæftigelse i Vesttyskland.

	Arbejdsløse mill.	Beskæftigede mill.	Tilsammen mill.
1948, gnst.	0.60	13.46	14.06
1949, „	1.26	13.52	14.79
1950, „	1.59	13.90	15.49
„ , marts	1.85	13.31	15.16
„ , juni	1.54	13.85	15.38
„ , september	1.27	14.30	15.57
„ , december	1.69	14.16	15.85
1951, marts	1.57	14.25	15.82

har hidtil utvivlsomt i overvejende grad været af strukturel karakter, d.v. s. den hænger sammen med den ændring i landets økonomiske stilling, der er sket ved Tysklands deling og ved, at et område, der før krigen talte 38 mill. indbyggere, nu skal skaffe arbejde til og ernære 48 millioner, et tal, der oven i købet stadig forøges ved den vedvarende flygtningestrøm fra Østzonen. (I efteråret 1950 var en trediedel af de arbejdsløse flygtninge). Den eksisterende produktionskapacitet er formentlig i hovedsagen udnyttet, og boligmangelen vil ofte være en hindring for, at den ledige kapacitet, der endnu findes, kan tages i brug, fordi forudsætningen herfor er, at der kan skaffes arbejdskraft andetstedsfra tag over hovedet. Krigens ødelæggelser gik ikke mindst ud over boligmassen, der formindskedes med 20—25 %, og når hensyn tages til, at befolkningen er forøget med en lignende procent, kan boligbehovet anslås til ca. 5 mill. nye lejligheder. Omkostningerne ved en boligproduktion af denne størrelse vil med de nuværende priser antagelig omtrent svare til et helt års nationalindkomst (60—

70 mld. DM), og løsningen af boligproblemet er derfor en opgave på meget langt sigt, ikke mindst i betragtning af den herskende mangel på opsparingslyst.

Udenrigshandel og betalingsbalance.

Til produktionsstigningen svarer en stærk forøgelse af den vesttyske udenrigshandel. Allerede i 1949 nåede mængdeindekset for importen op over 100 (basisår 1936), og i andet halvår 1950 var det samme tilfældet for eksportens vedkommende. I gennemsnit for 1950 var mængdeindekset for importen 128 mod 102 i 1949, medens de tilsvarende tal for eksporten var 95 og 42. Til og med 1949 var importoverskudet voksende, det steg fra 528 mill. $ i 1947 til 1114 mill. $ i 1949, men i 1950 gik det tilbage til 723 mill. $. Som det vil ses af nedenstående tabel, voksede i 1950 OEEC-landenes betydning som leverandører til Vesttyskland stærkt på den vestlige halvkugles bekostning, en udvik-

Vesttysklands udenrigshandel.

(Mill. $).

	Import		Eksport		Balance	
	1949	1950	1949	1950	1949	1950
Lande i den europæiske betalingsunion	1014.0	1861.2	949.4	1495.3	÷ 64.6	÷365.9
Den vestlige halvkugle	993.5	626.0	84.4	266.3	÷ 909.1	÷359.7
Andre lande	229.2	216.7	89.2	219.0	÷ 140.0	+ 2.3
Ialt	2236.7	2703.9	1123.0	1980.6	÷1113.7	÷723.3

ling, der må ses på baggrund af markdevalueringen i 1949, den aftagende Marshallhjælp m. m. og liberaliseringen af den vesteuropæiske handel. Skønt der også var en betydelig opgang i eksporten, steg Vesttysklands underskud på handelsbalancen over for landene i den europæiske betalingsunion derfor fra 65 mill. $ i 1949 til ikke mindre end 366 mill. $ i 1950, og denne udvikling har som bekendt ført Vesttyskland ud i en alvorlig betalingskrise, idet det allerede i november havde opbrugt sin kredit hos betalingsunionen, der var trådt i virksomhed den 1. juli 1950.

Når der så hurtigt efter betalingsunionens ikrafttræden opstod betalingsvanskeligheder, skyldtes det i ikke ringe grad Koreakonfliktens virkninger på Vesttysklands handelsbalance. I april kvartal 1950 var der, når hensyn tages til Marshallhjælpen m. m., balance mellem samlet import og eksport, men derefter steg indførselsoverskudet stærkt, dels som følge af forceret import af råvarer og levnedsmidler, dels på grund af den forringelse af bytteforholdet overfor udlandet, der indtrådte med prisopgangen på de internationale råvaremarkeder. Hertil kom virkningerne på valutabalancen af rygterne i efteråret 1950 om en revaluering af pundet, der gav anledning til, at eksportørerne udskød hjemtagningen af sterlingtilgodehavender, medens omvendt importørerne fremskyndede afviklingen af deres sterlingforpligtelser. Resultatet var, at Vesttyskland i tiden 1. juli—30. november havde et underskud over for den europæiske

betalingsunion på 324.2 mill. $. Til dækning heraf havde det en samlet kvota hos betalingsunionen på 320 mill. $, men heraf var kun 60 % eller 192 mill. $ „guldfri", og resten af underskudet i de 5 måneder måtte betales med dollars. Det lykkedes at opnå en ekstra kredit på 120 mill. $, men også i de følgende måneder var underskudet over for betalingsunionen meget stort, i gennemsnit for december 1950—februar 1951 44 mill. $ mod 65 mill. $ i juli—november 1950, og regeringen så ingen anden udvej end at suspendere udstedelsen af importlicenser for import fra medlemslandene i betalingsunionen til udgangen af maj.

Det var en forudsætning for den ekstra kredit på 120 mill. $, at forbundsregeringen traf sådanne foranstaltninger på det kredit- og finanspolitiske område, at ligevægten på betalingsbalancen kunne genoprettes, men regeringen har vist sig lidet handledygtig i denne henseende. Den økonomiske politik, der siden pengereformen er ført i Vesttyskland under den nuværende økonomiminister dr. *Erhards* ledelse, har været udpræget liberalistisk, og dr. *Erhard* er ud fra erfaringerne i de første år efter krigen overbevist om, at en genindførelse af restriktioner og rationeringer ville have en skæbnesvanger indflydelse på arbejdslysten og produktionen. (Levnedsmiddelrationeringen i Vesttyskland ophørte den 1. maj 1950, da den længst rationerede vare, sukker, blev givet fri). Blandt andet på grund af uenighed mellem dr. *Erhard* og finansministeren dr. *Schaeffer* er gennemførelsen af forbrugsindskrænkende skattelove blevet stærkt forsinket, og de skridt, der hidtil er taget for at begrænse købekraften, har i hovedsagen taget sigte på en indskrænkning af bankkrediten, bl. a. blev diskontoen i slutningen af oktober 1950 forhøjet fra 4 til 6 %.

31.5.1951.

DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DANMARK[1]

Produktionsudviklingen.

Industriens produktion har i de første 4 mdr. af 1951 ligget godt 6 % højere end i den tilsvarende periode sidste år; index med 1935=100 blev i gennemsnit for denne periode 173 mod 163 i fjor. Jern- og metalindustrien er ligesom i 1950 den industrigruppe, som viser den stærkeste stigning; i april lå produktionen her på 218 % af 1935-niveauet. Derimod viser næringsmiddelindustrien en lille nedgang i forhold til i fjor, og tekstil- og transportmiddelindustrien er stagnerende. Fra marts til april gik det samlede index ned med 1 point til 176, medens der ellers plejer at være en sæsonmæssig fremgang på dette tidspunkt; det er navnlig tekstilindustrien, der viser tilbagegang (fra 192 til 182), antagelig dels p. gr. af en vis råvaremangel, dels p. gr. af at efterspørgselen pâny er blevet noget svækket efter hamstringskøbene i 1950; men også andre industrier er gået tilbage, og den eneste, der har haft nogen større fremgang, er den sæsonprægede sten-, ler- og glasindustri. I det hele taget synes det, som om den stadige opgangslinie i industriens produktion nu vil blive bøjet tilbage, dersom ikke råstofknapheden atter ophører.

Arbejdsløsheden blandt forsikrede arbejdere har i størsteparten af den forløbne del af indeværende år været lidt lavere end i fjor ved samme tid; ganske vist blev den sædvanlige sæsonmæssige nedgang i arbejdsløshedsprocenten i sidste halvdel af marts afbrudt af en stigning, der bragte tallet ved månedens udgang op på det for denne måned ret høje niveau 14.6 %; dette må dog antages i det væsentlige at have været forårsaget af ugunstige vejrforhold; i hvert fald indtraf der allerede først i april et stærkt fald, som siden er fortsat; ult. april var ledighedsprocenten 6.6 (mod 7.4 i 1950), og ult. maj var den nede på 4.6, svarende til ca. 30.000 ledige (ult. maj 1950 4.3%). Dog er der enkelte grupper af arbejdere, hvis ledighed overstiger niveauet fra i fjor kendeligt; dette gælder således *tekstilarbejderne,* hvis ledighedspct. ult. april var 5.0 mod 2.1 sidste år ved samme tid, og som yderligere i mange tilfælde arbejder på nedsat arbejdstid; årsagen er her som allerede nævnt antagelig bl. a. en vis råvaremangel. *Tobaksarbejderne* havde ult. april 17.6 % ledige mod 11.2 % sidste år; denne stigning skyldes sikkert til dels nedgang i forbruget som følge af de seneste skatteforhøjelser. Også *bygningshåndværkerne* har ringere beskæftigelse end i fjor. Derimod er forholdet omvendt for *arbejdsmændene,* der vejer særlig tungt til i statistikken.

[1] Se også tabelbilag bag i heftet.

Den *animalske landbrugsproduktion* har også ligget noget højere i de fire første måneder af 1951 end i samme periode 1950 — nærmere betegnet på 116 mod 103 (1935=100); der er dog den hage herved, at det navnlig er *flæskeproduktionen,* der er steget — med næsten 30 %, og denne stigning hænger atter sammen med den reduktion i svinebestanden, som er foregået i løbet af det sidste halve år. Ved den sidste tælling (4. maj 1951) var bestanden gået tilbage med 320.000 stk., eller ca. 9 % i forhold til martstællingen, og den store flæskeproduktion er med andre ord opnået på bekostning af en reduktion af de fremtidige produktionsmuligheder, der antagelig i nogen grad hænger sammen med de relativt ugunstige baconpriser, som kan opnås i England. Det må dog bemærkes, at antallet af drægtige søer fra marts til maj steg med 10.000 til 239.000 stk., hvilket imidlertid antagelig er et sæsonfænomen. Hvis dette antal drægtige søer holder sig nogenlunde konstant, vil svinebestanden komme til at ligge på ca. 3 mill. stk., hvilket er omkring 600.000 færre end i efteråret 1950.

Bestanden af *hornkvæg* er derimod i fortsat stigning; fra dec. 1950 til marts 1951 øgedes den med næsten 100.000 stk. til 3.075.000 stk., hvilket er 59.000 flere end i fjor ved samme tid. Både produktionen af mælk, smør og ost og af okse- og kalvekød har da også været en del højere i jan. kvartal i år end i jan. kvartal 1950. Især osteproduktionen er gået stærkt frem; den er nu på det nærmeste dobbelt så stor som før krigen. I april og maj er produktionen af mælkeprodukter derimod reduceret noget sammenlignet med i fjor, væsentligst på grund af vanskeligere fodringsforhold.

Udenrigshandelen.

Kan det end hævdes, at produktionen stort set stadig udvikler sig relativt tilfredsstillende, må det dog siges, at Danmarks økonomiske situation som helhed fortsat tegner sig i lidet lystelige farver. Udviklingen i landets udenrigsøkonomi — og i pris- og omkostningsniveauet, som behandles senere — er fortsat yderst ugunstig. *Bytteforholdet* over for udlandet er også i de sidste måneder blevet forværret, idet importprisindex for maj blev 466, medens index for eksportpriserne ligesom i april var 303. Det betyder, at importpriserne siden aug. 1949 — umiddelbart før devalueringen — er steget med 63.5 %, medens eksportpriserne er faldet med 2 %, og bytteforholdet er i forhold til denne måned forringet til 60 %, d.v.s., at man for en enhed danske eksportvarer kun får 60 % af, hvad man fik i 1949. Den væsentligste del af denne forringelse skyldes dog ikke devalueringen, men oprustningskonjunkturen, der har fremkaldt en meget stærk stigning for en række råvarer, der indtager en fremtrædende plads i Danmarks import; før Koreakrigens udbrud var bytteforholdet kun forringet til ca. 82 %.

Trods det stadig dårligere bytteforhold har udenrigshandelen i årets første 4 måneder dog givet et mindre importoverskud end i de tilsvarende måneder i fjor, nemlig 492 mill. kr. mod 555 mill. kr. Dette skyldes, at eksporten er steget fra 1315 mill. kr. til 1830 mill. kr., medens importens værdi kun er gået op med 452 mill. kr. til 2322 mill. kr. Eksportværdiens stigning repræsenterer, som det vil forstås, og som omstående tabel yderligere illustrerer, i overvejende grad

et større kvantum, idet de — for størstedelen beskedne — stigninger i visse eksportpriser, der er sket i forhold til perioden jan.—april 1950, i hovedsagen opvejes af prisnedgange på andre eksportvarer — først og fremmest smør, hvoraf en langt større andel i år er solgt til den lave Englandspris. Derimod dækker den

Eksport af nogle vigtige varer.

	Jan.—april 1950			Jan.—april 1951			Pct.-vis stigning[1] i		
	Mængde (1000 tons)	Værdi (mill. kr.	Gnst. pris[1] (Kr. pr. ton)	Mængde (1000 tons)	Værdi (mill. kr.	Gnst. pris[1] (Kr. pr. ton)	Mængde	Værdi	Gnst. pris
Fersk flæsk	6.7	26.6	3969	20.8	91.5	4393	211	254	11
Bacon	46.4	195.9	4218	61.3	267.1	4359	32	36	3
Kødkonserves	5.1	27.6	5383	14.0	82.3	5866	174	198	9
Mælk og fløde, kondenseret	12.7	22.0	1733	12.1	24.3	2009	÷5	10	16
Smør i dritler og kasser	41.8	260.1	6245	42.8	242.5	5661	2	÷7	÷9
Friske hønseæg	37.5	126.3	3366	31.1	115.9	3723	÷17	÷8	11
Ost	10.9	45.2	4146	11.2	50.3	4486	3	11	8
Fersk torskefisk	7.9	10.9	1374	9.8	12.5	1280	23	15	÷7
Æbler	1.4	2.0	1479	15.5	12.9	832	1040	542	÷44
Sukker	29.0	23.2	800	33.4	29.7	890	15	28	11
Druesukker m. v.	3.5	5.2	1467	14.9	23.4	1573	324	354	7
Svinefedt	0.3	1.0	3673	4.3	18.9	4363	1429	1716	19
Øl, skatteklasse I	57.7[2]	8.0	138[3]	82.2[2]	10.9	133[3]	42	37	÷4
Renset kryolit	7.9	7.3	929	9.8	9.8	1002	24	34	8
Græsfrø	3.4	12.4	3648	4.2	15.3	3672	22	23	1
Kasein	0.6	2.0	3135	1.4	7.3	5115	120	258	63
Portland-cement	73.9	6.6	89	101.3	10.1	100	37	54	12
Dieselmotorer	1.6	11.6	7477	2.1	16.0	7541	36	37	1
Elementer og batterier	0.8	3.0	3903	0.8	4.0	4733	11	35	21
Slagteheste	3.8[4]	3.6	946[5]	12.0[4]	13.6	1140[5]	217	283	21
Hornkvæg	54.0[4]	59.9	1109[5]	106.5[4]	121.3	1139[5]	97	102	3

[1] Gennemsnitspriser og procentvise stigninger er beregnet på de uafrundede tal.
[2] 1000 hl. [3] kr. pr. hl. [4] 1000 stk. [5] kr. pr. stk.

højere importværdi delvis over en nedgang i det importerede kvantum; det kan således nævnes, at importen af så vigtige varer som fast brændsel og visse spindestoffer har været væsentlig lavere i den forløbne del af 1951 end i de samme måneder i 1950, jvf. iøvrigt tabellen s. 55. På den anden side er f. eks. kopra, soyabønner, bjælker m. v. af nåletræ, brændselsolier, m. fl. varer importeret i større mængder end i fjor. Mest bemærkelsesværdigt på importsiden er dog de kraftige og næsten altomfattende prisstigninger — kautsjuk (199 %), fåreuld (121—144 %), uldgarn (47 %), benzin og brændselsolier (21—47 %) o.s.v.

Hvad udenrigshandelens fordeling på lande og valutaområder angår, henvises til tabellen s. 56, hvoraf det fremgår, at den indtrufne formindskelse af importoverskuddet, navnlig falder på £-landene inden for den europæiske betalingsunion, ligesom der er en vis bedring over for U.S.A. Til gengæld er der

opstået et stort underskud over for $-området bortset fra U.S.A., og overskuddet over for Vesttyskland er næsten forsvundet.

Stigningen i eksport til U.S.A. falder på kød og kødvarer, skind og huder, sølvvarer o. l., maskiner og iøvrigt en række andre varer; også importen fra

Import af nogle vigtige varer.

	Jan.—april 1950			Jan.—april 1951			Pct.-vis stigning[1] i		
	Mængde (1000 tons)	Værdi (mill. kr.)	Gnst. pris[1] (Kr. pr. ton)	Mængde (1000 tons)	Værdi (mill. kr.)	Gnst. pris[1] (Kr. pr. ton)	Mængde	Værdi	Gnst. pris
Rå kaffe	4.6	28.9	6.294	5.0	37.1	7.481	8	28	19
Bomuldsfrøkager m. v.	44.6	22.4	502	57.9	34.4	594	30	54	18
Solsikkefrøkager m. v.	84.8	39.7	468	62.4	35.2	565	÷27	÷11	21
Råtobak	2.8	22.4	7.980	3.7	34.5	9.289	32	54	16
Kopra	12.1	16.6	1.380	19.7	38.7	1.965	63	133	42
Soyabønner	29.0	19.1	660	51.5	37.9	736	78	98	12
Rå kautsjuk	1.9	4.9	2.629	2.6	20.3	7.859	38	312	199
Bjælker m. v. af nåletræ	93.9[2]	15.6	167[3]	150.6[2]	34.5	229[3]	60	121	38
Fåreuld, vasket, ukæmmet	1.34	14.2	10.611	1.13	29.3	25.849	÷15	107	144
Fåreuld, kæmmet	1.54	21.8	14.108	0.82	25.6	31.180	÷47	18	121
Rå bomuld	4.5	26.7	5.962	4.2	33.2	7.940	÷ 7	24	33
Stenkul	1288.3	106.4	83	1136.6	124.3	109	÷12	17	32
Cinders og koks	744.0	84.9	114	384.8	46.3	120	÷48	÷46	5
Benzin	65.5	19.1	292	127.8	45.1	353	95	136	21
Andre brændselsolier	233.6	34.0	146	452.0	96.7	214	94	184	47
Kalksalpeter	82.1	18.6	226	141.5	31.2	221	72	68	÷2
Avispapir	16.2	9.5	589	17.9	15.0	836	11	57	42
Uldgarn, ufarvet	0.77	19.1	24.877	0.75	27.3	36.574	÷3	43	47
Bomuldsgarn, ubleget	2.27	26.6	11.711	2.21	28.1	12.750	÷3	6	9
Alm. stangjern	28.0	18.2	649	49.9	31.8	638	78	75	÷2

[1] Gennemsnitspriser og procentvise stigninger er beregnet på de uafrundede tal.
[2] 1000 m³. [3] kr. pr. m³.

U.S.A. er reduceret på en række områder; men til gengæld er brændselsimporten gået en del i vejret. Når importen fra det øvrige $-område er steget så stærkt, skyldes det navnlig, at Argentina i år har leveret betydelige mængder foderstoffer (for 38 mill. kr. mod sidste år 3 mill. kr.), som er trådt i stedet for en tilsvarende import via Frankrig.

Bedringen i balancen over for det indre £-område skyldes i hovedsagen det større eksportkvantum for smør, ost, bacon og sukker, hvorimod priserne som omtalt ikke er blevet nævneværdigt højere. I forholdet til de øvrige OEEC-lande vejer navnlig øget import fra Vesttyskland (metaller, metalvarer, maskiner, transportmidler) tungt til; på den anden side er også den danske eksport til dette område steget — omend ikke så kraftigt som importen (levende dyr, flæsk, ost, æg). Også samhandelen med bl. a. Sverige, Holland og Belgien er vokset betydeligt — dog således at importen er steget væsentligt mere end eks-

porten; hvad angår importen fra Sverige er det navnlig værdien af importen af træ, papir o. l., der er gået op. Derimod er importen fra Frankrig blevet reduceret en del i forhold til det usædvanlig høje niveau i fjor, medens eksporten til dette land pany er steget.

Udenrigshandelens fordeling på valutaområder.

	Jan.—april 1951			Jan.—april 1950		
	Import Mill. kr.	Eksport Mill. kr.	Import-overskud Mill. kr.	Import Mill. kr.	Ekspott Mill. kr.	Import-overskud Mill. kr.
$-området						
U.S.A.	207	46[1]	161	204	33[1]	171
Øvrige lande	108	51	57	40	34	6
£-området						
Inden for OEEC	686	769	÷83	657	571	86
Uden for OEEC	36	15	21	23	6	17
Vesttyskland	260	264	÷ 4	99	189	÷90
Øvrige OEEC-lande med kolonier etc.	708	466	242	596	318	278
Østeuropa	225	138	87	176	112	64
Spanien med kolonier	20	24	÷ 4	24	11	13
Andre lande uden for Europa	66	34	32	48	24	24
Færøerne og Grønland	6	23	÷17	3	17	÷14
	2322	1830	492	1870	1315	555

[1] Heraf til Vesttyskland for amerikansk regning i 1950 12 mill. kr., i 1951 8 mill. kr.; eksporten til selve U.S.A. er således steget fra 21 til 38 mill. kr. eller med ca. 80 %.

Valutastillingen.

Som kort omtalt i en note s. 366 i sidste hefte af „Økonomi og Politik", skete der i marts en ompostering af Danmarks udenlandske gæld, idet staten i henhold til særlig lov overtog den del af nationalbankens gæld, der er blevet konsolideret i forbindelse med oprettelse af den europæiske betalingsunion; det drejer sig om et beløb på 493 mill. kr. netto, som samtidig krediteredes staten på finansministeriets ekstraordinære konto i nationalbanken. Da der i marts måned skulle præsteres afdrag på 35 mill. kr. på den nævnte konsoliderede gæld, blev dette beløb imidlertid ved samme lejlighed debiteret staten på den nævnte konto.

Ved en bedømmelse af udviklingen i valutastillingen — specielt når det drejer sig om sammenligninger med tidligere perioder — må den således af staten overtagne gæld medregnes; på næste side er vist en oversigt over valutastillingen siden okt. 1950.

Det må i øvrigt i denne forbindelse erindres, at staten også tidligere har overtaget udenlandsk gæld fra nationalbanken, således i marts 1950 60 mill. kr. af gælden til den internationale valutafond.

Som man ser, har valutagælden stort set været uforandret i det halve år

fra slutningen af oktober til slutningen af marts; årsagerne til denne i betragtning af det store underskud på handelsbalancen forbavsende stabilitet, som formentlig overvejende skyldes spekulation i kronerevaluering, har været omtalt i de foregående hefter af „Økonomi og Politik". Siden slutningen af marts synes

	Nationalbankens udenlandske nettogæld	De private bankers udenlandske nettogæld	Den af staten i marts 1951 overtagne udenlandske nettogæld	Ialt
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
ult. okt. 1950	704	÷ 5	0	699
„ nov. „	699	÷12	0	687
„ dec. „	672	21	0	693
„ jan. „	636	67	0	703
„ febr. „	609	86	0	695
„ marts „	174	74	458	706
„ april „	242	78	451	771
„ maj „	266	—	444	—

disse faktorer at være ophørt med at have betydning. Specielt kan det nævnes, at gælden til den europæiske betalingsunion fra marts til april voksede med 74 mill. kr. til 344 mill. kr., hvilket samtidig har krævet dollarbetalinger for ca. 18.5 mill. kr. Det vil ses, at denne stigning er større end stigningen i den totale valutagæld; over for andre valutaområder må der med andre ord være indtruffet en vis bedring.

Prisudviklingen.

Visse sider af prisudviklingen — nemlig dem, der vedrører import- og eksportvarer — er berørt foran; men ikke blot importpriserne er steget; også *hjemmemarkedsvarerne* er fulgt godt med; siden juni 1950 er engrosindex for hjemmemarkedsvarer gået op med 71 points til 328 i maj 1951, en stigning på ca. 28 %.

Det *samlede engrospristal* var for maj oppe på 380 eller 34 % over niveauet fra sommeren 1950 og 49 % over aug. 1949. Fra marts til maj steg index med 19 points; stigningen var imidlertid koncentreret om relativt få grupper, nemlig *træ og papir* (fra 510 til 581), *brændsel og mineralske olier* (fra 431 til 485), *vegetabilske levnedsmidler* (fra 393 til 414), *tekstil og konfektion* (fra 393 til 409) samt *bygningsmaterialer* (fra 226 til 260). De første fire grupper er også dem, der er steget mest siden juni 1950 (henholdsvis 72 %, 45 %, 42 % og 49 %). For de øvrige grupper er stigningen mere beskeden; enkelte viser endog stabilitet eller små fald.

På verdensmarkedet har råvarepriserne i det meste af indeværende år været forbavsende stabile eller endog svagt faldende, antagelig som følge af en vis tilbageholdenhed med de amerikanske indkøb til statslagre og af begrænsningerne af det civile forbrug af knappe råvarer i forskellige lande, navnlig U.S.A. og England — samt, hvad der utvivlsomt er vigtigt, at der er indtrådt en vis dæmpning i den amerikanske konjunktur (jvf. herom side 39—42 foran). Der-

som denne udvikling fortsatte, skulle der være udsigt til, at også stigningen i det danske engrospristal efterhånden blev bragt til ophør, og muligvis også til en vis bedring af bytteforholdet over for udlandet. Da der almindeligvis regnes med stærk stigning i den amerikanske rustningsproduktion i løbet af efteråret, er chancerne i så henseende dog sikkert begrænsede.

Detailpristallet for april 1951 nåede op på 356 — 10 points mere end i jan. og 10—11 % højere end i april i fjor. Stigningen fordeler sig på alle varegrupper. Aprilpristallet er ikke lønregulerende; men det kommende julipristal vil antagelig blive endnu noget højere, dels på grund af de højere importpriser, dels på grund af lønstigningen pr. 1. marts, der i hvert fald delvis må ventes indregnet i priserne, selv om prisdirektoratet har fået bemyndigelse til at foretage reguleringer af den hidtidige nettoavance, når dette skønnes rimeligt under hensyn til en virksomheds hele økonomiske stilling, og det anses for hensigtsmæssigt for at imødegå virkningerne af de nævnte lønstigninger.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at regeringen for nylig har nedsat et udvalg til at undersøge de økonomiske virkninger af den automatiske pristalsregulering af arbejder- og tjenestemandslønninger. Begge de to direkte implicerede parter — De samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening — har dog pånyt understreget deres modstand mod at opgive pristalsreguleringen, idet de henviser til dens betydning for roen på arbejdsmarkedet samt til, at man ikke — selv om den opgives — har nogen garanti mod, at lønstigninger gennemføres ved forhandling mellem organisationerne eller på de enkelte arbejdspladser — medmindre man da vil skride til direkte lønfastsættelse fra det offentliges side.

Også *fragtratetallet* har fortsat den stigning, som begyndte efter Korea-krigens udbrud; for april blev det 178 (jan. kv. 1949=100) mod 95 i juni 1950, hvilket er ensbetydende med en opgang på 87 %. *Byggeomkostningsindex* er ligeledes støt stigende; i maj nåede det op på 262 (aug. 1939=100) eller 21 % mere end i fjor ved samme tid.

Obligations- og aktiekurser.

Ligesom i hele perioden siden foråret 1950 har obligationskurserne også i de sidste måneder overvejende været faldende. 5 %-kreditforeningsobligationer i de åbne serier var i begyndelsen af juni nået ned i kurser omkring 87—88, hvilket svarer til 5.7—5.8 % i effektiv rente. Bag denne udvikling ligger formodentlig bl. a. bestræbelser for — under hensyn til de stadige prisstigninger — at komme af med fordringer, der lyder på faste pengebeløb, og i stedet erhverve aktier og andre værdier, som må formodes at følge med op under den almindelige prisstigning. Det må dog bemærkes, at aktiemarkedet som helhed har været ret stabilt i det sidste halve årstid; skibsaktier er steget noget, medens industriaktier på trods af bedrede afsætningsmuligheder har ligget ret fast, formentlig som følge af frygt for råvaremangel, og bankaktier er faldet (likviditetsstramning og tab på obligationer).

I begyndelsen af maj blev første halvdel af forsvarslånet — 75 mill. kr. — udbudt til en effektiv rente på 5.2 %, og også det har antagelig bidraget til at

svække obligationsmarkedet. Det blev iøvrigt ikke modtaget særlig godt, og den stærke opgang i nationalbankens obligationsbeholdning i løbet af første halvdel af maj — 24 mill. kr. — er formentlig udtryk for, at banken har måttet overtage en betydelig del af lånet.

I anden uge af juni har obligationskurserne igen rettet sig noget.

Banklikviditeten.

For bankernes vedkommende har udviklingen i de senere måneder været præget af en stadig tiltagende vækst i udlånsvirksomheden; således gik beholdningerne af indenlandske veksler fra slutningen af januar til slutningen af april op med godt 40 mill. kr., kassekreditter med ca. 110 mill. kr., udlån på konto kurant med ca. 130 mill. kr. og andre udlån med 20 mill. kr. — i alt lidt over 300 mill. kr., eller næsten lige så meget som stigningen i hele det forudgående år. Samtidig faldt indlånene på konto kurant og folio med ca. 50 mill. kr. Denne udvikling må tages som udtryk for, at erhvervslivets finansieringsbehov har været stadigt voksende som følge af de kraftige prisstigninger navnlig for importvarer. Til gengæld er indlånene på bankbog og på tid vokset med næsten 100 mill. kr.; men dette har ikke været tilstrækkeligt til at dække udlånsstigningen, hvorfor bankerne har set sig nødsaget til at reducere kassebeholdningerne med ca. 112 mill. kr. og — trods de lave kurser — også at sælge for 58 mill. kr. obligationer. Endvidere er den udenlandske gæld steget med 11 mill. kr., og — hvad der måske er mest interessant — bankerne er igen begyndt at rediskontere veksler i nationalbanken i større udstrækning, idet beløbet er gået op fra 2.0 mill. kr. ult. jan. til 9.4 mill. kr. ult. april.

Den økonomiske debat.

I de sidste dage af maj fremkom forskellige vægtige udtalelser om den økonomiske situation. På provinsbankernes årsmøde talte således både nationalbankdirektør *Svend Nielsen* og finansminister *Thorkil Kristensen*. Nationalbankdirektørens udtalelser formede sig som en advarsel til bankerne om, at nationalbanken ikke i den forhåndenværende situation ville træde hjælpende til over for en bank, der var kommet i likviditetsvanskeligheder som følge af en uforsigtig udlånspolitik; endvidere vendte han sig direkte til regering og rigsdag og understregede — som hans forgænger gjorde det sidste år ved samme lejlighed — nødvendigheden af en nedskæring af forbrug og investering for at rette valutabalancen op. Specielt fremhævede han, at en vis nedgang i aktiviteten inden for byggeriet ville være gavnlig, og ikke behøver at føre til arbejdsløshed; her er for få arbejdere og materialer i forhold til efterspørgselen, der fortsat er stor på grund af de stadig gunstige lånemuligheder, og der er bl. a. som følge heraf sket en oppresning af omkostningsniveauet og en meget alvorlig forlængelse af byggeperioden. Endelig udtalte han sin tvivl med hensyn til tilstrækkeligheden af de forbrugsbegrænsende skattelove m. v., som er blevet gennemført — eller er i færd med at blive det — som et led i martsforliget om den økonomiske

politik; han mente, at en generel omsætningsafgift, der ikke indregnedes i pristallet, og hvis provenu ikke skulle anvendes til finansiering af statsudgifter, men til pengesanerende formål, havde været at foretrække, og forudså, at det snart ville blive nødvendigt at skride til en sådan ordning.

Finansministerens udtalelser faldt godt i tråd med nationalbankdirektørens; også han mente, at der fortsat var brug for en tilpasning ved hjælp af kreditstramning og forbrugsbegrænsning. Endvidere vendte han sig — som han har gjort det før — mod pristalsreguleringen af lønningerne og i det hele taget mod det forhold, at arbejdere og arbejdsgivere suverænt kan fastsætte lønningerne ved indbyrdes forhandlinger; herved garderes disse parter — i hvert fald delvis — mod følgerne af prisstigninger; de bliver uinteresserede i at holde pris- og omkostningsniveauet nede, og lovgivningsmagtens bestræbelser for at begrænse forbruget modvirkes. (Om de to parters indstilling, se ovenfor s. 58).

Under folketingets behandling af tillægsbevillingsloven d. 31. maj uddybede finansministeren yderligere sine betragtninger, idet han fremhævede alvoren af betalingsproblemet, der må løses, fordi Danmark ikke fortsat kan leve på udenlandske lån. Han udtalte endvidere, at rigsdagen i sin næste samling må tage hele finanspolitikken op i en større sammenhæng med henblik på gennemførelse af den almindelige, omfattende og samtidige indkomstbegrænsning for alle vigtige samfundsgrupper, som trods de gennemførte politiske forlig ikke lykkedes i den indeværende samling, men som er nødvendig for at inflationsproblemet, der i det lage løb er det afgørende, skal kunne løses. Også i denne forbindelse berørte han spørgsmålet om arbejdslønningernes fastsættelse.

Endelig kan det nævnes, at spørgsmålet om *revaluering* af kronen pånyer dukket op, denne gang som følge af en udefra kommende impuls. F.N.'s økonomiske kommission for Europa (E.C.E.) har i en rapport udtalt, at en kraftig forhøjelse af de europæiske valutakurser vil være et effektivt middel til bekæmpelse af den inflation, som er indtruffet siden Koreakrigen, idet den vil sænke importpriserne målt i indenlandsk valuta, medens der næppe på kort sigt vil ske nogen væsentlig nedgang i eksporten, fordi U.S.A.s efterspørgsel efter europæiske varer i den nuværende situation anses for meget uelastisk. Det må bemærkes, at der er tale om en fælles-europæisk revaluering, medens f. eks. en isoleret dansk revaluering efter E.C.E.s mening ikke vil være gennemførlig i øjeblikket, navnlig fordi priserne for eksport til England er fikseret i sterling.

Omtrent samtidig fremsatte professor *Carl Iversen* i et foredrag tanken om revaluering, idet han dog fremhævede, at valutaproblemet, der i øjeblikket er det mest prekære, først må være løst; revalueringen er således også her tænkt som et middel til bekæmpelse af inflationen. Efter professorens mening vil importens omfang i den nærmeste fremtid i hovedsagen være bestemt af udlandets leveringsdygtighed — specielt for så vidt angår råvarer, og nogen nævneværdig importforøgelse vil de lavere importpriser i danske kr. derfor næppe give anledning til. Hvad eksporten angår, vil rustningskonjunkturen bidrage til at forbedre afsætningsmulighederne for industrivarer, således at det ikke vil spille nogen større rolle, om priserne regnet i fremmed valuta må sættes i vejret for at bevare rentabiliteten på trods af de lavere udenlandske valutakurser; også her er det snarest leveringsdygtigheden, der er afgørende. Og for landbrugets

vedkommende, må det erindres, at de importerede foder- og gødningsstoffer også bliver billigere, ligesom der efterhånden skulle være mulighed for visse prisforhøjelser på de sekundære markeder.

Finansministeriets økonomiske årsoversigt.

I en ved slutningen af maj offentliggjort årsoversigt redegør finansdepartementets økonomisk-statistiske konsulent for den økonomiske udvikling her i landet i 1950 og for udsigterne for indeværende år. Størst interesse knytter der sig utvivlsomt til den sidste del, selv om den naturligvis — ikke mindst i betragtning af den ustabile internationale situation — må være behæftet med stor usikkerhed. Ved bedømmelsen af fremtidsudsigterne er man imidlertid gået ud fra, at den internationale rustningskonjunktur vedvarer, og at den tidligere omtalte midlertidige prisstabilisering på verdensmarkedet derfor før eller siden pånyt afløses af prisstigning.

Under denne forudsætning vil de indenlandske virkninger af den internationale økonomiske udvikling navnlig vise sig i råvareforsyningerne, i bytteforholdet over for udlandet og afsætningsmulighederne for eksporten samt i de næringsdrivendes og forbrugernes forventninger og dermed i deres dispositioner med hensyn til iværksættelse af produktion, indkøb m. v.

Om udsigterne for produktionens størrelse i 1951 hævdes det i oversigten, at der for *landbrugets* vedkommende næppe bliver tale om større stigninger i forhold til 1950, omend der vil ske visse ændringer i sammensætningen (noget større flæske- og kødproduktion, lidt større mælkeproduktion, men lavere ægproduktion); samtidig regnes der med, at besætningerne vil stagnere, jvf. iøvrigt foran s. 53.

For *industrien* som helhed regnes der også med, at produktionsstigningen vil ophøre, dels på grund af råvareknaphed (jern- og metalindustri, kemisk industri), dels på grund af kreditsstramning og høje priser for importerede råstoffer. Til gengæld regnes der med nogen fremgang for konservesindustrien, margarinefabrikkerne og cementindustrien. *Bygge- og anlægsvirksomheden* ventes at blive noget lavere end i fjor som følge af stramningen af vilkårene for statslån, de faldende obligationskurser og byggeomkostningernes høje niveau.

Alt i alt regner man med, at *bruttonationalproduktet* målt i faste priser vil blive nogenlunde det samme som i 1950; da der endvidere regnes med, at produktiviteten som helhed vil være uforandret (idet de fremskridt, som følger af forbedret maskineri m. v., ventes opvejet af forsinkelser på grund af råvaremangel, arbejdskrævende produktion af indenlandsk brændsel m. v.), vil *beskæftigelsen* også være nogenlunde uændret, medens arbejdsløsheden vil vokse lidt som følge af stigning i det samlede udbud af arbejdskraft.

Hvad *udenrigshandelen* angår, forudses der en betydelig stigning både i importens og eksportens værdi. Men årsagerne er forskellige. Der regnes med, at eksportmængden på en række områder vil stige betydeligt; navnlig ventes det, at flæsk og industrivarer vil indbringe betydelige beløb; for flæskeeksportens vedkommende hænger disse forventninger sammen med den allerede delvis realiserede besætningsreduktion, og for industrivarer regnes der med gode afsæt-

ningsmuligheder og med, at det på grund af de store lagerforøgelser i 1950 vil være muligt at udnytte disse uden at støde på alt for store råvarevanskeligheder. I en vis — omend begrænset — udstrækning forudses der også forhøjede priser, bl. a. som følge af de med England aftalte prisforhøjelser for smør, flæsk og æg; til gengæld er der regnet med lavere smørpriser i tredielande. Også industricksportens priser ventes at blive noget højere.

På den anden side imødeses fortsat stærkere prisstigninger for de fleste importvarer; dette vil på den anden side — for at undgå en voldsom yderligere forringelse af valutabalancen — nødvendiggøre en meget væsentlig reduktion af den importerede mængde — et forhold, der som foran omtalt allerede har gjort sig gældende i ikke ringe udstrækning. Nedgangen i importkvantum vil for en del følge som et resultat af nedgang i udlandets leveringsmuligheder; hertil kommer, at de højere priser i sig selv i nogen grad vil hæmme importen — hvis ikke forventning om yderligere prisstigning bevirker en fremskyndelse — ligesom den indenlandske penge- og finanspolitiske stramning vil virke i samme retning.

Efter et meget groft skøn ventes import- og eksportværdien i årets priser at blive henholdsvis ca. 7000 mill. kr. og ca. 5500 mill. kr., medens de samme størrelser regnet i 1950-priser kun er opgjort til 5400 og 5100 mill. kr. Den fortsatte forringelse af bytteforholdet vil altså skønsmæssigt koste Danmark noget over 1 milld. kr. i forhold til 1950 (hvor der allerede var tale om en forringelse i forhold til 1949 på ½—1 milld. kr.).

Ganske vist vil de „usynlige" poster på betalingsbalancen trække i modsat retning, idet fragtindtægterne ventes at give 900 mill. kr. netto, mod 650 mill. i 1950. Men alt i alt anslås underskuddet på de løbende poster at blive ca. 650 mill. kr. Hertil kommer yderligere et underskud på de kontraktmæssige kapitalposter på ca. 160 mill. kr. Det samlede betalingsbalancedeficit anslås således til godt 800 mill. kr. Finansieringen heraf påregnes at kunne ske dels ved hjælp af Marshallydelser til et beløb af mindst 350 mill. kr., dels ved træk på kreditten hos den europæiske betalingsunion (EPU). Da den guldfri kredit her allerede var udnyttet ved årets begyndelse, vil disse træk imidlertid kræve betaling i guld eller dollars for et beløb svarende til mere end 100 mill. kr., et beløb, der ganske vist ikke overstiger Nationalbankens dollarbeholdning ved årets begyndelse, men som det dog vil betyde en væsentlig svækkelse at miste. Opnår Danmark ikke — som man håber — en forøgelse af kreditten hos EPU, må der derfor trækkes foranstaltninger til imødegåelse af yderligere træk på unionen.

Som nævnt påregnes den indenlandske produktion i 1951 at blive af nogenlunde samme størrelse som i 1950. Da eksportens mængde ventes at vokse, me-

	1950 (milld. kr.)	1951 (milld. kr.)
Bygninger og anlæg (excl. militære)	2.5	2.3
Maskiner og inventar	2.5	2.4
Besætningsforøgelser	0.1	—
Offentligt forbrug (incl. militære anlæg)	2.4	2.7
Privat forbrug	16.1	16.0
Lagerforøgelse	0.8	

dens importmængden vil falde, bliver der tale om en nedgang i de samlede forsyninger, som står til rådighed for hjemmemarkedet — alt i alt ventes rådighedsbeløbet, regnet i 1950-priser, at gå ned fra 24.4 milld. kr. til 23.4 milld. kr. Den ventede fordeling af disse beløb mellem forbrug og investering fremgår af foranstående tabel.

Det må således efter dette skøn ventes, at forbruget bliver en del lavere end i fjor, medmindre der ligefrem bliver tale om en formindskelse af de samlede lagre med omkring 100 mill. kr. Selv i så fald vil forsyningssituationen iøvrigt være forringet, idet befolkningen i mellemtiden er steget en del.

13.6.1951.

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

BERETNING OM VIRKSOMHEDEN I 1950

Institutets ledelse.

Institutets styrelse består i henhold til grundbestemmelserne af lærerne i historie og samfundsøkonomi ved Københavns universitet samt chefen for Det statistiske Departement tillige med et mindre antal valgte medlemmer.

Den 11. februar 1950 afgik undervisningsminister, professor *Hartvig Frisch,* som 10. juni 1947 var indtrådt i Institutets styrelse, ved døden. Den 4. april indvalgtes daværende undervisningsminister *Julius Bomholt* i styrelsen.

Styrelsen bestod ved udgangen af 1950 af følgende medlemmer:

Professor, dr. phil. Erik Arup.
Fhv. undervisningsminister, rådsformand Julius Bomholt, M.F.
Nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs.
Lektor, dr. polit. Hans Brems.
Professor, dr. phil. Aksel E. Christensen.
Departementschef E. Cohn.
Fhv. indenrigsminister Bertel Dahlgaard, M.F.
Professor, dr. phil. Astrid Friis, næstformand og kasserer.
Lektor, dr. polit. Jørgen Gelting.
Professor, dr. phil. A. Hald.
Lektor, dr. phil. Sven Henningsen.
Undervisningsminister, professor, dr. theol. Flemming Hvidberg, M.F.
Professor, dr. polit. Carl Iversen.
Finansminister, professor Thorkil Kristensen, M.F.
Fhv. minister Aksel Larsen, M.F.
Rigsarkivar Axel Linvald.
Professor H. Winding Pedersen.
Professor, dr. jur. & phil. Alf Ross.
Professor K. Skovgaard.
Kontorchef, lektor P. P. Sveistrup.
Kontorchef, lektor K. Vedel-Petersen.
Direktør for Foreningen „Norden", cand. mag. F. W. Wendt.
Lektor Kjeld Winding.
Professor, dr. polit. & oecon. F. Zeuthen, formand.

Forretningsudvalget har bestået af formanden, professor, dr. polit. & oecon. *F. Zeuthen,* næstformanden og kassereren, professor, dr. phil. *Astrid Friis,* professor, dr. polit. *Carl Iversen,* samt rigsarkivar *Axel Linvald.*

Tilsynet med det daglige arbejde er varetaget af Institutets sekretær og lederen for den historiske afdeling lektor, dr. phil. *Sven Henningsen* og lederen for den økonomiske afdeling lektor *Poul Winding.*

„Økonomi og Politik".

Institutets kvartalsskrift „Økonomi og Politik" er i 1950 blevet redigeret af Sven Henningsen og Poul Winding. Oplaget har i 1950 været 4.000, og til trods for stigende omkostninger er abonnementsprisen uforandret 8.00 kr. (for studenter 5.00 kr.). „Økonomi og Politik" er i årets løb blevet udvekslet med udenlandske tidsskrifter, ligesom det også efter anmodning tilsendes en række danske institutioner.

„Economic Conditions in Denmark", en lidt forkortet oversættelse af kvartalsoversigten i „Økonomi og Politik" over den økonomiske udvikling i Danmark, er ligesom i de foregående år blevet udsendt til 75 udenlandske historisk-økonomiske instituter, biblioteker m. v.

Det historiske arbejde.

Ledelsen af det *prishistoriske* arbejde er i 1950 blevet forestået af professor, dr. phil. Astrid Friis og medarbejderne bestod af: mag. art. Kristof Glamann, cand. mag. Elly Mogensen, stud. polit. Erling Olsen, cand. mag. Edit Rasmussen og mag. art. Kirsten Willerslev. Endvidere har professor, dr. phil. A. Hald deltaget i drøftelser om arbejdets problemer.

Materialeindsamlingen er på adskillige områder blevet bragt til afslutning i løbet af 1950.

Følgende *godsregnskaber* er gennemgået i årets løb: Frijsenborg 1777—1800 og Herlufsholm 1660—1705, mens der fra Tåsinge godsarkiv er gennemarbejdet en serie fabriksregnskaber som supplement til det tidligere indsamlede materiale fra Lindenborgs og Det kgl. privil. Bomuldsmanufakturs arkiver (spinde- og vævelønninger). Fra *Det kgl. Teaters* regnskaber er der indsamlet tekstilpriser 1767—1800. Gennemgangen af de kgl. *partikulærregnskaber* er ført videre fra 1713 til 1717 og indenfor samme arkiv er yderligere dronning Sophie Amalies regnskaber 1661—85 og Slotsbygningskommissionens regnskaber 1739—45 gennemgået. Endvidere er der taget omfattende stikprøver i *Søetatens arkiv. Asiatisk Kompagnis* journaler er gennemgået 1732—65 med henblik på sølvpriser og endelig er *de københavnske aviser* blevet benyttet ved en indsamling af vekselkurser og prisnoteringer 1759—1800 (Adressekontorets Efterretninger, Berlingske Tidende, Månedlige Statstidender).

Endvidere er der blevet påbegyndt en statistisk bearbejdelse af stoffet med henblik på materialets endelige opstilling i tabeller. Ikke mindst det sidste har været genstand for drøftelser mellem ledelse og medarbejdere og er resulteret i foreløbige opstillinger af tabeller over en række varepriser og lønninger. Den

endelige udformning af følgende tabeller er for tiden under udarbejdelse: vestindisk råsukker 1699—1754, valutakurser 1759—1800 samt københavnske prisnoteringer på en række vigtige konsumvarer 1759—1800.

Mag. art. *Kamma Struwe* har i 1950 fortsat arbejdet med udarbejdelse af manuskript til undersøgelsen af Dansk Asiatisk Kompagnis handel og dets financiering 1732—1772. Gennemgangen af det danske materiale er afsluttet, men under arbejdet er dukket en række nye problemer op, og Magister Struwe anser det derfor for nødvendigt at foretage studier i engelske arkiver og vil foretage disse i sommeren 1951. Cand. mag. *Erik Rasmussen* har ligeledes fortsat arbejdet med sin undersøgelse „Bidrag til belysning af Kurantbankens forhold til stat og samfund 1737—1773", men har ligeledes måttet udvide sine studier.

Dr. phil. *Sven Henningsen* har i 1950 fortsat arbejdet med undersøgelsen af vekselvirkningen mellem U.S.A. og Danmark med særlig henblik på den danske emigration. I 1950 er det bibliografiske arbejde ført til ende og gennemgangen af det trykte materiale indledt.

Under ledelse af professor, dr. phil. *Astrid Friis* har Institutet i slutningen af 1950 planlagt en undersøgelse af øxnehandelen i 16. og 17. årh. Det indledende arbejde er blevet udført af mag. art. *Svend Ellehøj*.

Det økonomiske arbejde.

Fuldmægtig cand. polit. *I. C. Hansen Møllers* afhandling om „Gummi" er yderligere blevet forsinket på grund af forfatterens optagethed af andet arbejde.

Sekretær, cand. polit. *Heinrich Larsen* har i 1950 fortsat arbejdet med sin påbegyndte undersøgelse over arbejdsmarkedsorganisationernes politik i forbindelse med overenskomstforhandlinger.

Sekretær, cand. polit. *Poul Erik Milhøj* har i 1950 fortsat undersøgelsen over lønstrukturen i Danmark.

Universitetsmanuduktør, cand. polit. *Knud Rasmussen* har i 1950 påbegyndt en undersøgelse over landbrugets økonomiske forhold på grundlag af Landøkonomisk Driftsbureaus regnskabsmaterialer. I løbet af året er der gennemført beregninger af varianser i forrentningsprocenten af bogførte værdier for 5-årene 1925—30 og 1930—35 samt opdeling af denne varians i varianserne mellem 1) år, 2) landsdelsgrupper, 3) størrelsesgrupper, 4) enkelte ejendomme samt 5) en restvarians. Tilsvarende beregninger er i gang for de næste 3 5-år. Endvidere er påbegyndt en sammenligning af forrentningsprocenten af handelsværdi og bogført værdi for de enkelte ejendomme for året 1948/49 med det formål at undersøge, hvilken af disse vurderinger der kan betragtes som det bedste udtryk for brugenes afkastningsevne. Endelig er der foretaget indledende arbejder til beregning af en empirisk produktionsfunktion for landbrugsejendomme.

Arbejdet med internationale forhold.

I 1950 har Institutet udsendt mag. art. *Erik Bachs* „Latin-Amerika", som ved årets udgang stort set var udsolgt.

Institutet har i det forløbne år haft forbindelse med bl. a. følgende udenlandske institutter, med hvilke der er udvekslet publikationer og tidsskrifter: Belgien: Institut des Relations Internationals i Bruxelles; Canada: Queens University; England: The Royal Institute of International Affairs i London, London School of Economics and Political Science, University of Cambridge, The Institute of Statistics ved Universitetet i Oxford; Finland: Utrikespolitiska Samfundet i Helsingfors; Frankrig: Centre d'Etudes de Politique Etrangère i Paris; Holland: Institut voor internationale Zaken i Haag; Norge: Chr. Michelsens Institut for Vitenskap og Åndsfrihet i Bergen; Rusland: Institut d'economie et de politique i Moskva; Sverige: Utrikespolitiska Institutet i Stockholm; U.S.A.: Foundation for Foreign Affairs i Washington, Council on Foreign Relations i New York, Yale University Library i New Haven, University of International Relations i Los Angeles.

I oktober 1950 deltog Institutets sekretær, dr. phil. *Sven Henningsen* i en konference for de europæiske institutter i Paris. Konferencen var arrangeret af Carnegie Foundation for International Peace.

Biblioteks- og registreringsarbejde.

Institutets bibliotek er i årets løb blevet forøget med ca. 200 bind.

Avisregistraturen, som Institutet fortsat har afleveret til Det kongelige Bibliotek, Statsbiblioteket i Århus, Landsarkivet i Odense og Universitetsbibliotekets Fiolstrædeafdeling, er blevet videreført, og det samme gælder registraturen af udenlandske og danske tidsskriftsartikler.

Institutets finansielle forhold.

Institutet har i årets løb modtaget tilskud fra Staten og Gentofte kommune, fra Carlsbergfondet, Rask-Ørsted Fondet, Danmarks Nationalbank, Landmandsbanken, Privatbanken i Kjøbenhavn og Kjøbenhavns Handelsbank samt fra Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat og Den Hjelmstjerne Rosencroneske Stiftelse. Til registrering af dagblade har Institutet modtaget tilskud fra „Politiken" og „Berlingske Tidende".

POLITISK KRONIK

UDLANDET

Januar 1951

1. Den republikanske guvernør i staten New York Thomas Dewey afviser fhv. præsident Hoovers forslag om at koncentrere U.S.A.s militære kræfter om forsvaret af den vestlige halvkugle.
2. Ungarn indfører rationering af sukker og mel.
3. Som følge af den kinesiske offensiv i Korea rømmer F.N. styrkerne Seoul.

   Den franske regering beslutter at fjerne alle kommunister og kommunistisk sympatiserende fra atomenergikommissionen.
5. I en note til Sovjetunionen afviser England de russiske synspunkter i noten af 15. december 1950: at Englands holdning til den tyske remilitarisering er et brud på den engelsk-russiske alliance fra 1942, og hævder, at den nordatlantiske alliance er defensiv og fremkaldt af Sovjetunionens og dets allieredes rustninger samt Sovjetunionens afvisning af kontrol med rustningerne og modstand mod kollektiv optræden mod aggressionen i østen.
8. Regeringen i Nepal giver meddelelse om indførelse af flg. reformer 1) indkaldelse af en forfatningsgivende forsamling i 1952, 2) udnævnelse af et midlertidigt ministerium med partirepræsentation, 3) amnesti for politiske fanger.
9. I Petersburg ved Bonn indledes tekniske forhandlinger mellem tyske og allierede repræsentanter om Vesttysklands oprustning.
11. Den canadiske udenrigsminister Lester Pearson fremsætter på „ild-ophør" komiteens vegne flg. forslag til afgørelse af krigen i Korea 1) øjeblikkelig indstilling af kampene, 2) tilbagetrækning af alle ikke-koreanske tropper og forberedelser til afholdelse af frie valg, 3) nedsættelse af en komité med bl. a. stormagterne som medlemmer til at udforme en ordning på basis af de internationale forpligtelser og F.N. charter af problemerne i det fjerne østen, indbefattet Formosa og Kinas repræsentation i F.N.
12. Den britiske commonwealth konference i London afsluttes (åbnet 4/1). Det udsendte communique fastslår, at der var enighed om nødvendigheden af 1) en hurtig løsning af Koreaspørgsmålet, 2) en fredstraktat med Japan, 3) stabilitet i det mellemste østen, 4) styrkelse af det europæiske forsvar, 5) støtte til de underudviklede lande.

    I sin økonomiske rapport til Kongressen oplyser præsident Truman, at produktionen er vokset med 25 % siden 1945.
13. F.N.s politiske komité vedtager „ild-ophør" komiteens forslag med 50 stemmer mod 7 og videresender det til Peking.
14. I en tale i Bielefeld kræver kansler Adenauer som forudsætning for en vesttysk deltagelse i Europas forsvar bl. a. fuldstændig militær ligestilling for Vesttyskland og okkupationsstatutens ophævelse.
15. Præsident Truman oplyser på en pres-

sekonference, at E.C.A. vil blive fortsat efter 30/6 1952.

Som svar på ministerpræsident Grotewohls forslag 2/12 50 om dannelse af et al-tysk råd opstiller kansler Adenauer en række frihedskrav som forudsætning herfor.

17. I Finland dannes en koalitionsregering Kekkonen med 7 agrarer, 7 socialdemokrater, 2 Folkepartiet og 1 liberal.

Den engelske regering rekonstrueres, bl. a. bliver sundhedsminister Aneurin Bevan arbejdsminister og pensionsminister Marquand sundhedsminister.

Den kinesiske offensiv i Korea standses i omegnen af Wonju i Centralkorea.

Pekingregeringen afviser F.N.s forslag til en løsning af Koreakonflikten og stiller modforslag bl. a. gående ud på, at en amerikansk tilbagetrækning fra Formosa skal optages på den foreslåede konferences dagsorden.

U.S.A.s regering erklærer, at de kinesiske modforslag til „ild-ophør" komiteens forslag er uakceptable.

18. Den hollandske udenrigsminister dr. Stikker udtaler i Generalstaterne, at forsvaret fra nu af vil indtage første plads i de hollandske dispositioner.

19. Repræsentanternes Hus i den amerikanske Kongres vedtager en resolution, der går ud på at opfordre F.N. til at erklære Kina for angriber i Korea.

20. I en russisk note til England gentages anklagerne i den russiske note af 15/12 50 og at den foreslåede optagelse af vesttyske styrker i den nordatlantiske alliances styrker er et brud på Potsdamaftalerne og den russisk-engelske alliance fra 1942.

22. Fra Peking meddeles, at al tidligere japansk ejendom i Manchuriet, som Rusland havde beslaglagt, er blevet tilbageleveret Kina i overensstemmelse med overenskomsten af februar 1950.

23. I det engelsk-fransk-amerikanske svar på den russiske note af 30/12 om afholdelse af en 4-magtskonference om Tyskland ønsker de 3 magter oplyst, om Rusland vil diskutere andre spørgsmål end det tyske og akcepterer Paris som mødested.

Den hollandske generalstabschef general Kruls nedlægger sin post p. gr. af uenighed med krigsministeren.

U.S.A.s Senat vedtager enstemmigt en resolution, der modsætter sig Kinas optagelse i F.N.

24. Den hollandske regering demissionerer, efter at udenrigsminister Stikker har fået et mistillidsvotum på sin politik med hensyn til New Guinea.

25. Peru afslutter en aftale med U.S.A. om teknisk hjælp i kraft af „Point Four" programmet.

26. Den polske og den østtyske udenrigsminister underskriver en overenskomst om den endelige fastlæggelse af Oder-Neisse linjen som grænse mellem de to lande.

Den amerikanske regering giver ordre til pris- og lønstop.

27. Den finske feltmarskal Mannerheim afgår ved døden.

Den franske konseilspræsident Pleven ankommer til Washington for at forhandle med præsident Truman.

28. Den persiske shah giver ordre til at alt kronland, som han har arvet efter sin fader, skal sælges til bønderne og salgssummerne anvendes til forbedring af produktionen.

29. Den engelske højkommissær i Tyskland Sir Ivone Kirkpatrick udtaler i Frankfurts presseklub m. h. t. Vesttysklands genoprustning, at vestens første opgave er at øge sin egen defensive styrke og mener, at spørgsmålet om Tysklands ligestilling bør løses i etapper.

Den amerikanske udenrigsministers republikanske rådgiver John Foster Dulles afholder sit første møde med den japanske premierminister Yoshida om den japanske fredstraktat.

31. Den amerikanske højkommissær i Tyskland meddeler, at dødsstraffen over 21 tyskere for krigsforbrydelser er blevet ændret til fængselsstraf, og at 70 fængselsstraffe er blevet nedsat. Konfiskeringen af Alfred Krupps formue er også blevet ophævet.

F.N.s politiske komité vedtager U.S.A.s reviderede forslag, der 1) fordømmer Kina som angriber i Korea, 2) opfordrer mæglingskommissionen til at fortsætte forsøgene på forhandling med Pekingregeringen og 3) hvis dette mislykkes opfordrer sanktionskomiteen til at udarbejde forslag til forholdsregler mod angriberen.

Efter Pleven-Truman forhandlingerne udsendes et kommunique, der udtaler, 1) at de amerikanske leverancer til Indo-Kina vil blive fremskyndet, 2) at U.S.A. er gunstigt indstillet til en hurtig gennemførelse af Schumanplanen og bifalder drøftelserne om en europæisk hær, 3) at de to lande ikke vil belønne aggression, men heller ikke forsømme nogen lejlighed til at afgøre internationale stridigheder ved forhandling og 4) at Tysklands optagelse i det vesteuropæiske samfund vil fremme freden.

Februar 1951

1. F.N.s generalforsamling vedtager med 44 stemmer mod 7 (9 afholdt sig fra at stemme) resolutionen, der fordømmer Kina som aggressor i Korea.

   I en rapport til den amerikanske Kongres efter sin hjemkomst fra Europa udtaler general Eisenhower, at der ikke er noget alternativ til U.S.A.s hjælp til Vesteuropas genoprustning. Ang. Tyskland udtaler han, at en politisk forståelse må gå forud for en diskussion om tysk militært bidrag til den europæiske hær.
2. Den arabiske Ligas medlemmer undtagen Jordan underskriver en sikkerhedspagt.

   Frankrig afslutter en traktat med Indien om afståelse af Chandernagore.

   Den amerikanske udsending John Foster Dulles udtaler i Tokio, at Japan bør slutte sig til vesten m. h. t. kollektivt forsvar mod aggression og at Japan i fredstraktaten bør have mulighed for at forsvare sig, samt at U.S.A. efter fredstraktaten vil være villig til at stationere tropper i Japan, hvis dette indvilger heri.
3. Den kinesiske udenrigsminister Chou En-lai erklærer, at der efter vedtagelsen af aggressorresolutionen i F.N. ikke kan blive tale om „våbenstilstand, forhandlinger eller fredelig afgørelse".
5. Den arabiske Ligas rådsmøde i Cairo vedtager en resolution mod den „franske intervention" i Marokko.
8. Beyen af Tunis bestemmer, at den tunesiske premierminister i fremtiden skal præsidere ved kabinetsmøderne i stedet for den franske generalresident.
11. Ved de første valg, som afholdes i den engelske koloni Guldkysten, får folkepartiet, der kræver øjeblikkeligt selvstyre, 38 mandater, de uafhængige, der kræver selvstyre „så snart som muligt", 34 mandater og Guldkystkonventet 3 mandater. Endvidere får 9 europæere sæde i forsamlingen.
13. U.S.A. afslutter overenskomst med Afghanistan om et „Point Four" program.

    U.S.A. giver Spanien et lån på 12,2 millioner dollars.
14. I Santa Margherita afholdes en tredages konference mellem Frankrigs og Italiens premierministre og udenrigsministre. Emnerne, der blev diskuteret, var den nordatlantiske pagt, den europæiske hær, Schumanplanen og den italiensk-franske toldunion.
15. På fransk initiativ åbnes i Paris en konference om oprettelse af en europæisk hær.
16. I det engelske Underhus forelægges forsvarsbudgettet for 1951—52 på £ 1.300.000.000.

    To kommunister Cucchi og Magnoni, som er udtrådt af det italienske kommunistiske parti, fordømmer i en pjece partiets forhold til Moskva og foreslår oprettelse af et nyt arbejderparti.

I et interview i „Pravda" hævder Stalin, at Sovjetunionen havde demobiliseret mellem 1945 og 1948, samt at krigen ikke er uundgåelig, hvis folkene i de aggressive lande tager fredssagen i deres hænder mod deres reaktionære regeringer.

17. General MacArthur giver den japanske regering tilladelse til at forhandle direkte med udenlandske magter undtagen Sovjetunionen og andre kommunistiske lande.

19. I en note til Sovjetunionen foreslår England, Frankrig og U.S.A., at 4-magts konferencen skal træde sammen 5/3.

21. Den norske forsvarsminister oplyser, at den norske hær i slutningen af 1952 vil tælle 4 divisioner og 11 eskadriller flyvere.

Den amerikanske udenrigsminister Acheson oplyser, at der foregår uformelle diskussioner med andre regeringer om en stillehavspagt.

22. Pekingregeringen giver ordre til gennemførelse af drastiske bestemmelser mod kontrarevolutionære bevægelser. Det oplyses, at den antikommunistiske virksomhed indbefattet sabotage vokser.

Udnævnelsen af en amerikansk admiral til øverstkommanderende for NATO's atlantiske styrker vækker voldsom konservativ kritik i det engelske underhus.

25. I Tjekoslovakiet genindføres brød- og melrationeringen, som blev afskaffet i oktober 1949.

På det ungarske kommunistiske partis kongres oplyser vicepremierminister Rakosi, at $^1/_7$ af jorden er blevet kollektiviseret.

Efter længere tids konflikt underskriver sultanen af Marokko en protokol, der konstaterer overensstemmelse mellem hans og den franske generalresident general Juins synspunkter.

Det kommunistiske verdensfredsråds møde i Berlin vedtager en resolution, der opfordrer til en fredspagt mellem Sovjetunionen, U.S.A., Kina, England og Frankrig og at afslag bør betragtes som bevis for aggressive hensigter.

26. Den internationale komité for kobber, zink og bly afholder sit første møde i Washington.

Forslaget, der går ud på, at U.S.A.s præsident kun kan beklæde embedet i to valgperioder bliver lov som 22. ændring til forfatningen.

27. Den tidligere tjekoslovakiske udenrigsminister Clementis arresteres, anklaget for sabotage og spionage.

28. Den franske regering Pleven demissionerer.

Marts 1951

1. Den amerikanske udenrigsministers republikanske rådgiver John Foster Dulles angiver i en tale hovedlinjerne i den kommende fredstraktat med Japan.

3. Den russiske delegerede ved F.N. Malik erklærer, at han ikke vil genoptage forhandlingerne om en fredstraktat med Japan.

5. Delegerede fra England, Frankrig, Sovjetunionen og U.S.A. mødes i Paris for at udarbejde en dagsorden for en konference mellem de fire landes udenrigsministre.

Føreren for det ungarske socialistiske centrum Anna Kethly idømmes 15 års fængsel.

6. De tre vestlige okkupationsmagter giver meddelelse om en revision af okkupationsstatuten for Vesttyskland, hvorved Bonnregeringen får ret til at oprette et udenrigsministerium og udsende diplomatisk repræsentation til andre lande.

7. Den persiske ministerpræsident Ali Razmara myrdes af et medlem af den religiøse sekt Fadayian Islam.

Det russiske budget for 1951—52 of-

fentliggøres. Udgifterne er 451.503 millioner rubler, heraf 94.400 millioner til forsvaret.

9. Den australske højesteret afsiger en kendelse, hvorefter opløsningen af det kommunistiske parti er ugyldig.

Herbert Morrison afløser Ernest Bevin som engelsk udenrigsminister.

Pakistans generalstabschef general Akbar Khan arresteres for deltagelse i planer om et militært kup.

10. Den radikal socialistiske Queuille danner fransk regering.

12. Den italienske ministerpræsident de Gasperi og udenrigsminister Sforza aflægger besøg i London.

De italienske Saragatsocialister og Romitagruppen enes om sammenslutning på grundlag af støtte til den nordatlantiske pagt og Saragatgruppens udtræden af regeringen.

I Barcelona udbryder en 24 timers proteststrejke i anledning af de stigende leveomkostninger. Den omfatter 300.000 mand.

Den russiske øverste Sovjet vedtager en lov, der forbyder krigspropaganda som en „forbrydelse mod menneskeheden".

13. Den arabiske Liga opfordrer i en note Frankrig til at give Marokko uafhængighed.

14. Sydkoreanske tropper generobrer Seoul.

Dr. Drees danner hollandsk regering med dr. Stikker som udenrigsminister.

I en note til Persien beklager England planerne om nationalisering af oljeindustrien og henviser til, at Anglo-Iranian Oil Co.s koncession løber til 1993.

Hussein Ali danner persisk regering.

Efter lang tids debat vedtager U.S.A.s Senat at billige afsendelsen af 4 divisioner til Europa.

15. Kansler Adenauer overtager den nyoprettede udenrigsministerpost i den vesttyske regering.

Den persiske Majlis vedtager loven om nationalisering af oljeindustrien.

16. Det argentinske Deputeretkammer beslutter at beslaglægge det liberale Buenos Aires blad „La Prensa".

17. Den polske udenrigsminister Modzelewski demissionerer og efterfølges af dr. Skrzeszewski.

18. Meddelelser om et mislykket oprør i Tirana med det mål at styrte det kommunistiske regime.

Den tjekoslovakiske kirkeminister Fierlinger meddeler, at ærkebiskop Beran, der 10/3 blev forvist fra Prag, aldrig vil få tilladelse til at genoptage sit embede.

19. Den persiske undervisningsminister Abdul Hamid Zanganeh myrdes.

I Paris vedtager deltagerlandenes repræsentanter forslaget om den såkaldte Schumanplan.

20. General Eisenhower meddeler, at Feldmarskal Montgomery er udnævnt til næstkommanderende i NATO's Europahær.

Den persiske Shah erklærer undtagelsestilstand i Teheran og 26/3 i 7 distrikter i oljedistriktet i Sydpersien.

21. Den engelske udenrigsminister oplyser i Underhuset, at alle skibe, der sejler gennem Suezkanalen, underkastes inspektion, og hvis de fører kontrabandevarer til Israel, nægtes de gennemsejling.

Under de russisk-amerikanske forhandlinger om afvikling af lend-lease afviser Sovjetunionen at tilbagelevere 672 skibe med den motivering, at U.S.A. ikke behøver dem.

23. 2 engelske fregatter ankommer til oljebyen Abadan i det sydlige Persien.

24. General MacArthur opfordrer den kinesiske øverstkommanderende til at forhandle om en våbenstilstand og truer i modsat fald med en udvidelse af krigen til Kinas kyster og Manchuriet.

Det amerikanske udenrigsministerium tager afstand fra general MacArthurs erklæring om en eventuel udvidelse af krigen til kinesisk område som værende udenfor hans beføjelser som militær øverstkommanderende.

25. I Worms dannes et nyt vesttysk parti,

Det uafhængige arbejderparti, efter jugoslavisk forbillede, bestående af bl. a. tidligere kommunister.

26. I Washington åbnes en konference af de amerikanske staters udenrigsministre.

27. I oljedistrikterne i Sydpersien udbryder omfattende strejker.

I Syrien danner Khaled el Azm regering.

28. Den franske præsident Auriol ankommer på besøg i Washington.

29. Fra grænsen mellem Syrien og Israel rapporteres alvorlige uroligheder.

I Pekings radio afvises general MacArthurs forslag om at diskutere våbenstilstand i Korea.

Frankrig afslutter overenskomst med U.S.A. om oprettelse af en amerikansk luftbase ved Chateauroux.

31. Lederen af det vesttyske socialdemokrati dr. Schumacher går i en tale skarpt imod Schumanplanen.

Fra Bihar i Indien meddeles, at 30 mill. mennesker er ramt af hungersnød.

F.N. styrker i Korea går over 38. breddegrad.

DANMARK

Januar 1951

1. Statsminister Erik Eriksen udtaler, at det nye pristal, der formentlig vil vise stærk stigning, må give anledning til de alvorligste overvejelser og nævner, at der i udvalgsbetænkningen om forliget mellem de 4 gamle partier i november 1950 fandtes en henvisning til en videre forhandling om priser, lønninger og avancer.

3. Handelsminister Weikop udtaler, at råvareknapheden i forbindelse med de internationale rustninger kan nødvendiggøre et afgørende brud med liberaliseringspolitikken for en række varer.

4. Det meddeles fra Bonn, at dr. Wilhelm Nöldeke er udnævnt til tysk generalkonsul i Danmark.

5. Den amerikanske ambassade overrækker udenrigsministeriet en note om de af U.S.A. i F.N. fremsatte forslag til fordømmelse af Kina som aggressor, såfremt kamphandlingerne i Korea ikke bringes til standsning.

7. Den danske og den norske forsvarsminister samt de danske og norske militære chefer drøfter på et møde i Oslo spørgsmål af fælles interesse i forbindelse med oprettelsen af en nordatlantisk forsvarsstyrke i Vesteuropa.

8. Forsvarsminister Harald Petersen erklærer, at meddelelser om, at det danske kommando i Tyskland skal øges fra sin nuværende styrke på ca. 1000 mand til de tidligere 4000 mand, må betegnes som gætteri.

9. Den norske forsvarsminister dementerer meddelelsen om, at han og den danske forsvarsminister på mødet den 7. januar skulle have drøftet spørgsmålet om stationering af Atlantpagtstyrker i Norge og Danmark.

Der afholdes sireneprøve i Storkøbenhavn, hvor der nu er opsat 189 sirener.

Handelsminister Weikop forhandler med erhvervenes organisationer om en ordning, der skal muliggøre fri import af metervarer. Ministerens forslag går ud på, at importøren den dag, han betaler varen, tillige skal indbetale 150 % af købesummen på bunden konto i Nationalbanken. De 100 % tilbagebetales efter 3 måneders og de 50 % efter 6 måneders forløb.

11. Atlantpagthærens øverstkommanderende general Eisenhower ankommer til København.

12. Ved afslutningen af general Eisen-

howers besøg udtaler forsvarschefen, admiral Quistgaard, på forsvarsministerens vegne, at regeringen vil søge rigsdagens godkendelse af beslutningen i Bruxelles om oprettelse af en fælles atlantstyrke i Europa under en enhedskommando, og når rigsdagens godkendelse foreligger, vil Eisenhowers udnævnelse til øverstkommanderende for Danmarks vedkommende blive forelagt kongen til stadfæstelse. Det meddeles endvidere, at regeringen har besluttet, at det danske kontingent i Tyskland allokeres til Eisenhower.

Udenrigsministeriet offentliggør fælleserklæringen fra Frankrig, England og U.S.A. til Marshallplanlandene om oprettelse af en international råvareorganisation.

16. På et møde i København mellem Danmarks, Norges og Sveriges udenrigsministre konstateres enighed om, at de skandinaviske lande fortsat i solidaritet med de øvrige medlemmer af F.N. må yde fuld støtte til de bestræbelser, der udfoldes for at tilvejebringe en tilfredsstillende og fredelig løsning af Koreakonflikten i overensstemmelse med F.N.s principper. De tre regeringer nærer det oprigtige håb, at det forslag, som er forelagt regeringen i Peking, må blive modtaget i den ånd, hvori det er fremsat, og få et imødekommende svar.

Det oplyses, at udenrigsministermødet iøvrigt behandlede spørgsmålet om de skandinaviske landes bidrag til Koreas genopbygning og Palæstinahjælpen, de russiske krav på udvidet søterritorium i Østersøen samt forskellige spørgsmål vedrørende det europæiske økonomiske samarbejde, navnlig forholdet mellem O.E.E.C. og andre internationale organisationer.

18. Formanden for De samv. jydske Landboforeninger, folketingsmand Hans Pinstrup, vælges til præsident i Landbrugsraadet. I sin beretning udtaler den nye præsident sig imod en isoleret binding af landbrugsvarernes hjemmemarkedspriser.

19. Statsminister Erik Eriksen afviser på et møde i Herning tanken om en kronehævning.

23. Hospitalsskibet „Jutlandia" afsejler til Korea.

25. Såvel fhv. statsminister Hedtoft som formanden for den radikale rigsdagsgruppe, Jørgen Jørgensen, går i offentlige udtalelser mod det af regeringen påtænkte indgreb i pristalsreguleringen af arbejderes og tjenestemænds lønninger.

26. Regeringen indbyder s., v., k. f., r. v. og rf. til at lade sig repræsentere ved en forhandling om regeringens økonomiske stabiliseringsprogram, der er tiltrådt af såvel venstres som de konservatives rigsdagsgruppe.

Handelsminister Weikop forelægger regeringens „balanceplan" for vareforsyningsudvalg og vareforsyningsråd. Der regnes i 1951 med en uforandret eksportværdi på ca. 4.6 mld. kr. og en fragtstigning på 100 mill. kr. til 875 mill. kr. Importen anslås til 6.1 mld. kr. eller 200 mill. kr. mere end i 1950, og underskudet på betalingsbalancen til ca. 1 milliard. Underskudet vil dog blive reduceret til måske det halve ved de allerede gennemførte finanspolitiske foranstaltninger.

Fkt. forkaster med 107 stemmer mod 7 (k.) et kommunistisk forslag til beslutning om, at regeringen ved en ny handelsaftale med England skal sikre sig en betaling for smør og bacon, der svarer til, hvad „tredjeland" betaler, samt garanti mod prisforhøjelser på engelske eksportvarer til Danmark. Under debatten afviser udenrigsminister Ole Bjørn Kraft en kommunistisk påstand om, at Danmark forsømmer handelsmulighederne mod Øst.

27. Detailpristallet for januar viser en stigning til 346 (juli 1914 = 100) mod 333 i oktober 1950, hvilket medfører en forøgelse af dyrtidstillægget til arbejdere og tjenestemænd med 4 portioner, ialt ca. 400 mill. kr.

De fire forhandlingsberettigede centralorganisationer af tjenestemænd of-

fentliggør en protest mod enhver forringelse nu og i fremtiden af den i tjenestemandsloven hjemlede lønregulering.

29. Den danske delegerede i F.N.s politiske komité erklærer, at Danmark vil støtte forslaget om at stemple Kina som angriber, men understreger samtidig, at Pekingregeringen bør repræsentere Kina i F.N.

30. Fkt. foretager 1. behandling af forslag til beslutning om Danmarks tilslutning til oprettelsen af en fælles forsvarsstyrke i Europa under en fælles øverstkommanderende. Under debatten fremsætter udenrigsminister Ole Bjørn Kraft en redegørelse for Danmarks holdning i F.N. under forhandlingerne om Koreakonflikten. En dagsorden af Starcke, hvorefter danske styrker, der gør tjeneste uden for landets grænser, skal tilvejebringes på frivillig basis, forkastes med 107 stemmer mod 9 (rf.), medens 8 (r. v.) undlader at stemme.

Februar 1951

1. På et møde i statsministeriet forelægges regeringens stabiliseringsplan for repræsentanter for de forskellige rigsdagsgrupper (undtagen k.). Efter planen skal arbejdere og tjenestemænd give afkald på 1½ portion dyrtidstillæg, og der indføres lønstop for et år. Til gengæld gennemføres der prisnedsættelser på ialt ca. 300 mill. kr., hvoraf ca. 150 mill. kr. bæres af landbruget, ca. 100 mill. kr. af handelen og ca. 50 mill. kr. af skibsfarten.

   Forhandlingerne om frigivelse af metervareimporten resulterer i, at det radikale venstre giver tilslutning til den foreslåede ordning, efter at finansministeren har givet tilsagn om, at den ikke må virke som et led i en almindelig kreditstramning.

2. Finansministeriet meddeler, at arbejdet i spareudvalget af 28. april 1950 foreløbig er resulteret i, at der er stillet ændringsforslag til finanslovforslaget for 1951—52 om besparelser på ca. 12 mill. kr. Heri er ikke medregnet besparelser på anlægsbudgettet, der for 1950—51 er opgjort til ca. 45 mill. kr.

   I den dansk-svenske handelsaftale for tiden 1. februar 1951—31. januar 1952 er der regnet med en eksport til Sverige på ca. 203 mill. kr. og en import fra Sverige på ca. 345 mill. kr.

   Studenter med rektorerne for de højere læreanstalter i spidsen går i tog til Christiansborg for at demonstrere for bedre kår for videnskaben og studenterne.

3. Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft udtaler til „Svenska Dagbladet", at han som leder af det konservative folkeparti er enig med det svenske højres leder i, at der burde finde et militært samarbejde sted mellem de skandinaviske lande, selv om Sverige fører en alliancefri udenrigspolitik.

6. Landbrugets organisationer giver under en forhandling med landbrugsminister Hauch enstemmigt udtryk for landbrugets villighed til at medvirke til løsningen af landets økonomiske vanskeligheder under forudsætning af, at andre erhverv og samfundsklasser deltager på lige fod med landbruget.

   Fkt. vedtager forslaget om Danmarks tilslutning til oprettelsen af en fælles forsvarsstyrke i Europa med 99 stemmer mod 21 (r. v., k. og 2 rf.), medens 10 rf. undlader at stemme. Forinden forkastes et kommunistisk forslag om folkeafstemning med 94 stemmer mod 7 (k.), medens 24 (r. v. og rf.) undlader at stemme, og folketinget afviser ligeledes en kommunistisk dagsorden, der fordømmer „benådningen af en serie af de værste tyske krigsforbrydere med kanonkongen Krupp i spidsen". For dagsordenen stemmer 7 (k.), 94 imod. — Under fol-

ketingsmødet demonstrerer kommunisterne på slotspladsen mod godkendelse af Bruxellesaftalen.

7. Handelsminister Weikop fremsætter i fkt. forslag om, at vareforsyningsloven forlænges til 1. april 1952, og at der pâny gives ministeren bemyndigelse til at gennemføre produktionsreguleringer. Ministeren gør i sin tale rede for forhandlingerne med O.E.E.C. om liberaliseringen af udenrigshandelen.

   Statsminister Erik Eriksen fremsætter i landstinget forslag til lov om rettens pleje i Grønland.

   Den parlamentariske kommission afhører fhv. folketingmand, pastor Johs. Schmidt i anledning af dennes påstand om, at han den 17. marts 1940 mødte daværende udenrigsminister P. Munch i Rostock, hvor der mellem repræsentanter for den danske og den tyske regering skulle være forhandlet om en gnidningsløs besættelse af Danmark.

8. Efter det fjerde møde mellem repræsentanter for regeringen og partierne om regeringens kriseplan meddeler statsminister Erik Eriksen, at der ikke har kunnet samles flertal for afgivelse af de 1½ portion dyrtidstillæg ifølge januarpristallet, som var forudsætningen for de af regeringen foreslåede prisreduktioner.

9. Ldt. vedtager med 48 stemmer mod 8 (r. v. og k.) forslaget om Danmarks tilslutning til oprettelse af en fælles forsvarsstyrke i Europa med en fælles øverstkommanderende.

10. Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft udtaler håbet om, at der gives den vesttyske regering lejlighed til på autoritativ måde at godkende de principper, der er nedlagt i Kielerklæringen.

13. Under de fortsatte forhandlinger mellem regeringen og partierne fremsætter de radikale repræsentanter et forslag, hvorefter dyrtidstillægget i henhold til januar-pristallet udbetales fuldt ud, medens en eventuel forøgelse af dyrtidstillægget i henhold til julipristallet opsamles som bunden opsparing.

14. Den parlamentariske kommission beslutter, at den tidligere nedsatte kommissionsdomstol pâny skal træde i virksomhed for at foretage afhøringer i anledning af rygterne om det såkaldte Rostock-møde. Kommissionsdomstolen beklædes af dommer Olrik.

15. Formanden for Dansk Dampskibsrederiforening protesterer mod planen om, at skibsfarten skal yde 50 mill. kr. til prisnedsættelser.

   Finansminister Thorkil Kristensen udtaler, at de radikales kriseplan er et brugeligt forhandlingsgrundlag.

   Fra Warszava meddeles, at Polen har opsagt kulaftalen med Danmark og samtidig fremsat krav om en prisforhøjelse på 39—40 kr. pr. ton.

17. Den polske legation i København offentliggør en note, som er overrakt den danske udenrigsminister, og hvori den polske regering opfordrer den danske regering til at udnytte sin indflydelse hos stormagterne til at fremskynde sammenkaldelsen af udenrigsministerrådet. Noten fremhæver Tysklands nabolandes fælles interesse i at hindre genfødelsen af en aggressiv militarisme i Tyskland.

   Handelsministeriet offentliggør bekendtgørelsen om den nye metervareordning, der træder i kraft den 20. februar.

21. I et nyt forhandlingsmøde i statsministeriet forelægger socialdemokratiet en kriseplan, hvori indgår en omsætningsafgift på 5 %, som ikke skal medtages ved pristalsberegningen.

   Den parlamentariske kommission offentliggør en beretning, hvori den enstemmigt fastslår, at „der overhovedet intet foreligger, der kan sandsynliggøre, at der har fundet noget Rostockmøde sted".

23. En forespørgsel i fkt. af Oluf Pedersen (rf.) om, hvorvidt regeringen vil standse bevillingen af Marshall-lån til erhvervsbyggeri, besvares benægtende af finansministeren, der henviser til, at de pågældende lån ydes i henhold

til et politisk forlig og en overenskomst med U.S.A.

27. Forhandlingerne mellem regeringen og partiernes repræsentanter om en kriseplan ender uden resultat.

Finansminister Thorkil Kristensen fremsætter forslag til tillægsbevillingslov for 1950—51, der bringer driftsindtægterne op på 2349 mill. kr., medens driftsudgifterne stiger til 2343 mill. kr. Statens samlede udgifter i 1950—51 anslås til 2466 mill. kr. mod 2525 mill. kr. i 1949—50, hvorimod de samlede indtægter på drifts- og formuebudgettet ventes at ville stige med ca. 120 mill. kr. til ca. 2800 mill. kr.

Arbejds- og socialminister Poul Sørensen fremsætter i fkt. forslag om, at 1—2 af statens 8 arbejdstekniske ungdomsskoler overføres til civilforsvaret, og at 2—3 anvendes til omskoling af arbejdsmænd.

28. Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft og finansminister Thorkil Kristensen indleder i London forhandlinger med den engelske regering om den dansk-engelske samhandel.

Marts 1951

1. Udenrigsministeren fremsætter skriftligt i fkt. forslag til rigsdagsbeslutning om ratifikation af overenskomsten af 19. september 1950 om oprettelse af en europæisk betalingsunion og oplyser, at Danmark ved udgangen af 1950 havde trukket 272 mill. kr. på sin kvota på ialt ca. 1350 mill. kr., heraf „guldfri" 270 mill. kr., men at dette beløb ved udgangen af februar 1951 var faldet til ca. 200 mill. kr. Samtidig fremsætter finansministeren skriftligt forslag om konsolidering af valutagælden før 1. juli 1950, da betalingsunionen trådte i kraft.

2. I et kommunique fra det britiske finansministerium hedder det, at de nu afsluttede forhandlinger med den danske udenrigsminister og finansminister har haft en rent orienterende karakter. Man er enedes om, at eksperter fra begge sider snarest skal mødes i London for at undersøge hele komplekset af problemer omkring den danske levnedsmiddeleksport, og at spørgsmålet om eksport fra Storbritannien af varer, der er livsvigtige for den danske produktion, skal holdes under observation og, om nødvendigt, gøres til genstand for yderligere forhandlinger.

Det meddeles, at chefen for hæren, generalløjtnant Ebbe Gørtz, efter ansøgning afskediges fra den 3. juli at regne, og at chefen for generalstaben, generalmajor Erik Møller, forfremmes til generalløjtnant og udnævnes til chef for hæren for et tidsrum af 3 år.

5. Ved landsrettens domme i „edderkop"-sagen idømmes politiinspektør Troels Hoff, der var frifundet ved byretten, 4 måneders fængsel for bestikkelse.

7. Fkt. vedtager ved 3. behandling forslaget om ændringer i vareforsyningsloven med 110 stemmer mod 12 (rf.); 7 k. stemmer ikke.

Statsminister Erik Eriksen fremsætter i landstinget forslag om indførselsafgifter i Grønland.

8. Københavns kommunes budgetudvalg afgiver betænkning, hvori s. og k. f. er enedes om at anmode indenrigsministeren om, at skatteprocenten forhøjes fra 125 til 130 % af grundbeløbet uden skattevalg. Videre foreslås forhøjelse af sporvejstaksterne og af gasprisen og vandafgiften.

Justitsminister Helga Pedersen fremsætter i fkt. forslag om ændring af reglerne om fortabelse af rettigheder som følge af straf og forslag om ændringer i straffeloven vedrørende forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed (5. kolonne-loven). Begge forslag er i det væsentlige identiske

med de af den foregående justitsminister fremsatte, kun foreslås bestemmelserne om dødsstraf i 5-kolonne-loven overført til den militære straffelov.

9. Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft udtaler til det norske „Dagbladet", at planen om overførsel af elektricitet fra Norge til Danmark stadig er genstand for forhandlinger.

Fkt. vedtager med 94 stemmer mod 6 (k.) forslaget om ratifikation af overenskomsten om en europæisk betalingsunion.

10. I en meddelelse om det nordiske udenrigsministermøde i Oslo den 9. og 10. marts hedder det, at der var enighed om, at de nordiske lande må yde al mulig støtte til de fortsatte bestræbelser for at opnå en fredelig løsning af Korea-konflikten. Man drøftede forslagene om en revision af F.N.s økonomiske og sociale råds arbejde og var enige om, at der i det hele taget må tilstræbes størst mulig økonomi i F.N.s virksomhed. M. h. t. forslaget om en forenkling af Europarådets vedtægter var man enig om, at ministerkomiteen burde vise større initiativ ved tilrettelæggelse af sager for den rådgivende forsamling. Man var enig om at støtte et svensk forslag i O.E.E.C. om at undersøge mulighederne for en nærmere samordning af arbejdet i O.E.E.C. og Europarådet, og endelig drøftedes spørgsmålet om de nordiske landes holdning til arbejdet med internationale råvaretildelinger i Washington.

I anledning af den offentlige diskussion om tempoet i genopbygningen af forsvaret udsender forsvarskommissionen en erklæring. Det fremgår heraf bl. a., at der den 30. nov. 1950 fra forsvarsstyrelsen forelå en samlet plan for anvendelsen af hele det bevilgede beløb, at forsvarskommissionen den 20. dec. gav tilslutning til, at de skitserede planer gik til videre behandling og projektering ved forsvarets forskellige myndigheder, men at forsvarskommissionen og de bevilgende myndigheder endnu ikke — bortset fra enkelte foranstaltninger — har fået forelagt de forskellige forslag til behandling i projekteret og beregnet stand.

13. Fkt. vedtager ved 3. behandling forslag til finanslov for 1951—52 med 92 stemmer mod 7 (k.), medens 11 (rf.) undlader at stemme. Efter de ved 3. behandling vedtagne ændringer er det oprindelig budgetterede regnskabsmæssige driftsoverskud gået ned med 8.5 mill. kr. til 3.6 mill. kr. Finansminister Thorkil Kristensen anslår, at der i 1951—52 med uforandret indtægts- og udgiftslovgivning vil ske en nettoinddragning af købekraft over statsfinanserne på noget under 200 mill. kr. mod noget over 300 mill. kr. i 1950—51.

14. I nationalbankens beretning for 1950 udtales håbet om, at lovgivningsmagten inden længe må nå til enighed om effektive forbrugsbegrænsende foranstaltninger, da der ellers vil komme til at påhvile pengepolitikken en større byrde end ønskeligt.

Finansminister Thorkil Kristensen gør i fkt. rede for regeringens kriseplan (om enkeltheder se „Økonomi og Politik", 1950, p. 376).

Ldt. vedtager ved 3. behandling med 60 stemmer mod 1 (k.) forslaget om ændringer i vareforsyningsloven, der hermed er færdigt fra rigsdagen.

15. Landstinget vedtager enstemmigt at give sit samtykke til, at der rejses tiltale mod landstingsmand P. J. Ravn for overtrædelse af pengelovene.

Landstinget vedtager med 51 stemmer mod 1 (k.) forslaget om ratifikation af overenskomsten om den europæiske betalingsunion.

19. Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft aflægger i Bonn besøg hos forbundskansler og udenrigsminister dr. Adenauer, med hvem han drøfter genoptagelsen af den diplomatiske forbindelse, de dansk-tyske grænseproblemer, herunder flygtningespørgsmålet, samt en intensivering af den økonomiske forbindelse mellem Danmark og Vesttyskland.

Der opnås enighed mellem s., v., k. f. og r. v. om gennemførelsen af en kri-

seplan (om enkeltheder se „Økonomi og Politik", 1950, p. 376—377). En del af forslagene vil først blive gennemført efter landstingsvalget.

20. Fkt. vedtager ved 3. behandling de i kriseforliget indgående forslag om forhøjelse af afgiften på øl og spiritus (89 st. mod 16 rf. og k.), af post- og jernbanetaksterne (mod 4 k.), af stempelafgiften på lotterisedler (95 st. mod 16 rf. og k.) og af sukkerprisen (107 stemmer; 4 k. undlader at stemme).

Ldt. vedtager ved 3. behandling med 55 stemmer mod 1 (k.) forslaget om konsolidering af visse betalingsmellemværender med udlandet og forslag til finanslov for 1951—52, hvilke forslag hermed er færdige fra rigsdagen.

21. Udenrigsministeriet meddeler, at der den 27. marts i København vil blive indledet forhandlinger med amerikanske embedsmænd om spørgsmål vedrørende Grønlands forsvarsmæssige stilling inden for det nordatlantiske område.

Landstinget vedtager de fra fkt. oversendte forslag om afgiftsforhøjelser, der hermed er færdige fra rigsdagen.

S. H.